

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Diplomová práce

Sexuální zneužívání očima oddílových vedoucích

Autor práce: Bc. Lucie Mačí

Vedoucí práce: doc. MgA. Stanislav Suda, Ph.D.

Studijní obor: Pedagogika volného času (KS)

2024

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

22. 3.2024 v Českých Budějovicích

.....

Ráda bych touto cestou vyjádřila upřímné poděkování doc. MgA. Stanislavu Sudovi, Ph.D. za jeho otevřenost, kreativitu, podporu a rady, při vedení této diplomové práce. Také bych chtěla vyjádřit vděk všem účastníkům studie za jejich otevřenost a ochotu sdílet své prožitky i přes citlivou povahu tématu. Jejich příspěvky byly neocenitelné a měly klíčový význam pro úspěšné dokončení této práce.

Obsah

Úvod	6
1 Motivace autorky	8
2 Cíle výzkumu	10
3 Metodologie výzkumu	11
3.1 Výzkumný problém	11
3.2 Definice klíčových konceptů	12
3.3 Výzkumná strategie	12
3.4 Design výzkumu	13
3.5 Sběr dat	13
3.6 Zpracování dat	14
3.7 Etika výzkumu	16
4 Sběr dat.....	18
4.1 Rozhovor č. 1	19
4.2 Rozhovor č. 2	21
4.3 Rozhovor č. 3	23
4.4 Shrnutí tvorby výzkumného souboru.....	25
5 Analýza dat.....	27
5.1 Případ č. 1	27
5.2 Případ č. 2	37
5.3 Případ č. 3	48
5.4 Témata napříč případy	59
6 Výsledky výzkumu a diskuse.....	61
6.1 Oddíl	61
6.2 Případy sexuálního zneužívání	63
6.3 Aktéři případů sexuálního zneužívání	68
6.4 Vedoucí.....	71
6.5 Prevence.....	72

Závěr	75
Seznam použitých zdrojů.....	80
Seznam příloh	82
Příloha I. Ukázka přepisu rozhovoru s respondentkou č. 3	83
Příloha II. Vzor pro informovaný souhlas	97
Abstrakt.....	98
Abstract.....	99

Úvod

Sexuální zneužívání bylo dlouhodobě společenským tabu. Bylo zlehčováno, přehlíženo, tolerováno a znevažováno. Až v 70. letech 20. století se téma stalo diskutovaným předmětem a začal se zkoumat dopad zneužívání na rozvoj jedince i společnosti. Průzkumy přinesly vědecké poznatky o závažných dopadech sexuálního zneužívání na lidskou psychiku a mnohé další. (LANGMEIER 2006: 284) Přístup k fenoménu se změnil. Ze společensky bagatelizovaného a vyloučeného motivu se postupně stal předmět zájmu vědecké, ale i laické společnosti. V současnosti společnost vykazuje ambivalenci v postoji vůči sexuálnímu zneužívání. Některé skupiny téma dále zlehčují, jiné naopak prosazují nutnost razantní změny společenského stanoviska. Diskuse rozdílných přesvědčení má významný přínos. Sexuální zneužívání se stalo *problematikou* a bylo vyneseno na úroveň celospolečensky diskutovaného tématu. Detabuizace tématu otevřela prostor k odhalení mnoha případů sexuálního zneužívání zejména díky výpovědím obětí.

Případy sexuálního zneužívání byly odhaleny v podstatě ve všech společenských prostředích. Zhusta v rodinách, blízkých mimorodinných společenstvích a v podmínkách společenského konfliktu, jako například ve válkách. (LANGMEIER 2006: 300–306) V českém prostředí se objevují nejčastěji případy v rodinách, v církvi, ale i v práci s dětmi a mládeží. V tomto ohledu lze za zlomový považovat případ oddílových vedoucích Piškota a Meluzína. Milan Machát a Martin Mertl v letech 2007 až 2012 zneužili třicet šest chlapců a tři dívky. Případ tak odkryl rizikovitost sexuálního zneužívání v rámci volnočasových aktivit, jakou je činnost v oddílu. (VAŇUROVÁ 2015)

Zabývání se sexuálním zneužíváním je významné i pro pedagogiku volného času. Pedagogika volného času je obor nutně reflektující společenská témata vzhledem ke své humanitní povaze zaměřené na pomáhaní druhým. Patologický jev zneužívání ohrožuje zdravý rozvoj jedince, a tedy ohrožuje subjekt předmětu. V neposlední řadě se prostředí, v němž právě pedagogika volného času probíhá, ukázalo jako rizikové vzhledem k sexuálnímu zneužívání. Téma je tak pro pedagogiku volného času významné kvůli obecné povaze oboru, negativnímu dopadu na subjekt předmětu a prostředí ve kterém probíhá.

Tato diplomová práce se zabývá vnímáním fenoménu sexuálního zneužívání oddílovými vedoucími. Motivace autorky ke zpracování tématu vyplývá z jejího dlouholetého působení v rámci oddílu a vědomí závažných dopadů, jež sexuální

zneužívání způsobuje. Výzkumnice považuje téma za významné v kontextu studovaného oboru a věří, že hlubší porozumění problematice může napomoci předcházení tomuto patologickému jednání. Autorka se tématu sexuálního rizikového chování v oddílovém prostředí věnuje dlouhodobě a podílí se na rozvoji primární, sekundární i terciární prevence jevu v nestátní neziskové organizaci pracující s dětmi a mládeží. Z hlubokého zájmu vychází autorčino předporozumění problematice. Výzkumnice se rozhodla práci nevystavět na svých tezí, ale naopak ji pojmut jako reflexi vlastního působení a smýšlení o tématu na základě rozhovorů s dalšími vedoucími.

Cílem práce je analyzovat náhled oddílových vedoucích na sexuální zneužívání ve své činnosti. Smyslem rozboru je utvořit celistvý náhled na problematiku a identifikovat její dílčí oblasti. Výzkumný problém je tak formulován na základě cíle práce: *Jak oddíloví vedoucí vnímají fenomén sexuálního zneužívání v rámci své činnosti? Za dílčí cíle si autorka klade získání poznatků o jevech doprovázejících sexuální zneužívání v těchto organizacích a jejich bližší rozbor, uvedení poznatků do kontextu pro využití k prevenci patologického jevu a provedení reflexe vlastního náhledu na problematiku.*

K naplnění záměru práce se autorka rozhodla založit výzkum na rozhovorech s oddílovými vedoucími. Práce je postavená na induktivní metodě, kdy výzkumnice hledá v získaných datech rámce tématu. Pro otevřený přístup k problematice je sběr dat veden nestrukturovanými hloubkovými rozhovory bez stanovení předchozích hypotéz. Data jsou zpracována fenomenologickou interpretativní analýzou, pro niž je výhodný vhlad výzkumnice do problematiky a její znalost oddílového prostředí. Výsledky práce tak vychází ze získaných dat interpretovaných badatelkou a jejich ukotvení v teoretických zdrojích.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. První tři části se věnují koncepčnímu uchopení práce. První kapitola je věnována motivaci autorky pro zpracování tématu. V druhé části jsou formulovány cíle výzkumu a třetí pojednává o metodologii výzkumu. Další tři kapitoly se věnují praktickým částem výzkumu. Čtvrtá část pojednává o sběru dat. V páté kapitole je provedena jejich analýza a šestá obsahuje prezentaci výsledků výzkumu. Základní zdroje práce vychází z publikací věnovaných sexuálnímu zneužívání, pedagogice, sociologii a vývojové psychologii.

1 Motivace autorky

V této kapitole bych se ráda věnovala své osobní motivaci ke zpracování tématu sexuálního zneužívání očima oddílových vedoucích a provedla reflexi své zkušenosti s tématem výzkumu. Do oddílu jsem vstoupila jako dítě, později jsem se stala instruktorkou a v současnosti působím šest let jako oddílová vedoucí. Zároveň jsem členkou pedagogicko-metodického a krizového týmu mateřské organizace zastřešující oddíly po celé České republice.

V průběhu své praxe oddílové vedoucí jsem se několikrát setkala s případy sexuálního obtěžování a násilí. Zpočátku jsem se cítila velmi bezmocná a nevěděla si rady. Ukázalo se, že dobrovolnický a neziskový charakter naší činnosti je v tomto ohledu komplikací. U pedagogických pracovníků je jasně stanovená ohlašovací povinnost a existují konkrétní metodiky, jak při zjištění sexuálního rizikového chování postupovat. Činnost školských zařízení je poměrně pečlivě vymezena současnou legislativou, která ovšem neplatí pro nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží. Zjednodušeně řečeno je velmi složité zorientovat se v podmínkách pro naši činnost a zvolit tak adekvátní postup k úspěšnému řešení situace.

Z tohoto důvodu jsem se věnovala obdobnému tématu již ve své bakalářské práci s názvem *Potřeby a postoje vedoucích volnočasových aktivit ve vztahu k sexualitě dospívajících*. Při zpracování závěrečné práce jsem se věnovala mapování přístupů vybraných nestátních neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží k sexuální výchově, prevenci sexuálního rizikového chování i případným vnitřním opatřením určujícím postup při odhalení sexuálního zneužívání. Součástí práce byly i rozhovory s oddílovými vedoucími z vybraných organizací. Respondenti se vyjadřovali ke svým zkušenostem k tématu a zamýšleli se nad reálným efektem primárních, sekundárních, případně i terciárních preventivních metod v rámci své činnosti.

Zpracování bakalářské závěrečné práce pro mne bylo velice přínosné. Seznámila jsem se s různými přístupy organizací, s konkrétními metodami a s pohledem zkušenějších kolegů z řad vedoucích. Práce mi přinesla mnoho poznatků, odnesla jsem si náměty pro svou vlastní praxi a inspiraci k různým přístupům. Při sběru dat jsem navázala spolupráci s vedoucí vzdělávání v rámci naší mateřské organizace. Po dokončení bakalářské práce jsme s vedoucí vzdělávání začaly plánovat zlepšení našich vnitřních opatření týkajících se sexuálního rizikového chování. Prošly jsme supervízi se zkušeným metodikem prevence, jenž nám pomohl vymyslet plán na míru přesně pro naši organizaci. V současnosti se nám již podařilo zvládnout první kroky

dlouhodobého plánu. Z formální stránky se nám podařilo sepsat etický kodex, který byl přijat a schválen celou organizací. Získali jsme dobrovolníky z našich řad, kteří již absolvovali akreditovaný kurz krizové intervence. V naší organizaci jsme tak založili krizový tým, který má za úkol pomáhat členům nejen s případy sexuálního zneužívání. Vytvořili jsme kurz zaměřený na prevenci sexuálního rizikového chování, zpracováváme metodiku k práci s etickým kodexem a další kroky jsou ještě před námi.

Při zamýšlení se nad záměrem mé diplomové práce jsem došla k závěru, že se nadále chci věnovat sexuálnímu rizikovému chování v nestátních neziskových organizacích pracujících s dětmi a mládeží. Z počátku jsem se snažila najít jakési pokračování, další oblast, kterou bych mohla prozkoumat, ale stále jsem nedokázala zformulovat cíl, který by mě dostatečně vnitřně zaujal. Postupně jsem si uvědomila, že se tématu věnuji již poměrně do hloubky. Vytvořila jsem si o tomto fenoménu ucelený obraz a nadále se mu věnuji ve své praxi. Uvědomila jsem si, že z mého pohledu jsem problematiku již zvládla uchopit. Částečně mě toto uvědomění zarazilo. Domnívám se, že téma je velmi široké a není možné, abych za tak krátkou dobu poznala všechny aspekty. Proto jsem se rozhodla tuto diplomovou práci uchopit jako vlastní reflexi: vyslechnout si, jak o tématu uvažují mí kolegové, vytvořit si prostor pro zamýšlení nad tím, co říkají, podívat se, jaké myšlenky i postoje jsou za jednotlivými větami, a hledat, zdali jsem něco nepřehlédla, nepodcenila či naopak nepřecenila. Tuto práci tedy vnímám především jako velkou příležitost zastavit se a skutečně si dopřát prostor k zamýšlení a naslouchání. Tyto úvahy daly podklad pro vznik výsledného projektu mé diplomové práce *Sexuální zneužívání očima oddílových vedoucích*. Celý projekt je pro mě velkou výzvou, kdy podniknu výzkumnickou cestu, a doufám, že nejen sama před sebou obstojím.

2 Cíle výzkumu

Tato diplomová práce na téma *Sexuální zneužívání očima oddílových vedoucích* si klade za cíl odkrýt jednotlivé fenomény, jež z tématu vyvstávají, tyto jevy blíže prozkoumat a dále je popsat. MAXWELL (2005: 219–221) dělí v obecné rovině cíle výzkumu na intelektuální, praktické a personální. Jeho koncepce posloužila jako inspirace pro stanovení dílčích cílů této práce.

Intelektuálním cílem práce je poukázat na skutečnost, že patologický jev sexuálního zneužívání se dotýká i pracovníků s dětmi a mládeží v nestátních neziskových organizacích zaměřených na oddílovou činnost, přinést poznatky o fenoménech, jež sexuální zneužívání v těchto organizacích doprovází a blíže je rozebrat.

V praktické rovině mohou být získané poznatky dále využity k rozvoji primární, sekundární i terciární prevence sexuálního zneužívání v oddílech a celkově v organizacích se zaměřením na obdobnou činnost.

Personální cíl autorka představila již v předchozí kapitole. Vzhledem k autorčině působení jako oddílové vedoucí je pro ni téma osobně významné a průzkum se rozhodla provést i jako nástroj sebereflexe při vyvíjení postupů pro předcházení sexuálního rizikového chování v oddílech.

3 Metodologie výzkumu

Třetí kapitola práce blíže pojednává o zvolené metodice výzkumu. V první části představí výzkumný problém a naformuluje výzkumné otázky, jež jsou východiskem pro volbu výzkumné strategie. Dále se kapitola věnuje designu výzkumu, sběru dat, jejich analýze i interpretaci a v neposlední řadě etické dimenzi výzkumu.

3.1 Výzkumný problém

GAVORA (2010: 18) podmiňuje začátek výzkumu stanovením výzkumného problému. Pro stanovení vhodné metodologie výzkumu je tedy nutné formulovat výzkumný problém. Švaříček A ŠEĎOVÁ (2007) ukotvují stanovení výzkumného problému z definovaných výzkumných cílů, a to především z cíle intelektuálního. Podle autorů: „*formulování výzkumného problému znamená jasně pojmenovat, čemu se bude výzkum věnovat.*“ (Tamtéž 62) Podle KERLINGERA (1972: 154) je výzkumný problém: „*tázací věta nebo výrok, který se ptá: Jaký vztah je mezi dvěma nebo více proměnnými?*“ Při zvážení cílů výzkumu, se zvláštní pozorností k intelektuálnímu cíli, byl výzkumný problém formulován následně.

Jak oddíloví vedoucí vnímají fenomén sexuálního zneužívání v rámci své činnosti?

ŠVEC a MAŇÁK (2004: 41) v edici Pedagogický výzkum v teorii a praxi, konkrétně v prvním svazku Cesty pedagogického výzkumu, představují tři typy výzkumných problémů – popisný, výzkumný a kauzální. Výše formulovaný výzkumný problém má deskriptivní charakter, pro který GAVORA (2010: 56) doporučuje výzkumnou metodu pozorování, škálování, dotazník či interview.

Vzhledem k záměru práce se autorka rozhodla nechat vést především výpověďmi jednotlivých respondentů a neformulovat další výzkumné otázky. Za stěžejní považuje výzkumný problém, jenž je sám formulován jako otázka. Tento přístup je v souladu s myšlenkou GAVORY (2010: 38), jenž přisuzuje nutnost formulace výzkumného problému pouze kvantitativnímu výzkumu a kvalitativní přístup popisuje jako protiklad s diametrálně odlišným postupem. V novějších zdrojích, jako např. NOVOTNÁ a spol. (2019: 257) v publikaci Metody výzkumu ve společenských vědách, lze pozorovat tendenci k narovnání významu kvalitativního a kvantitativního výzkumu a hledání jejich syntézy. Výzkumnice ovšem chce ve vyšší míře eliminovat zatížení výzkumu vlastním pohledem na téma a nechat výzkumná témata vystoupit ze sebraných dat, proto se rozhodla pro otevřenější formulaci problému.

3.2 Definice klíčových konceptů

Sexuální zneužívání představuje komplexní a závažný problém, který má vážné důsledky jak pro jednotlivce, tak i pro společnost jako celek. Tento jev není omezen pouze na fyzický kontakt, ale může se projevovat i prostřednictvím manipulace, emocionálního vydírání, nebo využíváním mocenské nerovnováhy. Mezi typické oběti sexuálního zneužívání patří zejména děti a mladiství, avšak není výjimkou ani zneužívání dospělých. (KRIŠOVÁ 2022: 196)

Oddíl je organizace nebo skupina, která poskytuje dětem a mladistvým příležitost k účasti na aktivitách a pobytu v přírodě. Oddíl obvykle funguje pod vedením oddílových vedoucích a poskytuje programy zaměřené na rozvoj dovedností, sociální interakci a týmovou práci, často prostřednictvím her, výletů, pobytových akcí a dalších aktivit. (Pionýr) V této práci je oddíl pojímán jako autonomní organizační jednotka nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží, dále jen NNO. NNO je tak zastřešující mateřskou organizací oddílu a zpravidla jsou v právním vztahu zapsaný a pobočný spolek.

Oddílový vedoucí je zpravidla dobrovolník a hraje klíčovou roli v organizaci a provádění aktivit oddílů. Oddílový vedoucí se: *„věnuje dětem, připravuje program a v oddíle zastává i další role (garant akce, zdravotník, schůzkař apod.) Snaží se působit výchovně, být pro děti vzorem a životním učitelem.“* (Oddíl Poutníci) Činnost vedoucího je založena na pedagogických principech, podporuje rozvoj osobností účastníků a vytváří prostředí pro dobrodružství a zážitkové učení v přírodě. Jeho role zahrnuje plánování programů, zajištění bezpečnosti účastníků, vedení týmu vedoucích a podporu osobního rozvoje účastníků.

3.3 Výzkumná strategie

Po úvaze motivace autorky, cílů výzkumu, výzkumného problému a definici klíčových pojmů je vytvořen poměrně ucelený obraz o záměru bádání. Vzhledem k úmyslu projektu bude jednoznačně třeba provést empirický výzkum. Empirický výzkum nabízí dvě možné strategie přístupu, a to kvalitativní a kvantitativní.

Podle Dany a Ludvíka EGERA (2022: 30) kvantitativní výzkum představuje *„testování teorií prostřednictvím prověřování vztahů mezi proměnnými.“* Oproti tomu kvalitativní výzkum *„je zaměřen na objasnění a vysvětlení sociálních jevů z pohledu jedinců či skupin. Proces výzkumu zahrnuje rozvíjející se koncept výzkumných otázek a postupů. Data jsou obvykle získávána z pohledu účastníků výzkumu a výzkum je budován od dílčích témat k obecnějším. Výzkumníci vytvářejí jejich interpretaci, objasňují význam získaných výstupů.“* (Tamtéž 36) Dále zdroje rozlišují přístupy podle

způsobu sběru dat či podle metody usuzování. Například ŠVAŘÍČEK a ŠEĎOVÁ (2007: 142–202) velice zjednodušeně přisuzují kvantitativní strategii sběr dat pomocí dotazníku a kvalitativní sběr dat skrze rozhovory. EGEROVI (2022: 99), ŠVAŘÍČEK a ŠEĎOVÁ (2007: 13) dále definují kvantitativní výzkum deduktivnímu usuzování, a naopak kvalitativní strategii induktivní metodě.

Po návratu k výzkumnému problému „*Jak oddíloví vedoucí vnímají fenomén sexuálního zneužívání v rámci své činnosti?*“ lze říct, že se jedná o problematiku sociálních jevů, k jejichž pochopení vede analýza pohledu jednotlivých účastníků výzkumu. Výše zmíněná otevřená povaha výzkumného problému vyžaduje induktivní přístup k usuzování, proto autorka zvolila pro výzkum kvalitativní strategii.

3.4 Design výzkumu

Dalším krokem v určení metodologie bádání je design výzkumu. S pojmem design výzkumu se setkáváme v novějších zdrojích, kdy nepanuje jasná shoda nad dělením postupů. Kvalitativní výzkum začal nabývat obliby od konce 20. století a v současnosti dochází k rozvoji jeho metodologie. (EGER 2022: 38) Z rešerše zdrojů se k formulovanému výzkumnému problému vybízí fenomenologický design výzkumu.

„Fenomenologický výzkum je strategií výzkumu, kde se výzkumník zaměřuje na identifikování podstaty lidské zkušenosti o fenoménu, který je popisován účastníky. Tento přístup kvalitativního výzkumu se od ostatních odlišuje právě tím, že se snaží porozumět podstatě jevu z pohledu účastníků, kteří jej zažili či prožívají, a tedy mají s ním osobní zkušenost.“ (EDDLES-HIRSCH 2015: 56)

EGER a EGEROVÁ (2022: 175) líčí fenomenologický výzkum jako proceduru, jež se zabývá studiem malého počtu jedinců skrze rozsáhlou a dlouhodobou účast badatele za účelem porozumění vnímání zkušeností jedinců a získání reflexe zkušenosti účastníka. Jako metoda sběru dat je doporučen kvalitativní rozhovor. Pro vedení rozhovorů autoři apelují na zkušenosti a schopnosti výzkumníka, především komunikační dovednosti a empatický přístup k informantům.

3.5 Sběr dat

Konstrukce postupu výzkumu dále vede k určení metody sběru dat. V jednotlivých krocích metodologie lze sledovat vodítka poukazující na možné způsoby získávání dat, jedno leží již ve formulaci výzkumného problému, který má popisný charakter. GAVORA (2010: 188) doporučuje ke zkoumání deskriptivních výzkumných problémů metodu pozorování, škálování, dotazníku či interview. Zvolením kvalitativní strategie výzkumu se výběr metod zužuje. Kvalitativní výzkum podle NOVOTNÉ a kol.

(2019: 315–353) ve shodě se ŠVAŘÍČKEM a ŠEĐOVOU (2007: 142–202) nabízí metody sběru dat formou rozhovoru či zúčastněného pozorování. Dalším vodítkem je i výběr designu výzkumu. Podle EGERA a EGEROVÉ (2022: 181) se ve fenomenologickém designu výzkumu data shromažďují *“zejména kvalitativním rozhovorem a důležité je získání reflexe zkušenosti, jež účastník získal.”* Jednotlivé kroky v určování metodologie výzkumu vedou ke zvolení metody sběru dat formou kvalitativního rozhovoru. Tato podoba způsobu získávání dat koresponduje i se zájmem výzkumnice nad vedením dialogu s kolegy zmíněným v úvodní kapitole 1 Motivace autorky.

3.5.1 Kvalitativní rozhovor

EGER a EGEROVÁ (2022: 175) popisují interview jako *„výzkumnou metodu, která výzkumníkovi umožňuje zachytit nejenom data, ale i hlouběji proniknout do motivů a postojů respondentů.“* Podle HENDLA (2008: 168) nabízí metoda rozhovoru v základu dvě možnosti – strukturované a nestrukturované interview. Další zdroje pak uvádí typ polostrukturovaný či více specifické druhy, jako je rozhovor narativní či skupinový. (NOVOTNÁ 2019: 315; EGER, EGEROVÁ 2022: 180) Vzhledem k výzkumným cílům a formulovanému problému se autorka rozhodla pro hloubkový nestrukturovaný rozhovor.

Jednotlivé dialogy budou zaznamenány na diktafon osobního mobilního zařízení autorky pro zajištění dat k přepisu. Přepisy rozhovorů budou vytvořeny nástrojem Transkriptor, jenž za pomoci umělé inteligence dokáže vytvořit textový soubor z audiozáznamu.

Vzhledem k citlivosti tématu sexuálního zneužívání při práci s dětmi a mládeží lze předpokládat komplikace při sestavování výběrového souboru respondentů. Jako výchozí kritérium při oslovování potenciálních participantů výzkumu si autorka určila existující předchozí zkušenost účastníka výzkumu se sexuálním zneužíváním v rámci své praxe oddílového vedoucího. Výběr respondentů je tedy zacílený za účelem zajištění validity dat vůči výzkumu. Splnění daného kritéria výzkumnici umožňuje členství ve skupině oddílových vedoucích a letitá znalost prostředí problematiky.

3.6 Zpracování dat

V konečném kroku vytváření metodologie výzkumu je třeba určit způsob nakládání se získanými daty. Cílem výzkumnice je získat vhled do tématu od účastníků výzkumu, ale zároveň je zde podstatné i badatelčino předporozumění problematice. V rámci rešerše jednotlivých analytických přístupů vhodných pro kvalitativní výzkum se autorka

zaměřovala na strategie, které umožňují prozkoumat zkušenosti participantů a zároveň otevřeně pracují s badatelčinou subjektivní koncepcí.

K určení nástroje pro analýzu dat byla stěžejní publikace Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy od Řiháčka, Čermáka a Hytycha. Ta popisuje jako nejvhodnější pro tuto práci *interpretativní fenomenologickou analýzu* (dále jen IPA). Výzkumným zaměřením IPA je podle SMITHA, FLOWERSE a LARKINA (2009: 7) porozumění žité zkušenosti člověka. Detailně zkoumá utváření významu prožité zkušenosti pro člověka, což umožňuje porozumět jednotlivé události nebo procesu – fenoménu. IPA vychází ze tří perspektiv – fenomenologie, hermeneutiky a ideografického přístupu. Tato trojkompozice umožňuje zkoumat jedinečné zkušenosti respondentů a jejich porozumění událostí sdílením mezi badatelem a participantem. Tento přístup předpokládá subjektivitu ze strany respondenta i výzkumníka, přičemž badatel pracuje s výroky dvojí hermeneutikou neboli hermeneutickým kruhem což mimo jiné znamená, že sám respondent interpretuje svou zkušenost.

Princip hermeneutického kruhu se odráží v IPA momentem, kdy výzkumník vykládá projev participanta vlastní interpretací, již dokládá úryvky z rozhovorů. (KOUTNÁ KOSTNÍKOVÁ 2013: 22) Výzkumník tedy v IPA: „*fenomenologicky prozkoumává zkušenost konkrétního člověka z jeho perspektivy a zároveň si uvědomuje, že v tomto porozumění hraje ústřední roli také výzkumníkova zkušenost a jeho pohled na svět, stejně jako interakce mezi ním a participantem.*“ (SMITH 2004: 14)

Ačkoli se Řiháček, Čermák, Hytych a kol. věnují přístupům kvalitativní analýzy textu, v kapitole věnované IPA se autoři zabývají i vznikem textu před rozbořem. Vhodnost zvolení dané metody analýzy lze tedy ověřit v návaznosti na doporučení autorů. Zvolený fenomenologický design výzkumu již v základu koresponduje s principy IPA. Autoři se dále věnují typu výzkumné otázky, kde citují SMITHA a OSBORNA (2003: 41): „*Výzkumná otázka se v IPA ptá, jak určitý jednotlivec nebo skupina vnímají či prožívají určitou situaci, s níž jsou konfrontováni, a jakým způsobem této zkušenosti přisuzují smysl.*“ Předpokládá se, že otázka nevychází z literatury či jiných zdrojů. Výzkumný problém by měl přímo formulovat prožitek nebo zkušenost, na jejichž interpretaci se bude výzkumník zaměřovat a odkazovat na osoby či skupiny, jež jsou jejich nositeli. (KOUTNÁ KOSTNÍKOVÁ 2013: 15) Formulovaná výzkumná otázka: „*Jak oddíloví vedoucí vnímají fenomén sexuálního zneužívání v rámci své činnosti?*“ tyto podmínky splňuje. Výzkum je zaměřený na fenomén sexuálního zneužívání v prostředí oddílové práce s dětmi a mládeží, přičemž se zaměřuje na zkušenosti oddílových vedoucích. Pro tvorbu dat Koutná, Kostínková a Čermák doporučují způsob poskytující bohatý a detailní popis respondentovy zkušenosti v první

osobě, jedná se v podstatě o vstup do světa respondenta. Za nejčastěji používanou metodu pro sběr dat v rámci IPA je považován polostrukturovaný rozhovor, uznávanou metodou je i nestrukturovaný rozhovor. (Tamtéž 27) I této podmínce jde zvolená metodologie výzkumu vstříc.

Pro tvorbu výzkumného vzorku se doporučuje pracovat s menším počtem účastníků výzkumu, případně i pouze s jedním participantem. Za klíčový požadavek je považována reprezentativnost respondentů vůči zkoumanému fenoménu a homogenita výzkumného souboru. Autoři doporučují postupnou tvorbu výzkumného vzorku, kdy výzkumník po prvotním rozboru uskutečněného rozhovoru zvolí dalšího potenciálního participanta výzkumu. (Tamtéž 34)

IPA je považována za dynamický a kreativní nástroj. Pro uchopení metody začátečníky navrhli Smith, Flowers a Larkin obecný analytický postup, který vede k lepší orientaci a vykročení z počátečních obav badatele:

1. *reflexe výzkumníkovy zkušenosti s tématem výzkumu,*
2. *čtení a opakované čtení,*
3. *počáteční poznámky a komentáře,*
4. *rozvíjení vznikajících témat,*
5. *hledání souvislostí napříč tématy,*
6. *analýza dalšího případu,*
7. *hledání vzorců napříč případy,*
8. *výsledky výzkumu a jejich interpretace.*

Autorka výzkumu se rozhodla inspirovat navrženým postupem. Nultý úsek provedla v kapitole 1 Motivace autorky.

3.7 Etika výzkumu

Před zahájením výzkumu je třeba zvážit i etickou stránku práce. „*Etická odpovědnost výzkumníka zahrnuje všeobecné principy akademické integrity a poctivosti a respekt k ostatním lidem, kteří se na výzkumu podílejí.*“ (PUNCH, 2008: 86) Etickou stránku práce je třeba zvážit i vzhledem k citlivému předmětu výzkumu. Novotná a kol. nabízí v publikaci *Metody výzkumu ve společenských vědách* východiska pro zaštitění etického přístupu k výzkumu. Autoři vedou výzkumníky k rozhodnutí, zdali se bude jednat o otevřený či skrytý výzkum, a ke zvážení důsledků své volby. V případě otevřeného výzkumu badatele dále vyzývají k formulaci a zajištění informovaného souhlasu respondentů, zvážení anonymizace dat, dle potřeby zajištění souhlasu se zpracováním osobních údajů a zabezpečení archivace dat. (NOVOTNÁ 2019: 57)

Studie je koncipována jako otevřený výzkum, čímž vychází vstřícně transparentnosti práce. Na stranu druhou je potřeba zvážit ochranu soukromí účastníků výzkumu a práci s charakterem dat, jejichž zveřejnění může poškodit další osoby. Pro zajištění etické stránky sběru dat autorka sestavila vzor pro informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru, viz příloha č. II. S jeho obsahem byli respondenti seznámeni před zahájením spolupráce a rozhovory proběhly po vzájemném konsenzu obou stran nad podmínkami realizace. Pro zajištění bezpečného prostředí pro participandy výzkumu a zároveň ochranu třetí osoby prošla získaná data anonymizací, aby nedošlo k odhalení identity respondentů. Jednotlivé přepisy rozhovorů byly také upraveny tak, aby jejich obsah nevedl k dalším osobám. Autorka upravila jména postav, měst a případné slangové výrazy, které by mohly poukazovat na konkrétní organizace či osoby. Vzhledem k anonymizaci dat výzkumnice v rámci projektu nepracovala s osobními údaji účastníků výzkumu. Souhlas se zpracováním osobních údajů proto nebyl předmětem komunikace mezi badatelkou a respondenty. Informované souhlasy respondentů, audiozáznamy rozhovorů a přepisy jednotlivých rozhovorů podléhají autorčině archivaci. Pro ověření byly materiály poskytnuty k náhledu vedoucímu práce.

4 Sběr dat

Čtvrtá kapitola práce se zabývá tvorbou výzkumného vzorku a sběrem dat formou nestrukturovaných rozhovorů. Úvod kapitoly tvoří vstupní úvaha nad tvorbou výzkumného souboru respondentů. V následujících podkapitolách se postupně rozkrývá cesta výzkumnice. Jednotlivé oddíly rozebírají výběr respondentů, tvorbu přepisů rozhovorů, dílčí poznámky badatelky i reflexi jednotlivých rozhovorů.

Úvodním krokem pro započetí sběru dat bylo uvážení výběru účastníků výzkumu. FLICK (2014: 168) uvádí dvě odlišné logiky strategie tvorby vzorku. Buď je povaha vzorku dána primárně výzkumným problémem, nebo je výzkumný vzorek součástí řešení výzkumného problému. Výběru vzorku se dále věnuje Novotná a Jantulová v publikaci *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Pro výzkumy, ve kterých je výzkumný soubor určen výzkumným problémem, autorky doporučují účelový výběr vzorku. Pro druhou strategii uvádějí příklady teoretického výběru vzorku a uvažování o souboru v etnografickém výzkumu. (NOVOTNÁ a spol. 2019: 293) Pro studii je podstatné získat data validní vůči výzkumnému problému. Autorka se proto rozhodla pro postupné vytváření souboru respondentů účelově oslovených z důvodu předchozí zkušenosti se sexuálním zneužíváním v rámci praxe oddílového vedoucího. Juntalová tento přístup popisuje jako účelový výběr, pro který nabízí dvě techniky konstrukce vzorku – účelové vzorkování a nabalování. Výzkumnice se rozhodla pro techniku účelového vzorkování, které „je založeno na úsudku výzkumníka o tom, které aktéry či zdroje dat do vzorku vybrat. Předpokládá tedy, že výzkumník terén buď dobře zná nebo se s ním v procesu výzkumu seznámí natolik, že je sám schopen posoudit, kteří aktéři jsou do vzorku vhodní“ (NOVOTNÁ a spol. 2019: 296) K výběru vhodných respondentů byla pro autorku podstatná osobní znalost výzkumného prostředí. Zvolená strategie tvorby výzkumného souboru odpovídá i doporučením Koutné Kostíkové a Čermáka k provedení interpretativní fenomenologické analýzy dat (IPA).

Před zahájením spolupráce výzkumnice vždy oslovila potenciálního respondenta, seznámila jej s charakterem studie a objasnila požadavky na účast ve výzkumu. Jeden z hlavních cílů autorky bylo vytvořit pokud možno co nejvíce bezpečné prostředí pro respondenty tak, aby se nemuseli ostýchat otevřeně komunikovat a sdílet vlastní zkušenosti. Badatelka proto kladla velký důraz na představení podmínek sběru dat a jejich budoucího zveřejnění. Přislíbení důsledné anonymizace dat bylo pro zahájení spolupráce klíčovým faktorem. Autorka musela předem uvážit i prostředí, ve kterém mohou rozhovory probíhat. Vzhledem k citlivé povaze tématu by bylo škodlivé nabízet respondentům setkání k rozhovoru ve veřejných prostorech, jako je například kavárna.

Vedení rozhovoru proto předpokládalo velkou flexibilitu ze strany autorky a vstřícnost k přání účastníků výzkumu. Před zahájením spolupráce stvrdily obě strany přijetí podmínek účasti výzkumu podpisem informovaného souhlasu, viz II. příloha. Listiny podléhají autorčině archivaci.

4.1 Rozhovor č. 1

Pro první rozhovor se výzkumnice rozhodla oslovit muže s přímou zkušeností s vyšetřováním sexuálního zneužívání v rámci oddílu. Respondent byl iniciátorem a mediátorem šetření případu v oddíle. Mezi respondentem a výzkumníci neexistoval předchozí vztah kromě sounáležitosti se stejnou společenskou skupinou. Účastníci se seznámili při spolupráci nad studií. V rámci přípravy na rozhovor se autorka zabývala především vhodným typem otázek k vedení rozhovoru. Trénovala v modelových situacích používání otevřených otázek a především aktivní naslouchání. Pro interview si respondent zvolil známé a bezpečné prostředí vlastní pracovny.

V úvodu rozhovoru autorka znova představila záměr své diplomové práce a podmínky spolupráce. Dialog byl sám o sobě velmi náročný. V začátku komunikace se účastníci spíše seznamovali a pro obě strany bylo komplikované vplout do tématu. Iniciátorem ke komunikaci o zkušenostech respondenta byla až diskuse o současných opatřeních, které podniká jejich organizace k prevenci nejen sexuálního rizikového chování. Dotazovaný sváděl jakýsi vnitřní boj. Na jednu stranu chtěl sdílet své zkušenosti, ale zároveň se obával případného poškození dalších fyzických i právnických osob, které se událostí účastnily. Střídaly se tak chvíle, kdy se respondent otevřel, záhy se zase uzavřel do sebe a uvažoval, zda informace nejsou vodítky ke konkrétním lidem. Odpovědi respondenta tak byly často kusé, stručné a krátké. Rozhovor trval déle než hodinu a k tématu práce se pojila přibližně půlhodina.

V dalším kroku se výzkumnice vrátila k nahrávce rozhovoru. Při poslechu se badatelka věnovala prvním dojmům z dialogu a zpracovala primární poznámky:

„07/08/2023

- Při nepříjemných tématech mluvil tiše. Používal zdvořilost při řešení nepříjemných témat či při nervozitě. Velmi často odlehčoval dialog pomocí small talks.*
- Měl velký strach o bezpečí svěřenců. Stavěl se k události velmi zodpovědně.*
- Trvalo dlouho, než se rozpovídal.*

- *Vodítkem k tématu byl nakonec rozhovor o vzniku našeho etického kodexu.*
- *V rámci řešení případu měl velké obavy ze šetření policie. Špatná předchozí zkušenost. Nevěděl, jak to bude probíhat. Nejasný policejní proces.*
- *Těžko se orientovalo mezi dávným a současným případem, líčení se chvíli úzce prolínala.“*

Hrubý přepis rozhovoru byl vytvořen za pomoci virtuálního nástroje Transkriptor. Výzkumnice se dále zabývala korekturou přepisu a hlubším zamyšlením nad interview. Při opakovaném poslechu nahrávky s opravou transkripce již docházelo k povrchové analýze rozhovoru, společně s reflexí badatelky jako vedoucí rozhovoru. Autorka intenzivně vnímala účastníkovy neustálé obavy o bezpečí dalších osob. Rozhovor byl v podstatě kasuistikou jednoho případu a nenaskytl se větší prostor pro zamyšlení se nad sexuálním zneužíváním jako fenoménem v obecné rovině. V náhledu na své vlastní působení si autorka uvědomila především nutnost poskytnutí většího prostoru respondentovi. Ačkoli se tazatelka snažila přivést respondenta k tématu, což bylo zpočátku komplikované a jakkoli potřebné, avšak později vstupovala do jeho úvah příliš.

V neposlední řadě bylo třeba najít vodítka pro oslovení dalšího respondenta. V této fázi se naskytl možnost změnit původní myšlenku práce a výzkum zpracovat jako případovou studii. Záměr nerezonoval s autorčinou motivací, proto se rozhodla pokračovat v původním konceptu. V dalších poznámkách badatelky se objevila tato indicie pro výběr dalšího účastníka výzkumu:

„30/08/2023

- *U dalších rozhovorů potřebuji mluvit i s někým, kdo nemá konkrétní zkušenosti, aby se nebál mluvit.*
- *Je velice těžké zvolit prostředí rozhovoru vzhledem k citlivosti tématu.“*

Badatelka se tak rozhodla v další části výzkumu oslovit respondenta bez zkušenosti přímé účasti na vyšetřování případu sexuálního zneužívání a udělat tak o krok dál od centra problematiky. Motivací pro podstoupení byla především potřeba najít účastníka, pro kterého by bylo vedení rozhovoru více komfortní, snáze se otevřel, na téma měl možnost hledět s větším odstupem a na obecné rovině. Při dalších úvahách se autorka zamýšlela i nad počátečním odstupem mezi účastníky dialogu. Z těchto důvodů se autorka rozhodla při hledání dalšího respondenta zvážit i osoby, se kterými je v přátelském vztahu, ať už povrchním či blízkém.

4.2 Rozhovor č. 2

K účasti na výzkumu byla pro vedení druhého rozhovoru oslovena žena. Respondentka nebyla přímou účastnicí šetření případu sexuálního zneužívání. Má zkušenosti s působením jako vedoucí na různých úrovních organizace. S případy se dostává do kontaktu jako odborná konzultantka svých kolegů v procesu šetření případů sexuálního zneužívání v rámci činnosti oddílových vedoucích. Respondentka a výzkumnice byly ve vzájemném kontaktu již před výzkumem. Jejich vztah má vzájemnou přátelskou povahu. Pro rozhovor si dotazovaná zvolila stejně jako předchozí dotazovaný prostor své pracovny.

V průběhu přípravy na rozhovor se autorka zamýšlela, jak do tématu vstoupit, pokud nastane obdobný problém jako u vedení rozhovoru předchozího. Podstatným momentem v průběhu prvního rozhovoru byla vzniklá diskuse nad přijatými preventivními opatřeními rizikového chování v rámci organizace. Přípravy na interview probíhaly i v konzultaci s vedoucím práce. Při úvahách nad prostředky vedení rozhovoru si výzkumnice uvědomila význam vztahu účastnice bádání a výzkumnice. Společné prožitky a zkušenosti mohou být jakýmsi pomyslným klíčem k otevření dveří rozhovoru. Badatelka se proto rozhodla rozhovor začít zamyšlením nad společnou cestou úvah respondentky a badatelky k tématu a případně pokračovat diskusí o přijatých preventivních opatřeních. Dále si autorka uvědomila potřebu větší sebekázně pro přenechání prostoru dotazované.

Průběh rozhovoru byl oproti prvnímu interview diametrálně odlišný. V začátku opět proběhl krátký úvod a rekapitulace podmínek spolupráce, poté se respondentka chopila slova a rozhovor samostatně rozvíjela. Její komunikace byla od začátku velmi otevřená. Byla znát i příprava samotné respondentky na rozhovor. Komunikovala ucelené úvahy, téma zvládala pojímat na obecné rovině, používala příklady z osobního života i ze zkušeností oddílové vedoucí. Čas rozhovoru se podařilo hojně vytěžit.

Výzkumnice se k nahrávce rozhovoru vrátila tentokrát při úpravách hrubého přepisu vytvořeného opět nástrojem Transkriptor. Badatelka se zamýšlela nad nově vyvstalými tématy a zároveň dávala do vzájemných úvah první i druhý rozhovor. Záměrem badatelky bylo nepouštět se do hlubší analýzy před dokončením sběru dat tak, aby si uchovala otevřenou mysl k úvahám nad sděleními jednotlivých respondentů a zároveň nesklouzla k vedení dotazovaných po již vytyčených tématech z předchozích interview.

Při poslechu nahrávky a vytváření přepisu rozhovoru si autorka zaznamenala některé postřehy do svých poznámek:

„24/10/2023

- *Rozhovor vyloženě vybízí k obecnému zamyšlení se nad násilím. Nad významem násilí v lidském životě a ke specifikaci sex. násilí.*
- *Vyvstávají témata, jako například jak působí rodinné vzory v praxi vedoucího.*
- *Opět se diskutuje téma právního vymezení působení vedoucích, kdy respondentka vystavuje i protipohled, kdy se domnívá, že právní vymezení by potlačovalo princip dobrovolnosti a podobné spolky by zanikly. “*

V druhém rozhovoru se již podařilo rozebírat téma na obecnější rovině. Rozhovor šel vstříc fenomenologickým úvahám nad sexuálním zneužíváním očima oddílových vedoucích. Vstup do tématu proběhl hladce a velmi rychle. Badatelka se proto zamýšlela nad faktory, jež mohly otevřenosti jít vstříc. Výzkumnice se domnívá, že rozhovoru prospěl již existující přátelský vztah obou stran. Badatelka o záměrech práce mluvila s respondentkou dlouho před oslovením její osoby pro participaci ve výzkumu. Je možné, že se díky předchozí komunikaci účastnice lépe orientovala v badatelčiných plánech a podmínky výzkumu pro ni byly snáze uchopitelné. To vše mohlo napomoci hladkému průběhu interview.

Badatelce se zároveň podařilo lépe uchopit svou roli v rozhovoru. Nelze ovšem říct, že by se tazatelka po celou dobu interview držela pouze role doprovázejícího. Úvodu rozhovoru se jala respondentka monologickou formou. Již se nedá mluvit pouze o krátkých odpovědích, ale o rozjímání účastnice a o delších úvahách, které sdílela s výzkumníci. V druhé části se jednalo o rozhovor, ve kterém se zapojovaly obě aktérky, a v závěru se prostoru chopila tazatelka. Rozhovor byl zřejmě zajímavý a prospěšný pro obě strany. Aktérky sdílely svou zvědavost a zaujetí tématem. Interview tak bylo jakýmsi přirozeným dialogem mezi dvěma badatelkami.

Závěrečným krokem bylo opět nalezení vodítek k oslovení dalšího účastníka výzkumu. V druhém rozhovoru se osvědčil výše zmiňovaný krok mimo centrum šetření případů sexuálního zneužívání v rámci činnosti oddílových vedoucích. Zároveň se autorka domnívá, že rozhovoru pomohl i již předchozí přátelský vztah s respondentkou. Výzkumnice se proto rozhodla hledat dalšího respondenta v okruhu svých známých a přátel, již mají se sexuálním zneužíváním obdobné zkušenosti jako respondentka v druhém rozhovoru.

4.3 Rozhovor č. 3

Pro třetí rozhovor byla k participaci ve výzkumu oslovena žena. Stejně jako účastnice v druhém interview, respondentka není v centru řešení sexuálního zneužívání v rámci činnosti vedoucích. Oslovená respondentka má vedoucí zkušenosti z různých úrovní organizace pracující s dětmi a mládeží. Se sexuálním zneužíváním se v minulosti setkala v rámci své praxe a v současnosti je konzultantkou pro pracovníky s dětmi a mládeží, kteří se do obdobné situace dostanou. Před zahájením spolupráce v rámci výzkumu se účastnice s výzkumníci již setkaly, jejich vztah má přátelskou povahu. Stejně jako v předchozích případech si respondentka zvolila pro rozhovor svou pracovnu.

Při přípravě na rozhovor badatelka pracovala s poznatky z předchozích interview. Výzkumnice se opět zaměřovala na trénink kladení otevřených otázek, aktivního naslouchání a především přenechání komunikačního prostoru respondentce. Zároveň se opět ohlédla za společnými zkušenostmi s účastnicí a připravila si prožitky, které by mohly pomoci debatu otevřít. Pro další rozvíření debaty byla tazatelka připravena otevřít téma přijatých preventivních opatření v rámci organizace, které v prvním rozhovoru zafungovaly jako vstupní brána k tématu. Ačkoli byla badatelka v rámci příprav již obohacena zkušenostmi z předchozích rozhovorů, uvědomovala si, že respondentka z druhého rozhovoru byla s tématem výzkumu velmi dobře obeznámena díky předchozí spolupráci s výzkumníci. Badatelka proto došla k závěru, že by bylo prospěšné respondentce nabídnout témata k úvahám, jež by ji pomohly připravit se na rozhovor a rozhodnout se, jak chce interview vlastně pojmout tak, aby se pohybovala ve své komfortní zóně. Výzkumnice nabídla respondentce okruhy k přemýšlení elektronickou formou emailem:

„Celkové téma DP je Sexuální násilí očima oddílových vedoucích. Z rozhovorů vzhledem k záměru zatím rezonují témata jako např.

Jakou roli mám já jako vedoucí?

Násilí v rámci činnosti s dětmi.

Sexuální násilí v oddílech.

Jakou roli v tématu mají zvyky a tradice jednotlivých oddílů?

Komunikace mezi oddíly.

Jak se promítají naše rodinné vzory v naší vedoucí praxi?

Strach o bezpečí svěřených dětí.

Oddíl a morální výchova.

Kdy se případy odhalují?

Jak se případy řeší?

Jaké mám jako vedoucí kompetence, možnosti a povinnosti vzhledem k tématu?

S prvním respondentem jsme se bavili spíše o konkrétních případech, což pro něj bylo zřejmě velmi nepříjemné. S druhou respondentkou jsme se bavily více na obecné rovině. Především o tom, jak ona vnímá téma, proč jí přijde důležité a s čím vším souvisí. Bylo to očividně více komfortní a rozhovor přinesl mnoho témat. Uvidíme, kam povídání povede nás. :)“

Průběh rozhovoru byl pro tazatelku nečekaný. Výzkumnice nestihla ani znovu zopakovat podmínky spolupráce na výzkumu a respondentka již začala hovořit o tématu. Badatelka málem nestihla zapnout ani nahrávací zařízení. Respondentka má silnou osobní motivaci k proaktivnímu přístupu řešení sexuálního zneužívání v oddílové činnosti a palčivé téma vnímá jako rezonující napříč celým světem nejen práce s dětmi a mládeží. Badatelka si v úvodu neodpustila pár myšlenek, které do rozhovoru vnesla, nicméně respondentka byla velice silnou aktérkou v interview a výzkumnici obklopila svými myšlenkami, zkušenostmi a prožitky.

Badatelka se nejdříve vrátila k nahrávce rozhovoru. Pro tazatelku byl rozhovor velice hutný a cítila potřebu si nejdříve znovu poslechnout všechny myšlenky tak, jak byly řečeny. Znovu se výzkumnice vrátila k rozhovoru opět při korektuře prvotního přepisu z nástroje Transkriptor. Charakteristická byla pro respondentku její velice rychlá mluva. Po opakovaném návratu k rozhovoru výzkumnice zažívala jakýsi pocit naplnění. I samotný pohled na přepis byl velmi uspokojivý. Části promluv respondentky byly dlouhé a nepřerušované, tazatelčiny části v přepisu byly krátké i méně časté. Ke konci rozhovoru se průběh proměnil v dialog, avšak všechny části byly velice nosné vzhledem k tématu.

V závěru bylo třeba zvážit, jakého respondenta oslovit dále. Badatelka však vnímala, že dat ke zpracování již získala hojně. Na dostatku dat se výzkumnice shodla i s vedoucím práce v rámci konzultace. K dalšímu rozšiřování výzkumného vzorku proto nedošlo.

4.4 Shrnutí tvorby výzkumného souboru

Celkově se výzkumný vzorek skládá ze dvou žen a jednoho muže. Rozhory trvaly zpravidla déle než hodinu. V průběhu tvorby výzkumného souboru došlo k významnému poznání badatelky, že bude vhodné pro výzkum oslovovat respondenty, kteří se sami nepohybují v okruhu osob, jež jsou součástí šetření sexuálního zneužívání v rámci vedoucí praxe. Shodným rysem všech rozhovorů je prostředí, ve kterém se interview odehrávala. Všichni účastníci zvolili pro setkání prostředí svých pracoven.

Sběr dat byl pro výzkumnici velmi významnou zkušeností. Při ohlédnutí za prvním rozhovorem je zřejmé, že více aktivní role se jala tazatelka. V druhém rozhovoru šlo o jakousi společnou práci obou akterek a ve třetím případě měla dominantní roli respondentka. Lze diskutovat různé faktory, jež ovlivnily průběh jednotlivých rozhovorů. Vzhledem k postupné proměně povahy interview se lze domnívat, že se zlepšila i schopnost badatelky vést rozhovor. Dále je možné, že opravdu podstatnou roli hrál již výše zmíněný faktor odstupů: zatímco první respondent byl přímým účastníkem šetření, zbylé respondentky se s případy setkaly jaksi zvenku. V neposlední řadě byl rozdílný vztah mezi výzkumnici a respondenty před započetí spolupráce v rámci výzkumu. Z průběhu rozhovorů lze říct, že vzájemná důvěra mezi tazatelem a dotazovaným je vzhledem k citlivosti tématu klíčová a že komunikaci prospíval již předešlý pozitivní vztah mezi výzkumnici a participanty výzkumu. V neposlední řadě rozdílnost podporují i různé temperamenty jednotlivých aktérů.

Badatelka oslovovala účastníky na základě jejich předcházejícího zájmu o prevenci či řešení sexuálního násilí ve vedoucí praxi. Jak se v rozhovorech ukázalo, každý z respondentů má silnou osobní motivaci bojovat proti násilí páchaném na ostatních, protože se sami v minulosti obětmi stali. Je pro ně tak nepřijatelné, aby trpěli další. Po zobecnění lze říct, že lidé se zkušeností oběti jsou často ti, kteří se snaží ostatním pomoci.

Nad vlivy lze uvažovat dále, nicméně jedna skutečnost výzkumnici více zaujala. Rozhovory vedené mezi dvěma ženami byly velmi otevřené, zatímco interview mezi ženou a mužem bylo spíše ostýchavé. Společensky je častěji diskutované sexuální násilí na ženách a dětech. Podle organizace Konsent (2023) zažije znásilnění každá 10. žena a každý 30. muž, nicméně reálná čísla u mužských obětí můžou být zcela jiná vzhledem k dlouhodobému mlčení mužských obětí. Problematice se věnuje například Helen BENEDICT (2003: 235–250) v knize *To není vaše vina!* Podle Benedict se muži o sexuálním násilí na nich spáchaném bojí promluvit a společenské konvence jim nejdou vstříc. Například český zákon chránil do 1. května 2001 před znásilněním pouze ženy.

Nicholas GROTH (2002: 219) ve své knize *Men Who Rape* uvádí: „*Dvěma hlavními aspekty mužství jsou síla a sexualita. Je-li muž znásilněn, ztrácí obojí.*“ Kniha vznikla z rozhovorů autora s muži, jež se stali oběťmi znásilnění, i s muži, kteří je znásilnili. Uzavřenost prvního rozhovoru tedy může souviset i s dlouhodobým mlčením mužů o sexuálním násilí na nich páchaném.

V kapitole *Rozhovory* autorka provedla prvních pět fází interpretativní fenomenologické analýzy doporučených SMITHEM, FLOWERSEM a LARKINEM (2009: 56) Výzkumnice se u každého rozhovoru opakovaně vracela k interview poslechem nahrávky a čtením přepisu. V dalším kroku se badatelka věnovala tvorbě počátečních deskriptivních, lingvistických i konceptuálních poznámek a komentářů. Třetí doporučenou etapou je rozvíjení vznikajících témat a čtvrtou etapou je hledání souvislostí napříč tématy. Oběma etapám se autorka snažila věnovat povrchně, tak aby nedocházelo k předčasným závěrům. Fáze přesto proběhly, o čemž svědčí i vzniklý soupis vyvstalých témat, jež výzkumnice zaslala třetí participantce pro orientaci před vedením rozhovoru, viz kapitola 4.3 *Rozhovor 3*. Výzkumný soubor se skládá ze tří respondentů, díky čemuž proběhla pátá doporučená fáze – analýza dalšího rozhovoru. Jednotlivé etapy probíhaly opakovaně u rozboru každého interview do ukončení sběru dat.

5 Analýza dat

V tomto bodě se autorka opět navrácí k obecnému analytickému postupu, který navrhl Smith, Flowers a Larkin.

0. *reflexe výzkumníkovy zkušenosti s tématem výzkumu,*
1. *čtení a opakované čtení,*
2. *počáteční poznámky a komentáře,*
3. *rozvíjení vznikajících témat,*
4. *hledání souvislostí napříč tématy,*
5. *analýza dalšího případu,*
6. *hledání vzorců napříč případy,*
7. *výsledky výzkumu a jejich intepretace.*

V páté kapitole se autorka vrací do třetí i čtvrté fáze. V předchozích krocích se výzkumnice cíleně věnovala pouze povrchové analýze jednotlivých rozhovorů, aby nedošlo k předčasným závěrům. Podle SMITHA a OSBORNA (2003: 51–80) je třeba k prezentaci analýzy převést případy do narativní podoby. Dále je třeba uvést identifikovaná témata, jež se doplňují vlastními komentáři a citacemi z rozhovorů. Musí být zřejmé, zdali se jedná o citaci respondenta či intepretaci výzkumníka. (KOUTNÁ KOSTNÍKOVÁ, ČERMÁK 2013: 36)

První část páté kapitoly blíže rozebírá jednotlivá interview. Případy jsou stručně převyprávěny a výzkumnice zde zachycuje etapy postupného rozvíjení vznikajících témat i hledání souvislostí mezi nimi. Druhá část kapitoly se věnuje hledání vzorců napříč případy.

5.1 Případ č. 1

U prvního případu bylo velice náročné dostat se k tématu výzkumu a ke zkušenostem respondenta se sexuálním zneužíváním v činnosti oddílových vedoucích. Úvodní část rozhovoru tak vůbec nepojednává o předmětu práce. Respondent začal sdílet své prožitky až po diskusi o opatřeních, jež organizace přijala k prevenci rizikového chování. Respondent se pozitivně vyjádřil k tematizaci problematiky. Diskuzi o tématu sexuálního násilí vnímá jako velice přínosnou a nutnou pro prevenci a řešení sexuálního rizikového chování.

Účastník začal vyprávění trochu od konce. O setkání jej požádal *hříšník*¹, který je obviněn z případů sexuálního zneužívání. Účastník označuje hříšníka za nešťastníka, který nenašel vhodný způsob, jak zvládnout svou pedofilní sexualitu. Hříšník se k situaci staví kajícíně a rád by nějak přispěl k předcházení vzniku dalších případů. Participant sám konstatoval, že nenašel způsob, jak by se hříšníkova nabídka dala využít. Účastník nabídl badatelce, zdali nechce sama vést rozhovor s hříšníkem. Pro zachování homogenity vzorku badatelka rozhovor v rámci této práce odmítla.

Před začátkem vyprávění o daném případě se účastník zmínil o vlastní zkušenosti se sexuálním zneužíváním. Uvedl, že by si na tuto svou traumatickou zkušenost vůbec nevzpomněl, nebýt případu, ke kterému byl přizván. Respondent zastává postoj, že by se mu žilo lépe bez návratu k nepříjemné vzpomínce. Celý případ pro respondenta začal na školení instruktorů². Na školeních působí účastník jako lektor a vždy nabízí možnost konzultací v případě potřeby pomoci s osobní krizí. Tato nabídka probíhala i na školeních určených pro plnoleté vedoucí, nicméně ti možnost nikdy nevyužili. Po školení se ozval jeden instruktor, který respondenta požádal o osobní setkání. K překvapení participanta nechtěl probírat svá trápení, ale řešit situaci v oddíle. Tento instruktor měl sám historickou zkušenost se zneužitím ve svém oddíle a chtěl ochránit děti jemu svěřené před stejnou zkušeností. Praktikant tak otevřel dlouhodobý případ sexuálního zneužívání.

Za podstatný k odhalení případu zneužívání považuje respondent prostor školení, kde se setkávají členové z různých oddílů. Vychází tak se své sociální skupiny oddílu, mají možnost srovnat se s jinými skupinami a integrovat mezi oddíly. Zároveň participant považuje za podstatné, že se jednalo o instruktora, nikoli vedoucího. Domnívá se, že vedoucí mají tyto zkušenosti již odžitě, možná jsou jimi semletí a nechtějí se k nim opět vracet.

Zároveň se participant pozastavil i nad momenty, které mu přišly nepovedené. V líčení komentoval svůj předchozí přístup k sexuálnímu zneužívání při školení instruktorů. Snažil se učit, jak poznat syndrom zneužívaného a týraného dítěte, jak bránit děti před vlivy zvenku, ale nenapadlo jej, že hříšník může být z řad členů oddílu. Svůj přístup proto změnil a do obsahu školení zapojil i informace o podpůrné síti pro lidi s pedofilní orientací.

Následující události účastník výzkumu líčí za náročné po všech stránkách, včetně návratu k vlastnímu traumatickému prožitku. Respondent zmínil tento vyzorovaný

¹ Označení agresora participantem.

² Označení věkové kategorie 15 – 18 let.

fenomén: zpětně si uvědomil, že si některé události, jež mu byly líčeny, zřejmě představil ve velmi zjemněné podobě oproti tomu, jak se asi staly.

Respondentovým prvním cílem bylo dostat pachatele mimo činnost oddílu. Za prioritní považoval sankcionovat hříšníka, nikoli instruktora, který se odvážil případ otevřít. Participant proto kontaktoval vedení oddílu a začal sbírat argumenty pro vyloučení provinilce z činnosti. Reakce oddílu byly rozporuplné. Hříšník byl aktivní osobou, ke které mnozí chovali silný kladný vztah. Zároveň měl obavy i participant: Co když se neprokáže hříšníkova vina? Co když půjde o křivé obvinění? Co se stane potom?

K oznámení případu na policii se respondent stavěl velmi skepticky. Ohledně podezření na sexuální zneužívání v tomto oddíle ho kontaktovala policie již před více než deseti lety. Byl pouze seznámen se skutečností, že je nutné případ prošetřit, ale nemůžou mu sdělovat žádné informace k průběhu a ani výsledek šetření. Bylo mu pouze řečeno, že pokud se podezření potvrdí, pachatel zmizí. Nikdo nezmizel. Důvěra k opakovanému šetření byla proto ze strany participanta nízká.

Pro respondenta nebylo jednoduché ani jednání v rámci hierarchie organizace. Každý oddíl má svou autonomii, do které lze jen velmi málo zasahovat. Ačkoli byl participant v zapsaném spolku zaštiťující pobočný spolek, tedy inkriminovaný oddíl, jeho vyjednávací pozice byla velmi slabá. Ze své pozice nemohl přímo dělat v podstatě nic, pouze hledat dostatek důvodů, aby se oddíl rozhodl jednat.

V argumentaci pro nutnost vyloučení provinilce požádal respondent o konzultaci osobu, níž se se domníval, že stála mimo dění. Ukázalo se však, že oslovený byl obětí sexuálního zneužívání stejného pachatele. Respondenta proto podpořil a tvrdě se postavil za vyloučení hříšníka z oddílu. Zřejmě díky nalezení další oběti získalo participantovo jednání validitu a s vyloučením souhlasil oddíl i provinilec.

Dění tímto nekončilo. Po nějaké době byla svolána schůze s rodiči, kde vedoucí oddílu celou událost osvětlili. Rodiče dali podnět k oznámení činu na policii. Jednání na schůzi nebylo jednoznačné, ale podle všeho se nejednalo jen o dva historické případy. Členové schůze naznačovali existenci více obětí.

Vyvstala otázka, kam čin nahlásit. Z řad rodičů se objevovaly rady, kam se neobracet, aby nebyl případ okamžitě medializován. Pro respondenta byly tyto rady důvodem k dalším obavám k postupu. Nakonec se přes jednu z maminek podařilo získat kontakt na krajské mravní oddělení, které se na případy sexuálního násilí specializuje.

Účastník výzkumu se opět vrátil k vyšetřování před deseti lety. Vadila mu nedostatečná komunikace ze strany policie hraničící s neochotou. Jednání minulé srovnal se současnou zkušeností, již hodnotil kladně. Komunikační linka fungovala dobře, otevřené bylo i osobní setkání. Jak probíhalo současné šetření respondent blíže nerozebírá. Zmiňuje pouze, že oddíl vyšetřování přežil. Kladně hodnotí rychlé vyloučení provinilce z činnosti oddílu a doplňuje, že případ není stále uzavřen. Soudní řízení je před zahájením.

Respondent se znovu navrátil k úvahám o provinilci. Dříve neuvažoval o pedofilech jako o lidech, jež se najdou i v našich řadách. Daný oddíl má dlouhou historii a v současnosti jsou členy v podstatě děti odchovanců. V oddíle tak panuje silná vzájemná důvěra a je pro členy bezpečným prostředím.

Když se respondent s provinilcem setkal, hříšník se mu zmínil s nenaplněnou potřebou se někomu svěřit. V dnešní době existují organizace pomáhající pedofilům. On sám se do jedné přihlásil a jejich péči si chválil. Jak již autorka výše zmínila, respondent tak změnil svůj postoj při preventivních programech pro vedoucí a instruktory. Již neklade apel pouze na rozpoznání zneužívaných dětí a agresorů. V současnosti mluví i o možnosti, že mezi členy oddílu mohou být lidé se sexuální orientací problematickou k vedení dětí a představuje i organizace, kam se případně mohou obrátit. Téma se snaží komunikovat otevřeně a vést ostatní k myšlence, že nejlepší prevencí je včasné uvědomění si své kontroverzní orientace a práce s vlastní osobností.

Po zkušenosti s případem respondent založil tým prevence. Uvědomoval si naléhavost a náročnost celé situace. Z vlastní zkušenosti došel k závěru nutnosti fungování skupiny, jež bude schopná v podobných situacích zakročit i pomoci. V první řadě tušil, že s podobnými tématy se člověk svěří osobě sobě sympatické, a proto je potřeba vytvořit tým o více lidech. Dotyčný si tak může vybrat podle své náklonnosti. Zároveň téma považuje za náročné, a proto i samotnému interventovi může pomoci mít na koho se dále obrátit.

Ve svém vyprávění participant pokračoval k další zkušenosti se sexuálním zneužíváním v rámci činnosti oddílového vedoucího. Situace byla opět rozkryta na školení, kdy se svěřily instruktorky se sexuálním obtěžováním v oddíle. Respondent cítil, že je pro dívky nepříjemná kultura nastavená v jejich oddílu. Sexuální obtěžování oproti sexuálnímu násilí není v České republice právně postihnutelné. Prostor pro řešení situace byl pouze uvnitř organizace. Respondent se opět pozastavil nad otázkou, co ze své pozice může s oddílem udělat, a kontaktoval statutární orgán oddílu.

Participant sklesle poznamenal, že případ nedopadl podle jeho představ. Dívky z oddílu raději odešly.

Respondent se znovu opřel o svůj přístup, ve kterém se snažil o napravení organizace a aby nedošlo k vyloučení dívek, jež se ozvaly. Poznamenává, že zasáhnout do kultury oddílu je velmi náročné. Pro osobu mimo oddíl je v podstatě nemožné nějak zasáhnout. Podle něj situace nedopadla dobře, ale zároveň zdůraznil, že se jedná o jeho osobní postoj. Dívkám je možná v jiném oddíle se zdravou kulturou lépe.

Nad nezdravou oddílovou kulturou se účastník výzkumu ještě pozastavil. Podle jeho uvážení se snáz provalí těžké prohřešky. Lze je snáze pojmenovat a definovat jako negativní. Pokud se jedná o nezdravé nastavení vztahů mezi členy oddílu, hůře se s danou kulturou pracuje. Nelze ji objektivně označit za špatnou, protože členy je zřejmě schvalována. Funguje zde i uzavřenost sociální skupiny, kdy se jednotlivci hůře vzeprou normě, již skupina přijímá a respektuje.

5.1.1 Analýza přepisu rozhovoru

Pro analýzu přepisu rozhovoru si autorka vytiskla text s širokými okraji. Badatelka se k přepisu vrátila znovu po opakovaném čtení při sběru dat. Na okraje listů si výzkumnice poznamenávala své osobní komentáře. Vznikající témata byla zachycena v zápisníku pro lepší grafické znázornění spojitostí napříč jednotlivými tématy. V následující tabulce jsou abecedně seřazena vyvstávající témata z analýzy rozhovoru.

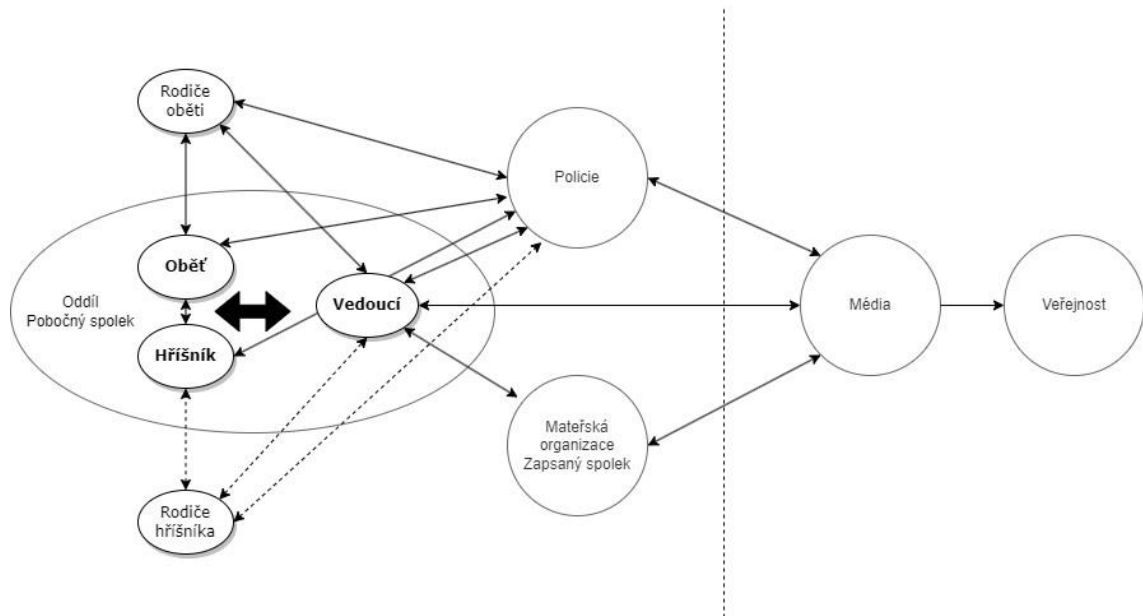
Abecední seznam vynořujících se témat: Případ č. 1	
Co můžu dělat jako vedoucí	Ochrana svěřenců
Jak nebyť oběť	Oddíl
Jak řešit sexuální rizikové chování, když se nejedná o trestný čin	Osobnost pedofila
Jak to přežije oddíl	Patologická kultura v oddílu
Jaký bude průběh vyšetřování	Pedofil v oddíle
Kam se s vyšetřováním obrátit	Podpora mezi oddílových akcí
Komunikace mezi oddíly	Podstatná komunikace tématu sexuálního zneužívání
Můj kamarád pedofil	Praktikanti a instruktoři chtějí téma řešit
Náhled na hříšníka	Připomínat/Nepřipomínat si
Nepedofilní hříšník	Prevence
Obavy z vyšetřování	Spolek jako výchovná instituce
Oběť	Strach z medializace
Oběti mají motivaci řešit podobné případy	Špatné zkušenosti s vyšetřováním
Ochrana dobrého jména organizace	Vyšetřování
Ochrana soukromí zúčastněných	Zpětná vazba oběti

Výzkumnice dále pracovala s identifikovanými tématy a hierarchicky je uspořádala do následující tabulky. Vynořující témata již nejsou pouze informace ze strany respondenta a jedná se o počáteční interpretace ze strany badatelky.

Hierarchické uspořádání témat: Případ č. 1	
Hříšník	Můj kamarád pedofil Nepedofilní hříšník Osobnost pedofila Pedofil v oddíle
Oběť	Jak nebýt oběť Oběti mají motivaci řešit podobné případy Připomínat/Nepřipomínat si Zpětná vazba oběti
Oddíl	Jak to přežije oddíl Patologická kultura v oddílu
Prevence	Komunikace mezi oddíly Podpora mezi oddílových akcí Podstatná komunikace tématu sexuálního zneužívání Praktikanti a instruktoři chtějí téma řešit Spolek jako výchovná instituce
Vedoucí	Co můžu dělat jako vedoucí Jak nebýt oběť Ochrana svěřenců Ochrana dobrého jména organizace Ochrana soukromí zúčastněných
Vyšetřování	Jaký bude průběh vyšetřování Jak řešit sexuální rizikové chování, když se nejedná o trestný čin Kam se s vyšetřováním obrátit Obavy z vyšetřování Špatné zkušenosti s vyšetřováním Strach z medializace

V průběhu analýzy se výzkumnice postupně orientovala v aktérech konkrétního policejního šetření sexuálního zneužívání v oddíle. Pro snazší orientaci, znázornění a zprostředkování procesu čtenáři, zpracovala badatelka schéma zobrazující jednotlivé účastníky události a komunikační toky.

Obr. č. 1 – Aktéři případů sexuálního zneužívání, zdroj vlastní

5.1.2 Výsledky analýzy případu č. 1

Celým rozhovorem se nese obava ze sdílení zkušenosti. Respondent pokládá za důvod úzkosti následné zveřejnění rozhovoru v diplomové práci: „*Jako nemám problém o tom osobně asi mluvit, ale aby se to zveřejnilo na internetu, mi nepřijde dobré.*“ Zároveň zde badatelka vycítila spojitost s vlastní zkušeností se sexuálním násilím. Respondent se k vlastní traumatické vzpomínce dostal skrze řešení případu a připomínku nepovažuje za přínosnou: „*Mně se na základce jako stalo něco hodně nepříjemného z tohodle toho ranku... jako můj dojem z toho je, že vlastně jsem to nepotřeboval. Připomínat si, že jsem se tím jako prokousal docela složitě.*“ Případ, se kterým se mu instruktor svěřil, byl pro účastníka zřejmě re traumatizující a náročné vyšetřování kauzy pro něj mohlo být novým traumatickým prožitkem. Účastník výzkumu sám sebe vnímal v osamocené pozici: „*ta zkušenost vlastně, že v tom je člověk jako nejenom na řešení úplně sám, byla fakt jako nepříjemná. Musí nás bejt víc, víc hlav*

víc ví. Víc lidí, který jako se tomu věnujou ... prostě, aby tam člověk nebyl sám na to řešení.“

Přesto participant kvituje otevřenou komunikaci tématu a shledává ji za jednu z mála možných cest k prevenci: *„No ale tak jako to, že se to tematizuje, bavíme se o tom, je podle mě jeden z mála možných způsobů, jak s tím jako něco dělat.“* Respondent zároveň uvádí významnou skupinu mezi oddílovými členy, která jde otevřené komunikaci vstříc, a to instruktory. Je zmíněno i prostředí nosné pro danou platformu. Je třeba vytvářet prostor, kde se mohou setkat členové napříč oddíly, vystoupit tak z uzavřené sociální skupiny oddílu a zároveň mít nabídnutý prostor k diskusi problematiky. *„To, co tam fungovalo, bylo, že tam byla tam mezi oddílová nějaká interakce, kdy se prostě potkávají... A další věc potom asi byla i ta nabídka, že si prostě o těch věcech můžou promluvit. Zase, mám pocit, že ti mladší k tomu vlastně byli víc otevření než třeba zase ti starší.“*

V řešení případu dlouhodobého sexuálního zneužívání vystávají mnohá témata. Na začátku respondent líčí vnitřní rozpor, jak se k tématu postavit vzhledem k vlastní zkušenosti: *„je to docela složité si udržet tu pozici, jakože nejseš oběť, jo.“* Na stranu druhou se participant postavil k případu aktivně možná právě proto, že kdysi obětí sexuálního zneužívání sám byl. Stejný postoj projevil i praktikant, který se rozhodl začít situaci řešit: *„praktikant, kterej prostě přišel s tím, že se jim tam děje něco špatného a že chce ochránit v zásadě svoji družinku, aby se to jako jeho svěřencům nedělo.“* A shodný přístup měl i oslovený ke konzultaci, jenž odhalil historickou zkušenost se stejným pachatelem. Právě on respondenta podpořil v nutnosti vyloučit provinilce z oddílu. *„To se povedlo asi i hodně díky jemu, že byl jako ochoten do toho jít tvrdě.“* Lze zde sledovat motivaci obětí k řešení dalších případů sexuálního zneužívání. Vlastní negativní zkušenost je nutí chránit své svěřence před stejným prožitkem.

Participant také zmínil malou pravomoc k řešení případu z pozice vedoucího mimo jádro oddílu. Autonomie oddílů je v tomto směru komplikací. Jediná možnost, jak případ řešit, je podle respondenta kontaktování vedení oddílu s potřebou zásahu do situace. *„Já jako z pozice v organizační jednotce vlastně nemám přístup ani k členský základně toho oddílu... Takže jo, přes ten oddíl, přes jejich šéfa.“* Participant měl vytyčený jasný cíl: *„jsem bral nějak za svý, že to musí dopadnout tak, že vypadne on. Nikoli ten nebo ti, co se ozvali.“*

Zde je nutné se zamyslet nad charakteristikou oddílu. Oddíl je specifická, uzavřená, hierarchická sociální skupina s vlastní kulturou, zvyklostmi a normami.³ Participant byl v pozici sice organizačně nadřazené, nicméně není členem oddílu. Jeho vyjednávací

pozice tak byla slabá. Respondent reflektoval negativní stránku provinilce, nicméně pro členy oddílu to byl jejich kamarád: „zjevně to nebyla figura bytostně negativní, jinak by asi skončil dřív. Jo.“ Musel mít dostatečně pádné argumenty, aby se členská základna oddílu přiklonila na jeho stranu a uvěřila ve vinu hříšníka. „Obnášelo to teda mít dost argumentů na to, aby prostě jsme se dohodli.“ O znacích oddílu lze dohledat vícero úseků v interview. Participant zmiňuje vzájemnou důvěru v oddíle a jeho semknutost. Právě silná svornost skupiny může být riziková. „To je ještě oddíl, kde se jako hodně mezi sebou znají jako, i jako vícegeneračně. Jsou tam děti bejvalejch členů a tak podobně. Možná i skrz to tam vnímali větší bezpečí. Že vlastně se tam všichni znají. Přece že to nejsou žádný cizí jo, stejně jako myslím, že když budeš brát do oddílu cizího člověka, tak si asi trošku ohlídáš, co to je zač. Ale když ti tam doroste prostě z bejvalýho děcka přes praktikanta do dospěláka, tak to prostě snáz ujde pozornosti, že prostě tam něco není úplně dobře...“ Za další podstatný znak zmiňuje respondent oddílovou kulturu, jež byla konfliktem v druhém případě sexuálního obtěžování. Oddílová kultura může vykazovat i určitou patologii. Díky uzavřenosti skupiny a zvykovému systému fungování lze s nezdravou oddílovou kulturou bojovat jen velmi složitě. Zároveň je třeba zdůraznit, že právě pevné vztahy ve skupině pomáhají členům společně zvládnout i tak těžké krize, jako je odhalení dlouholetého sexuálního zneužívání: „Oddíl to přežil.“

Velkým tématem rozhovoru je vyšetřování případů sexuálního násilí a obtěžování. Vyšetřování je zde míněno ve vícero významech. Respondent hovořil o vyšetřování v rámci oddílů i vyšetřování Policií České republiky. V prvním zmíněném případě nastaly obě situace. Zpočátku řešili situaci pouze v oddíle a po primárním ošetření vyloučením provinilce z oddílu pokročili k ohlášení činu na policii: „Po nějaké době se udělala pak ještě schůze s rodičema. A tam jako vlastně z jejich podnětu padlo, že to teda chtějí dát na policajty... Každopádně tam vzniklo teda to, že se to má řešit, takže jsme pak jako s hlavním vedoucím šli ohlásit.“ Účastník výzkumu se vrátil ke svým obavám z vyšetřování: „Pokud člověk jako spouští pak nějakou mašinerii, který se trošku děsí, jak to dopadne, že jo, ať už jestli to dopadne na toho člověka, to jako, neví. Neví prostě, jak i jako na toho pachatele i teda, ale jak to, jak to dopadne, pokud by to nedopadlo? Nevím, pak by nás mohl jako žalovat, že jsme ho obvinili křivě nebo něco takovýho.“ Velice podstatná byla předešlá negativní zkušenost s vyšetřováním pravděpodobně stejného hříšníka: „Ty jo deset, patnáct let, nevím, jako před tímhletem se mi ozvali policajti... Že tam řešej nějaké obtěžování, nebo zneužívání nebo něco takového, jo? ... A výsledek byl ten, že mi vlastně jako řekli, že mi teda neřeknou, jak to dopadne to šetření... Že si toho všimnu, pokud dotyčný zmizí.“ Historické vyšetřování respondenta odrazovalo od jednání s policií. Jak bylo již výše zmíněno, bylo také

otázkou kam trestný čin ohlásit. Současný systém jasně neoznačuje instituci, která se případy sexuálního zneužívání zabývá. Kontakt se tedy podařilo získat díky síti rodičů: „*Maminka jednoho dítěte má známého na OSPODu. Takže se ho zeptala a ten nám dal kontakt právě na nějakýho prostě policajta, který se tím zabývá, takže jsme šli přes něj.*“ V neposlední řadě byl významným tématem strach ze zveřejnění případu. Respondent se obával o svěřence, soukromí všech účastníků a dobré jméno organizace: „*Hlavně s tím nechod'te na Vratislav 5. Jako záchranář, prostě jestli to nechcete mít zítra v novinách. Jo. Tak to taky člověku ty zvěsti nepřidaj.*“

Participant líčil i případ, kdy se jednalo o sexuální obtěžování, které v České republice není protiprávní. Nejedná se tedy o čin, kdy lze požádat o pomoc Policii České republiky. „*Stěžovaly si holky na chování některých, jako praktikantky, vedoucích a hlavně asi spíš jako na kulturu v oddíle.*“ Jak bylo již výše zmíněno, situaci jde v podstatě řešit pouze komunikací s vedením oddílu. „*Řešili jsme to se statutárem toho oddílu. Nemám úplně nejlepší pocit, že by to dopadlo, že by to dopadlo tak, jak bych si představoval.*“ Statutární orgán oddílu měl sice motivaci situaci řešit, ale nezvolil k tomu vhodné prostředky a neměl ani dostatečné nástroje: „*Byla snaha řešit to ostře, ale statutár na to zjevně neměl dost silné páky. Ať už k tomu, co se tam jako děje, nebo vůbec jako páky ty věci ovlivňovat.*“

Celým interview se prolínají respondentovy úvahy o *hříšníkovi*. Participantův postoj k provinilci nelze označit za negativní. Respondent se vyhraňuje vůči jeho jednání, jež považuje za špatné, ale neodsuzuje jej: „*není žádný rafinovaný pachatel, prostě ale nějaký zoufalec.*“ Zabývá se jeho motivy a hledá, jak může zamezit dalším případům. „*Jeden z problémů může být ten, že vlastně neměl nikoho, s kým by tenhle ten problém sdílel. Dneska našel nějakou organizaci, kterou si jako hodně chválil, že vlastně to bylo první místo, kde o tom mluvit jo.*“ Lze si představit, že pro provinilce muselo být velice těžké období dospívání a veškeré etapy života nutně spojené se sexualitou. Participant proto rozšířil svůj přístup v prevenci rizikového sexuálního chování: „*Ten message, co se snažím posílat na školení, není už jen jako hele, zneužívání se může dát, a ten člověk, co zneužil dítě, může třeba vypadat takhle nebo takhle, dávejte si na to pozor. Ale jako hele, kdokoliv z nás může prostě mít nějakou orientaci, která je ve vztahu k vedení dětí problematická, a je tady místo, kde si o tom je možné promluvit anonymně, a prostě může se to přihodit. Jako asi se nás to, jako statisticky se to nevyhýbá nikomu, že jo?*“ Respondent nahlíží na pedofily jako na osoby, které nemusíme nutně odsoudit, ale jako na jedince potřebující podporu společnosti, aby se nedopustili patologického jednání. „*I to jako přijetí, že se to prostě může stát, že člověk se s tím narodí jako a nemůže za to. A je potřeba s tím něco dělat*

a asi nebejt k tomu úplně apriori odsuzující, protože to vede k tomu, že se ten člověk jako nikomu nesvěří, že jo? Takže jako spíš to víc přijímat. Holt se takové věci dějou, jo.“ Zároveň považuje právě oddílové prostředí za bezpečný prostor, kde by se mohl dotyčný svěřit a najít pomoc. „A myslím i třeba v tom oddíle, když to jako bude otevřenější prostředí, tak zase kde jinde, než mezi nejlepšíma kámošema, že jo? Do jistý míry.“ I proto předává na školeních informace o pomáhajících organizacích pro pedofily.

5.2 Případ č. 2

Vyprávění respondentka zahájila svým postojem vůči sexuálnímu zneužívání. Podle respondentky násilí do lidského života nepatří a z pozice vedoucí dětského kolektivu odmítá připustit jakékoli násilí na svěřencích či kolezích. Oddíl participantka vnímá jako prostor založený na přátelství a jakýkoli násilný čin přátelství ničí a společně s tím pustoší i oddíl. Vůči sexuálnímu zneužívání a násilí celkově se respondentka ostře vymezuje a prožívá vnitřní smutek z podobných událostí.

V úvodu se dotazovaná vyjadřuje i k roli vedoucích obecně. Pozici vnímá jako velmi zodpovědnou a nesoucí svá práva i povinnosti. Zmiňuje, že mnohdy je význam této role opomíjen na úkor zvykových systémů různých oddílů. Za příklad dává respondentka přístup k alkoholu. Respondentka odděluje čistě osobní život od role vedoucí. Podle participantky není možné pít alkohol před dětmi, pokud pro ně má být vzorem. Líčení pokračuje vlastní zkušeností respondentky s násilím. Domácí násilí si zažila ze strany svého partnera. Respondentka líčí moment, kdy člověk překročí své hranice proto, aby se někomu zavděčil, udržel si jej nebo mu dokázal svou věrnost. Účastnice neoznačuje tento moment přímo za násilí, ale zmiňuje podstatu daného momentu pro vedoucí. Někteří si neuvědomují snahu dětí zavděčit se, ukázat, že za to stojí, že jimi chtějí být přijati, a tak se nutí do aktivit či jednání, kdy ztrácí sami sebe. Jsou velice zranitelné a mnozí vedoucí si jejich křehkost neuvědomují.

Počáteční úvahy participantka věnuje i vztahu lidí, mezi kterými dojde ke zneužití. Zkušenost se podle účastnice otiskne do oběti i agresora. V obou zanechá nějaké následky. Agresor si je možná odstupem času také uvědomí. Každý z nás má nějakou míru svědomí, a to se časem projeví. Pokud ne uvědoměním, tak ve vztahu s dalšími lidmi.

Rozhovor poté přešel na téma transgeneračního přenosu v získávání kompetencí oddílového vedoucího. Vedoucí se často učí napodobováním svých vzorů a autorit. Respondentka tak uvádí, že pro praxi vedoucího okoukáváme, jak nás vedli rodiče, případně jak jsme byli vedeni v oddíle. Riziko získávání těchto nastavení spočívá

v napodobování i špatných vzorců chování. Často sami nejsme schopni vyhodnotit, zdali chování našich vzorů není patologické. Mnohdy toto reflektujeme až s odstupem času. Proto zmiňuje respondentka jako podstatné mezi sebou otevřeně komunikovat a srovnávat osvojenou normu s přístupem ostatních. Účastnice výzkumu se vrací ke zvykovým tradicím oddílu. Některé rituály jsou v základu určitým způsobem nepříjemné, například přijímání člena oddílu plácnutím pádlem přes zadek nebo dřepy za dopis od rodičů. Respondentka se snaží v rámci školení vedoucích vést účastníky k zamyšlení nad jejich oddílovými rituály a ke zvážení, zdali opravdu plní nějaký účel a jdou vstříc zdravým vztahům.

V úvahách se tak vrací zpátky k roli oddílových vedoucích. Činnost má dobrovolnický charakter, jenž nemá striktně určená pravidla. Konkrétně v organizaci, v níž působí respondentka, oddíly fungují samostatně a určují si vlastní pravidla fungování. Ačkoli nelze v činnosti vedoucích přejímat pravidla z prostředí formálního vzdělávání, považuje respondentka školství za významný inspirační zdroj. Zároveň zmiňuje, že zavedení striktních právních předpisů pro vedení oddílu by zřejmě také nebylo cestou. Svázání podmínek pro práci by šlo proti dobrovolnické podstatě činnosti a ta by možná zanikla.

V další části hovoří participantka a výzkumnice o významu trestu. Podle respondentky je nejlepší děti netrestat. Zastává názor, že dospělý má dítěti pomoci pochopit, co udělalo špatně, ale více jej netrestat a už vůbec ne před dalšími dětmi. Dítě samo prožívá pocity viny, které jsou pro něj dostatečným trestem. Dítěti spíše pomůžeme, když mu chybu pomůžeme napravit, než když mu udělíme trest.

V další části vyprávění vzpomíná na událost, kdy přistihla dva instruktory společně ve spacáku, když se měli starat o děti. „*Nestíhali si ani sbalit. To jsem byla vážně jak saň.*“ Zpětně považuje dotazovaná reakci za přehnanou, ale zmiňuje významný dopad svého jednání na děti. Jasně tak postavila povinnost starat se o svěřence na první místo. Vzpomínka byla zároveň můstek k zamyšlení se nad intimními vztahy mezi členy oddílu. Podle respondentky patří do oddílu vztahy přátelské, jiné vztahy patří mimo oddíl. Zmiňuje, jaký mohou mít dopad romantické vztahy, když se dva rozejdou nebo vztah jedna strana nebere vážně a podobně. Jedná se o velký zásah do dynamiky skupiny.

V interview vyvstává další významný pojem, a to je profesionalita vedoucího. Vztahy v oddílech jsou vzájemně přátelské a mnohdy je přátelství jediným měřítkem. Podle participantky musí být vedoucí schopný chopit se zodpovědnosti a pokud vidí nevhodné chování nejen k dětem u svého kamaráda, musí být schopen vyhodnotit

situaci a aktivně zasáhnout. Podle respondentky je tato stránka profesionality vedoucích v její mateřské organizaci opomíjena.

Po počátečních úvahách se badatelka zeptala výzkumnice na její zkušenosti se sexuálním zneužíváním v praxi oddílových vedoucích. Respondentka uvedla, že díky absolvovaným kurzům a její současné pozici v organizaci se na ni obracují vedoucí v krizových situacích, kdy si nevědí rady. V první řadě uvedla nutnost dogmaticky nementorovat a nesoudit kroky, jež ostatní již provedli. Naopak se je snaží podpořit v aktivním přístupu a pomoci jim najít cesty kudy se dále vydat. Zdůrazňuje nutnost uvědomění si svých kompetencí. Vedoucí může řešit krize, jež dítě prožívá v oddíle, ale nemůže například zasahovat do domácího zázemí dětí s výjimkou toho, pokud si je vědom trestního jednání v rodinném prostředí. Výzkumnice se zeptala participantky, zdali vidí nějaká specifika v řešení sexuálního zneužívání oproti jiným krizovým situacím. Podle respondentky je potřeba v těchto případech zasahovat rázně a nebát se radikálních postupů. Oběť by neměla nabýt dojmu, že si za násilí může sama. Ačkoli je vyšetřování podobných situací velice nepříjemné, neměl by se vedoucí ostýchat vzít na sebe zodpovědnost a případ řešit s policií. Pokud se případ objeví zpětně, kdy jsou již případy takřka promlčené, zdůrazňuje participantka nutnost ošetření oběti a nalezení řešení i s agresorem. Můžou najít společnou cestu, ale může to znamenat i odchod agresora z oddílu. Za podstatné respondentka považuje opečování oběti. Výzkumnice nadnesla otázku, jak se staví k situaci, kdy agresor je osobou nevyspělou, ne nutně pedofilní. Oddíl se občas staví na stranu agresora, nikoli oběti. Podle respondentky záleží na nastavení „*morálního kompasu*“ člověka. Ona sama by se za takového člověka nepostavila. Může mít soucit s tím agresorem, ale nebude akceptovat a tolerovat to, že ublížil. Pokud jsou oběť i agresor plnoletí a oběť se rozhodne čin zpětně nenahlásit, může vedoucí zaujmout pozici mediátora mezi nimi. Sama respondentka by se postavila vždy za slabšího, což je pro ni jednoznačně oběť.

Pro hledání společné pravdy mezi obětí, agresorem, vedoucím a někdy i dalšími použila respondentka grafické znázornění, viz obr. č. 2. Každý má vlastní úhel pohledu a každý zná jinou část události, pravdy, jak je znázorněno na obrázku slona. Někdo se dívá slonovi na hezký chobot, jiný na normální břicho, další na shrbená záda a ten poslední mu kouká tam, kam nechce – na zadek. Podle účastnice výzkumu je důležité, aby jednotlivé strany znaly úhel pohledu ostatních a všichni si uvědomili celistvou pravdu, tedy viděli celého slona.

Respondentka se v průběhu rozhovoru několikrát vrátila k morálnímu nastavení jedinců. Podle ní je potřeba zabývat se nejen vlastní morálkou, ale i pečovat o morální kompas svěřenců. Muže se stát, že se oddíl ocitne v krizi způsobené například sexuálním zneužíváním, ale je podstatné si uvědomit chybu a říct, jak se chovat do budoucna, aby k podobnému incidentu nedošlo.

Obr. č. 2 – Vnímání pravdy, Lucie Ernestová

5.2.1 Analýza přepisu rozhovoru

Při analýze druhého rozhovoru badatelka postupovala stejně jako v předchozím případě. Přepis interview byl vytištěn se širokými okraji. Na okraje listů papíru si výzkumnice zaznamenávala poznámky, komentáře či významné pojmy. Vystávající témata dialogu jsou zaznamenána v následující tabulce.

Abecední seznam vynořujících se témat: Případ č. 2		
Agresor	Opečování agresora	Slon
Alkohol jako riziko	Opečování oběti	Soucit s agresorem
Autonomie oddílů	Osobnost vedoucího	Staré případy sexuálního zneužití
Bezpečné prostředí	Osvěta	Svědění
Diskuse	Oznámit čin přes své nepohodlí	Snaha se zavděčit
Dobrovolnictví	Padají tabu	Tabu v oddíle
Domácí násilí	Pomáhat slabším	Trauma
Komunikační platforma	Pravidla	Transgenerační přenos
Krise v oddílu	Prevence	Trest
Kamarád/vedoucí?	Práce s chybou	Ublížení
Mladí to budou chtít změnit	Práva a povinnosti vedoucích	Vedoucí
Mladí mohou organizaci změnit	Pozorovací dar	Zneužití
Mediátor	Profesionální vedoucích	Vymahatelnost
Morálka	Psychické zneužití	Vymyšlený případ?
Morální hodnoty	Přátelství	Vyšetřování
Morální kompas	Přátelství na celý život	Vyrovnaní se s ublížením
Neakceptování ublížení druhému	Překonání krize v oddíle	Vzdělávání
Nezdravé prostředí	Romantické vztahy v oddíle	Všíravost
Nezdravé/ponižující rituály	Různé úhly pohledu na událost	Výchova
Násilí	Sebepoškozování	Vynoření traumatu – staré případy – pravdivé?
Oběť	Sebereflexe	Zodpovědnost
Oddíl	Sexuální zneužívání	Zneužití
Odpuštění	Situací jsou postiženi oběť i agresor	Zvyková kultura – riziko
Omluva		

Druhý rozhovor je znatelně hutnější než první. Vyjádření respondentky jsou velmi komplexní. Účastnice často podkládá své postoje zkušenostmi. Zamýšlí se nad více úhly pohledu na jednotlivé fenomény. Rozhovor je co do vyvstávajících témat velice bohatý. Vzhledem k obsáhlosti námětů si výzkumnice seznam motivů vytiskla, rozstříhala a stupnicové uspořádání témat provedla seřazením jednotlivých lístečků. Následně byla vzniklá struktura zpracována do tabulky. U druhého případu vzniklo čtyřstupňové hierarchické uspořádání témat.

Hierarchické uspořádání témat				
Oddíl	Autonomie oddílu			
	Romantické vztahy v oddílu			
	Bezpečný prostor	Přátelství		
		Přátelství na celý život		
		Pravidla		Vymahatelnost
		Výchova		
		Překonání krize		
	Nezdravé prostředí	Alkohol jako riziko		
		Nezdravé/ponižující rituály		
		Krize v oddílu		Sebepoškozování
Zvyková kultura jako riziko				
Násilí	Domácí násilí			
	Psychické zneužití			
	Sexuální zneužívání			
	Tabu v oddíle			
	Zneužití			
	Trauma			
Změna/ Prevence	Mladí mohou organizaci změnit			
	Mladí chtějí organizaci změnit			
	Padají tabu			
	Komunikační platforma			
	Diskuse			
	Osvěta			
	Vzdělání			
Děti	Výchova			
	Morální kompas			
	Práce s chybou			
	Trest			
Případ sex. zneužití	Agresor	Omluva		
		Svědomy		
		Opečování agresora		
		Soucit s agresorem		
	Oběť	Odpuštění		
		Ublížení		
	Vyrovnaní se s ublížením			

		Opečování oběti	
		Snaha se zavděčit	
Sex. zneužití	Vedoucí	Mediátor	
		Neakceptování ublížení druhému	
		Pomáhat slabším	
		Kamarád/vedoucí?	
	Různé úhly pohledu na událost		
	Situace zasáhne oběť i agresora		
	Slon		
	Vyšetřování	Oznámit přes nepohodlí	
		Staré případy sex. zneužití	Vynořené trauma – starý případ – pravda
Vymyšlené případy			
Osobnost vedoucího	Dobrovolnictví		
	Morálka		
	Profesionální vedoucích		
	Práva a povinnosti		
	Zodpovědnost		
	Pozorovací dar		
	Všímavost		
	Sebereflexe		
	Učení napodobováním	Mezigenerační přenos	Přejímání i špatného

5.2.1 Výsledky analýzy případu č. 2

Analýza druhého případu spočívá především v hledání spojitostí mezi tématy a jejich logickém uspořádání pro účely výzkumu. Tato skutečnost vyplývá z obsahu rozhovoru. Druhé interview nebylo vedeno nad konkrétním případem, kdy by se výzkumnice snažila nahlédnout za sdělení, tentokrát jí respondentka postojе přímo prezentovala.

Silným tématem rozhovoru je osobnost oddílového vedoucího. Respondentka se čteně vyjadřuje o klíčových kompetencích, kterými by vedoucí měli disponovat a kultivovat je u svých nástupců. Za podstatné participantka považuje přijetí zodpovědnosti dané role: „*Myslím si, že úplně nejdůležitější je uvědomit si tu roli, že ta role s sebou nese něco, nějakou zodpovědnost, že někoho vychováváš.*“ Společně s danou rolí musí vedoucí přijímat i určitá práva a povinnosti: „*Já jsem tam v roli vedoucího, to je nějak definovaný. Mám tam nějaké povinnosti, mám tam nějaký práva.*“ Podle respondentky se neklade dostatečný apel na přijetí zodpovědnosti vedoucích vzhledem k dobrovolnické podstatě činnosti, a především kvůli zvykovému fungování oddílů. Zároveň účastnice výzkumu nepovažuje zavedení striktních právních

norem za řešení: „*Já nevím, jestli nějaký zákon jako tohle je schopen pokrýt, asi by to nebylo dobře, protože by to asi lidi přestali dělat. A úplně by jako tohle zmizelo.*“ Za více rizikové respondentka považuje určité patologické rysy v kultuře oddílu: „*Často mi přijde, že v těch oddílech se spíš uplatňují takové ty jako práva zvykové. Jo a že v rámci těch zvykových práv často jsou jako nastavené normy, které třeba se mnou úplně nesouladí.*“ Svůj názor respondentka vysvětluje na příkladu přístupu k alkoholu v různých oddílech, jenž považuje za rizikový: „*Přece nebudu před těma dětma pít. Vždyť jim mám dávat nějaký příklad, tak přece nemůžu jako kázat vodu a pít víno.*“ V souvislosti s osobností vedoucího respondentka nadnesla i další podstatný fenomén, a to profesionalitu vedoucího. Základem profesionality vedoucího je podle participantky přijetí zodpovědnosti role, uvědomění si svých práv i povinností a jednání v zájmu ochrany svěřených dětí a celého oddílu. Vedoucí si tak musí uvědomit, že i v činnosti se svými přáteli musí zvládnout nastavit mantinely a vyžadovat jejich dodržování: „*Tam vlastně je ta profesionalita v tom, že já ho můžu mít jako kamaráda, ale řeknu, nezlob se, ty v tom oddíle už nebudeš, protože takhle je to špatně... Je tam jako velmi tenká hranice mezi tím, jak se máš chovat jako kamarád, ale že seš tam v roli profíka.*“ Celá diskuse o osobnosti oddílového vedoucího je zamyšlením nad morálním jednáním a etickou dimenzí práce s dětmi v oddíle.

V rámci interview se účastnice výzkumu věnovala i procesu, ve kterém se jedinec stává oddílovým vedoucím. Podle respondentky se jedinec učí především napodobováním svých vzorů – rodinných a školních: „*Je to o tom, jak ti to dají ty rodiče jo, jak ti to tam nastaví. I pro ty vedoucovský a rodičovský kompetence využíváš to, co ti dali v tom životě. Jo rodiče, pak i učitelé nebo nějaký tvoje okolí.*“ Zmiňuje i napodobování vzorů oddílových: „*Spoustu těch věcí, které dělali ti tví starší vedoucí, děláš taky, protože přece takhle je to u nás zavedený.*“ Sama participantka školí kurzy pro vedoucí a z praxe poznamenává, že školení nejsou pro vedoucí v její organizaci hlavním vzdělávacím zdrojem. Skutečnost nepovažuje za pozitivní: „*Řadu věcí přijmeš jako normu a nenapadne tě, že třeba ta norma je patologická.*“ Proto se participantka věnuje v rámci školení i diskuzi o zvycích a oddílových tradicích: „*Bavili jsme se o tom na školení... Vlastně tam se krásně ukázalo, že oni sice ty zvyky jako dělají dál, ale když se jich to v tu chvíli týkalo, tak jim v tom nebylo dobře.*“ Respondentka dále zmiňuje i další schopnosti a dovednosti, jež jdou vstříc dobré praxi oddílových vedoucích. Zmiňuje především všímavost a schopnost sebereflexe.

Dalším podstatným tématem rozhovoru je oddíl. Respondentka uvažuje jak pozitivní, tak stinné stránky fungování oddílů. Její vlastní oddílová zkušenost je silně pozitivní. Podle ní je oddíl bezpečným prostředím, kde vznikají přátelství na celý život:

„Myslím si, že pro jakýkoliv oddíl je důležitý, aby tam bylo to přátelství.“ A dále: „Jseš s kamarádama, s lidmi, kterým vlastně máš věřit, který ti jako zůstanou na celý život.“ Je prostorem pro výchovu dětí, jež se zde holisticky rozvíjí: *„Není jenom o tom uzlování, lasování, za jak rychle postavím stan a jestli jsem miss vandr, ale o těch vztazích, protože jako já zažívám fakt to, že dneska se s nima setkávám, jsme jako přátelé.“* Děti získávají konkrétní znalosti, cvičí své dovednosti, ale zároveň se učí i o mezilidských vztazích. Participantka vidí oddíl jako prostor, kde dítě ze špatného rodinného zázemí může zažít přijetí a láskyplnost a vnést ji tak i do svého dalšího života: *„Myslím si, že je to pro jako děti důležitý, nejenom být s profíkama, ale mít tam to kamarádství... Některé ty věci, který jsi doma neviděl, tak zlepšíš, protože víš, že jdou, že se k tobě někdo může chovat laskavě a láskyplně.“* Takové prostředí má i jasně nastavená pravidla, jež především chrání skupinu a pomáhají v překonání případných krizí. Tato pravidla jsou ovšem založená na shodě účastníků a nejsou dále vymahatelná. Podstatou je vlastní odhodlání členů se pravidly řídit: *„Je to o tom mít v tom oddíle třeba nastavený právě ty morální hodnoty a ty pravidla, které všichni ctí a prostě nepřekročí.“*

Přes svou silně pozitivní zkušenost si je respondentka vědoma i případů špatné praxe. V této spojitosti účastnice výzkumu hovoří o patologických rysech zvykových norem některých oddílů, jako jsou například problematika konzumace alkoholu či nezdravé až ponižující rituály, viz výše. Oddíl tak může být i nezdravým sociálním prostředím s rizikovým prostorem pro selhání jedinců patologickým jednáním. Podle respondentky do oddílů nepatří ani romantické vztahy. Charakter sociální skupiny v rámci oddílu je založen na přátelství a romantické vztahy narušují dynamiku skupiny. *„Když někdo s někým začne chodit a ten jejich vztah třeba jedna strana nebere vážně, tak ono to obrovsky naruší tu dynamiku té skupiny, ty vztahy mezi těma lidma.“*

Ve vztahu k tématu oddílu byla část dialogu věnována i jeho autonomii. Podle respondentky je právě možnost nezávislého fungování oddílů zdrojem motivace skupin k členství v mateřské organizaci a zaručuje velkou pestrost i různorodost v činnosti. Zároveň vnímá v samosprávě oddílů určitý risk. Závazky pobočných spolků jsou vůči mateřské organizaci minimální a v případně špatné praxe má mateřská organizace jen málo cest, jak do dění zasáhnout: *„Máš tam nějakou povinnost, která vlastně vyplývá z tvého členství v té organizaci... ale vlastně ta organizace to nemůže po těch vedoucích vymáhat, nemůže s tím jako úplně dobře jako pracovat.“*

Obsáhlou úvahu lze opsat krátkou interpretací. Prostředí oddílu je nutně závislé na lidech, kteří jej utváří, a to především na vedoucích, kteří chod řídí. Mají-li vedoucí správně nastavené morální hodnoty a jednají-li v rámci činnosti eticky, tvoří tak zdravé

prostředí a bezpečný prostor pro všechny členy. To je podstatné ve vztahu ke svěřencům, o které vedoucí pečují. Respondentka zmiňuje, že vedoucí by při svém výchovném působení měli záměrně kultivovat i morální vývoj dítěte: „*Myslím si, že jako je dobrý, když ten oddíl přispívá k tomu, že nastavuje správně ten morální kompas těch dětí.*“ Podstatné je tak působit jako pozitivní vzor a zamýšlet se i nad dalšími výchovnými nástroji. V dialogu tak vyvstalo i téma trestu a práce s chybou ve výchově. Podle účastnice výzkumu je nejlepší děti netrestat: „*Prostě chyby děláme všichni. Chyba je kořen života.*“ Trestem je podle ní vlastní pocit viny: „*Ono už jenom to, že se to stane a ty se v tom cítíš blbě, tak je docela trest.*“ Dospělý by měl pomoci dítěti svou chybu poznat, dát mu možnost ji napravit a nejlépe mu s nápravou i pomoci: „*Myslím si, že je důležité, když máš možnost to napravit. Jo, že to je jako pro život hodně důležité, že to napraviš nebo že ten druhý řekne: ‚Hele, já to vím, že tady jo a pojd‘. Uděláme to teda spolu.*“

V interview se respondentka před dialogem o sexuálním zneužívání pozastavila celkově u násilí. Jakékoli násilí je podle účastnice špatné a podle ní by v oddíle mělo být tabu. V oddílové činnosti se má dítě rozvíjet a úkol vedoucích je chránit ho před traumaty vzniklými násilím: „*Myslím si, že jakýkoliv násilí na někom do života vůbec nepatří... A myslím si, že práce s dětma vůbec nebo s mládeží je jako natolik zodpovědná, že by přece po mně neměl zůstat nějaký takovejhle jako čin, kterej já bych vědomě nebo nevědomě podpořila svým chováním, jo.*“

Při dialogu o sexuálním zneužívání v oddílové činnosti respondentka uvažovala nad třemi perspektivami. Na fenomén nahlížela ze strany vedoucího, oběti i agresora. Úkolem vedoucího je podle účastnice výzkumu ochránit slabšího: „*Asi se vždycky budu přiklánět na stranu pomyslně toho slabšího, protože tenhle to měl v rukách. Ten to rozhod, že to takhle bude, je to jeho zodpovědnost.*“ Vyhranila se vůči úvahám o pozici slabšího ze strany agresora. Ačkoli dotazovaná může mít soucit s agresorem, znát negativně jej ovlivňující faktory, jako například rodinné zázemí, ani tak nelze akceptovat či omlouvat fakt, že ublížil: „*Nebudu respektovat a akceptovat jeho chování, prostě vymezím se vůči tomu, že řeknu, že tohle je špatně. Jo můžu soucítit s tím, že má špatný dětství, ale přece jako nemůžu souhlasit s tím, že ublížil.*“ Za podstatné tedy považuje opečovat oběť, vyhranit se vůči činu a podniknout aktivní kroky v řešení události: „*Za prvé budu distancovat od toho sebe a oddíl tím, že ho nahlásím, řeknu, že se to nemá. Oznámím to rodičům i za tu cenu, že potom mě budou někde vyslychat a popotahovat a možná půjdu k soudu, protože tohle se vůbec stát nesmí. Tam musím mít nějakou sebereflexi.*“ Vedoucí je zde v pozici jakéhosi mediátora, ale zároveň i rozhodujícím aktérem. Opět se zde navrácí k úvahám o profesionalitě vedoucích.

Pokud se sexuální zneužití odehraje v oddíle, z podstaty sociálních vztahů v prostředí bývá vedoucí přítelem oběti i agresora. Podle respondentky musí být vedoucí schopen dostatečně radikálně zasáhnout, i když tak jedná proti svému příteli: „*Narušil jako ty vztahy mezi těma ostatníma lidma a tam vlastně je ta profesionalita v tom, že já ho můžu mít jako kamaráda, ale řeknu, nezlob se, ty v tom oddíle už nebudeš, protože takhle je to špatně. Já to takhle nechci, já za to nesu tu zodpovědnost.*“ Zároveň dodává, že je otázkou, zdali se s ním chce nadále přátelit.

Pozici agresora a oběti participantka komentuje v určitém vztahu. Pozastavuje se i nad momentem, jak může situace nastat. Je možné, že se snaží jeden druhému zavděčit a ten druhý náklonnosti zneužije. Pro oběť je významné, aby se ublížení skutečně řešilo. V opačném případě se může domnívat, že oběť sama je viníkem situace. Vzniklé trauma by se tak více prohlubovalo: „*Mělo by se to prostě opravdu začít jako radikálním způsobem řešit, protože by se nemělo stát, že ta oběť nabyde dojmu, že si za to může sama.*“ Před obětí stojí náročný úkol vyrovnat se s ublížením. Zde v interview vyvstala i otázka odpuštění. Respondentka komentuje, že ne vždy je možné vše odpustit. Podle participantky je v každém člověku určitá míra svědomí a u agresora se dříve či později projeví. Považuje za podstatné vůbec sdělit agresorovi, že skutečně ublížil, aby u něj došlo ke zvědomění činu. Zatímco u oběti se respondentka pozastavila nad otázkou odpuštění, u agresora zmínila omluvu. Zde také zmínila, že ne každý agresor se dokáže skutečně omluvit: „*Můžete si navzájem odpustit. Někdy to odpuštění je těžké... Mám právo taky někdy neodpustit. Mám právo říct, že se mi něco nelíbí, jo... tak je to taky o tom, jestli tenhle to chce přijmout, nějakou omluvu, jestli tenhle vůbec je schopen tu omluvu udělat a chce ji udělat, jestli vnímá. Ale na druhou stranu si myslím, že pro to jeho posílení jeho vnitřního kompasu je dobrý, aby věděl, že ublížil... Jak jsem říkala předtím, jo ono ho to může taky trápit... ale je otázka, jestli s tím svědomím pracujem anebo to svědomí zadupáváme.*“ Úvahy nad oběma aktéry dotazovaná spojuje. Událost ve výsledku zasahuje oběť i agresora a o oba je třeba se postarat: „*Jako jo, nakonec ve finále potřebujou opečovat oba dva.*“

Všechny tři perspektivy respondentka popisuje za pomoci obr. č. 2. Podle ní je podstatné zvážit úhel pohledu všech stran a nahlédnout tak na celou skutečnost: „*Každý vidíme ten svůj kousek slona. On řekne, vždyť se vlastně nic nestalo, vždyť ona to chtěla a ona řekne, no ale já jsem tenkrát chtěla tebe, protože ses mi líbil a vlastně jsem byla pod vlivem alkoholu, tak se ti povedlo mě přemluvit, nebo prostě jsem se nebránila, protože já jsem tě chtěla... A teď já tady jako stojím a teď vlastně mám s oběma stranami třeba dobrý vztah, ale teď mezi náma je ten slon... Ten vztah se určitě*

nějakým způsobem změni jo, ale musíme teda si vyměnit ty pozice a koukat na toho slona ze všech těch ostatních stran. Abysme teda opravdu mohli říct, že vidíme slona.“

V rozhovoru se odrazila i zkušenost participantky s řešením různých případů. Pokud se jedná o aktuální případ, kdy došlo k porušení zákona, je nutné čin oznámit na policii. Pokud se jedná o čin právně nepostižitelný, ale zasahující do integrity jedince, jako je obtěžování, je třeba nastavit nová pravidla, případně agresora vyloučit. V diskusi zmínila respondentka i vymyšlené případy. Sama se setkala se situací, kdy se dívka chtěla pomstít chlapci a případ si vymyslela. Daná situace participantku utvrzuje v postoji, že romantické vztahy do oddílového prostředí nepatří. Lze je označit za rizikový faktor. Zároveň se respondentka vyjadřuje i k případům, které se vynoří po několika letech: *„Já si myslím, že když je to s dlouhodobým časovým odstupem, tak je to na 90 %, že si to ten člověk nevymyslel, jo ... To, co vyleze jako zpětně, tak je jenom proto, že je to to trauma... kdy jsem co se o těch věcech s kým jako bavila nebo i mimo jako oddíl a tohle, tak opravdu je to tam, že ten člověk si vlastně uvědomí, že byl zneužitěj v té situaci.“*

V neposlední řadě byly předmětem rozhovoru i nástroje prevence sexuálního zneužívání. Za podstatnou považuje účastnice rozhovoru diskusi k tématu vůbec. V dřívějších dobách nebylo sexualizované násilí v podstatě žádným tématem a toto tabu postupně padá. Vidí velký potenciál v nové generaci, která k problematice přistupuje aktivně. Kromě otevřeného dialogu považuje za podstatné i vzdělávání a osvětu v rámci organizace, vzdělávání ať už ve směru etických otázek práce s dětmi a mládeží, tak vedení k primární, sekundární i terciální prevenci rizikového chování: *„Ti mladí jsou hodně ochotný jako naslouchat a bavit se o různých věcech... Myslím si, že když se jako zasejou ty věci, tak že ta osvěta je jako možná i to, že ty mladý třeba něco budou chtít změnit, jo, protože vy jste úplně jiná generace.“*

5.3 Případ č. 3

Třetí rozhovor respondentka zahájila sdílením svého zážitku, kdy se v rámci konference pro práci s dětmi a mládeží setkala s kolegyní, s níž probírala, jak mateřská organizace respondentky řeší prevenci sexuálního zneužívání. Z dialogu obě účastnice vycítily stejnou zkušenost se sexuálním zneužíváním, jež je motivuje k hledání nástrojů přecházení podobným případům.

Podle účastnice výzkumu bylo sexualizované násilí dříve opomíjeno či dokonce společensky tolerováno. Sexuální obtěžování bylo dokonce jakousi normou. Ve svém vyprávění srovnávala svůj současný pohled na věc s dobou, kdy se sama stala obětí sexuálního násilí. Tehdy se předpokládalo, že se jedná o chování, které si

bez připomínek nechá líbit. Dnes už je za normu nepovažuje a uvádí, že společenský pohled na danou problematiku se celkově mění. Za jeden z jejích osobních milníků považuje případ Michaela Jacksona. Pro její vrstevníky byl vzorem a ikonou a později se ukázalo, že zřejmě i člověkem, jenž zneužíval děti. Respondentka líčí odhalování podobných případů jako klíčové pro detabuizaci tématu a změnu společenských norem vůči sexuálnímu zneužívání.

Vyprávění o období, kdy byla sama zasažena sexuálním zneužíváním, je pro respondentku rozporuplné. Tak jako byl Michael Jackson vzorem, tak ona sama byla zneužita tehdejšími vzory v její sociální skupině. Stinná stránka těchto mužů není do současnosti diskutována nahlas a stále jsou považováni za jakési vzory. Ona si je pamatuje jako „*staré prasáky*“. Účastnice výzkumu se zmiňuje i o tehdejší podřazeném postavení žen v její mateřské organizaci. Skupina byla smíšená, věkově rozvrstvená, nicméně jako patnáctiletá dívka byla jakýmsi cílem a terčem starších mužů.

Dále se vyprávění přelévало mezi jejími zkušenostmi do současného působení ženy jako oddílové vedoucí. Respondentka se ze začátku věnovala vyprávění o jejím mateřském oddílu, který podle ní vedli na svou dobu osvícení lidé. Byli vychováváni k toleranci různých menšin a v podstatě k rovnosti pohlaví. Mateřský oddíl respondentky se nepodílel na oblastních oddílových akcích právě z důvodu patologických norem ve skupině, které nabývalo formu sexuálního zneužívání a dalších podob. Svěřence vedoucí jednoduše chránili tím, že je na mezioddílové akci nebrali. Oddíl byl tak pro respondentku bezpečným prostředím se zdravými základy, ale nebyla připravená na fungování mimo něj. V současnosti respondentka reflektuje absenci ochrany svěřenců mimo prostor oddílu. Ve své praxi tak děti vychovává nejen k otevřené komunikaci a kritickému myšlení, ale i k rozpoznání rizikového chování. Vede děti k rozeznávání dobrého a špatného jednání, tvoří důvěrné prostředí, kde se děti se svým trápením mohou svěřit a zabývá se postupy, jak dětem v krizi pomoci. Její postoj vykrytalizoval nejen z jejích vlastních negativních zkušeností. V době, kdy sama začala vést oddíl, bylo ve skupině vedoucích více obětí sexuálního zneužívání, dívky i mladíci. Způsobem, jak své svěřence lépe chránit, se tak zabývali ve skupině a navzájem si byli oporou.

Účastnice se chtěla stát oddílovou vedoucí již v době, kdy oddíl navštěvovala jako dítě. Chtěla vytvářet hry, kdy děti staví do různých modelových situací, ale zároveň je doprovázet k dobrým koncům. Již v té době si uvědomovala, že jí samotné je nepříjemné, pokud jí někdo diktuje, co má v situaci prožívat, jak se má cítit. Proto sama koncipuje hry tak, aby děti měly prostor pro své emoce a neprošly zážitkem, který nezvládnou zpracovat. Participantka líčí, že pro děti je podstatné, když i autorita umí

přiznat svou chybu. Celkově se děti snaží vést k práci s chybou. Zdůrazňuje podstatu zdravých autorit, jejichž úkolem je chránit svěřence a nést za ně zodpovědnost. Účastnice vypráví i své zážitky s otevřeným přístupem ve vedení oddílu. Uvědomuje si náročnost vedení oddílu touto formou, ale za dobu jejího praktikování vidí jednoznačný přínos.

Poté se respondentka navrátila k období života, které strávila v již výše zmíněném nezdravém prostředí. Klade si otázku, proč se tenkrát muži nepostavila. Uvědomuje si, že v té době by byla na celý problém sama. Pokud by se rozhodla situaci řešit či vůbec otevřít, pravděpodobně by „dostala klidně přes držku i jako holka“ a byla vyloučena ze skupiny. To pro ni bylo tehdy jako pro dívku nemyslitelné. Doufá, že kdyby se ocitla s její současnou partou kamarádů v tehdejší situaci, postavili by se za ni. Dnes se vzpomínky respondentce vybavují s odporem. Účastnice konstatuje, že ve školách probíhají programy, kde se děti učí chránit se proti „klasickým násilníkům, úchylům v dlouhém kabátě“, nicméně nejhůře se brání osobám, které jsou člověku blízké.

Ve vyprávění se účastnice výzkumu opět navrátila k úvahám o svém mateřském oddílu. Za velmi otevřeným, respektujícím přístupem ve vedení oddílu respondentka vidí různorodost i mezi tehdejšími vedoucími, a to i ve smyslu sexuálních menšin. Aktuálně je ve vedení oddílu i osoba, jež si uvědomuje svou pedofilní orientaci. Participantka vidí za klíčovou vzájemnou důvěru ve skupině vedoucích. Díky dlouhodobým vztahům se skupina zná velmi dobře. Právě díky vzájemné důvěře se osoba se svou orientací přátelům svěřila a začala se sebou aktivně pracovat. Na stranu druhou si uvědomuje i stinnou stránku silné důvěry v kolektivu. Pokud by se osoba nesvěřila sama, možná by „to“ nestihli zachytit včas. Skutečnost vidí za jeden z možných motivů, proč se snaží vést děti k otevřené komunikaci. Možná podprahově cítí potřebu zachytit včas náznaky rizikového chování dřív, než dojde k selhání. Ze stejného důvodu vedoucí neučí děti pouze říkat, co se jim nelíbí. Učí je respektovat i hranice ostatních a pěstují v nich vůli. Se staršími otevřeně, tolerantně komunikují možnost pedofilní orientace s důrazem na nutnost si fakt uvědomit a začít s ním pracovat. Uvědomuje si tíhu, kterou pedofil může pocítit. Dětem tak předává informace, jak je možné s orientací pracovat, aby případný pedofil neviděl jako jediné východisko smrt.

Další část rozhovoru je věnována otázce, jak se postavit k situaci, když se dítě svěří rodiči se zneužitím. Podle respondentky je třeba se k situaci postavit a nenechat ji vyšumět. Vypráví svou zkušenost z rozhovoru s maminkou v otázce, zdali má dítěti věřit či ne. Participantka se ve své praxi setkala i s případem křivého obvinění. Lživě

obviněnému vzala událost deset let života, manželství a mnoho dalšího. Účastnice rozhovoru se jednoznačně staví na stranu slabšího, dítěte. Zároveň nabádá k citlivému řešení. Není třeba hned ohlašovat čin na policii, ale pro dítě je podstatné, aby se za něj rodič postavil a situaci začal řešit.

Sama dotazovaná byla nedůvěrou vlastnímu dítěti překvapená a úvahu dále rozvíjela. Z rozhovoru s maminkou jí připadalo, že sama matka nechce věřit, že se něco podobného stalo. Stejně tak občas samy oběti nechtějí věřit závažnosti situace. Jedná se o sebeklam, kdy radši věří „*tomu jednoduššímu*.“ Respondentka přistupovala ke své zkušenosti stejně. Snažila se si ji nepřipustit, nicméně ji dohnala nejdřív únavou a potom vybavením vzpomínky. Pocity, jež přetrvávají, líčí jako velice silné. Do dneška si klade otázky, zdali si za zneužití nemůže sama. Zároveň zmiňuje, že zneužitím předchozí kladný vztah k osobě nekončí. Do společných zážitků je vražen klín, který ji vede k rozpolcenosti. Ačkoli ji následky zneužití pronásledují dodnes, city k člověku, kterého měla ráda, nezmizely. Otázky ohledně vlastní viny respondentku stále doprovází, ačkoli na racionální úrovni na situaci nahlíží zcela jinak, vnitřně se s traumatem stále nevyrovnala. Respondentka vypráví i o terapeutických metodách a nástrojích, jež pod odborným vedením podstoupila. Respondentce ovšem tyto techniky nepomohly.

V závěru rozhovoru účastnice výzkumu vyprávěla o procesu dospívání instruktora ve vedoucího. Sama líčí instruktorská léta jako přitažlivou část oddílového života. V té době je člen oddílu stále v pozici, kdy pro něj vedoucí připravují hry. Na stranu druhou již postupně přechází na druhou stranu a začíná se podílet i na chodu oddílu. Se vstupem člena do vedení oddílu najednou leží na velmi mladém člověku velká zodpovědnost a většině mladým vedoucím trvá poměrně dlouho, než roli přijmou. Podle respondentky se musí vyrovnat s rolí, ve které oni sami najednou tvoří ten bezpečný prostor pro děti, prostor, ve kterém si dříve sami hráli. Líčí zde nutnost silné podpory vůči mladému člověku ze strany starších vedoucích. Ne všichni se s rolí dokáží vyrovnat, pro některé tímto oddílový aktivní život ztratí atraktivitu. Ti, co zůstanou, pak musí dále pracovat na své osobnosti, aby byli dobrým vzorem pro děti, které vedou.

5.3.1 Analýza přepisu rozhovoru

Pro analýzu třetího případu byl použit stejný postup jako při rozboru předchozích přepisů rozhovoru. Transkripce interview se třetí respondentkou byla vytištěna na listy se širokými okraji, jež badatelka využila pro zaznamenání poznámek a komentářů. Z analýzy dat vyvstala témata abecedně seřazená v následující tabulce.

Abecední seznam vynořujících se témat: Příklad č. 3		
<p>Agresori jako legendy Alkohol – riziko Byla jiná doba Čokoláda – děti Demokratické/liberální vedení oddílu Detabuizace díky extrémním případům Dobrovolník vs. profík Dříve bylo sexuální zneužívání normou Důvěra dětí Důvěra jako riziko Experimentální období Koukat do vlastních řad Křivé obvinění Kultivace volných vlastností Modelové situace Modelové situace v komfortní zóně dětí Motivace k ochraně dalších před zneužitím Mocenská pozice Neošetřené trauma</p>	<p>Nechtějí to vidět – děti, rodiče, vedoucí – ignorace, zapomenutí Nezavírat oči Nízká sebeúcta Oddíl – bezpečné prostředí Osobnost vedoucího – empatie, citlivost Ochrana slabších – ochrana dítěte Pedofil se kvůli důvěře schová Pedofil se na základě důvěry svěří Pedofil v oddíle Po zneužití předchozí kladný vztah nezmizí Pod vlivem legendy Podřadné postavení žen Postoj oběti Pozitivní vzor Práce s chybou Přehlížení sexuálního násilí Příprava instruktorů pro roli vedoucího</p>	<p>První partnerské vztahy v bezpečném prostředí Riziková skupina mladých vedoucích Rizikové období pro vedoucí 18 – 21 let Slepá důvěra Stereotyp úchylnosti Supervize pro vedoucí Těžko se brání blízkým lidem Terapeutické techniky nefungují Učit se říct ne ostatním i sobě Vyrovnání se se zneužitím trvá léta Změnit velkou organizaci je možné postupně Zneužití blízkou osobou Zneužití moci Zranitelnost v nízkém věku – lovná zvěř Ztratil deset let života Řešit citlivě, nemusí to být hned policie Život na nečisto Život pedofila</p>

Třetí rozhovor je svou obsáhlostí podobný druhému případu. Respondentka především vyprávěla osobní zkušenosti, na jejichž základě si vytvořila současné postoje. Při analýze přepisu se vynořilo mnoho motivů. K uspořádání konceptů si badatelka opět seznam vytiskla, rozstříhala a roztrídila do tematických okruhů. U třetího případu vzniklo čtyřstupňové hierarchické uspořádání témat zaznamenané v následující tabulce.

Hierarchické uspořádání témat			
Osobnost vedoucího	Empatie, citlivost		
	Chránit slabší – chránit děti		
	Pozitivní vzor		
	Rizikové období pro vedoucí 18 – 21 let		
Oddíl	Bezpečné prostředí	Modelové situace v komfortní zóně dětí	
		Život na nečisto – modelové situace	
		Experimentální období	
		První partnerské vztahy v bezpečném prostředí	
	Důvěra dětí		
	Důvěra jako riziko	Slepá důvěra	
Historický kontext	Alkohol jako riziko		
	Byla jiná doba		
	Dříve bylo sexuální zneužívání normou		
	Podřadné postavení žen		
	Zlom	Detabuizace díky extrémním případům	
		Změnit velkou organizaci je možné postupně	
Oběť	Pod vlivem legendy		
	Zranitelnost v nízkém věku – lovná zvěř		
	Zneužití blízkou osobou	Blízkým lidem se těžko brání	
		Po zneužití předchozí kladný vztah nezmizí	
	Nechtějí to vidět	Rodiče	Ignorace Zapomenutí
		Děti	
		Vedoucí	
	Neošetřené trauma		
	Vyrovnání se se zneužitím trvá léta	Nízká sebeúcta	
	Terapeutické techniky nefungují		

	Motivace k ochraně dalších před zneužitím			
? (hříšník/agresor)	Agresori jako legendy			
	Mocenská pozice	Zneužití moci		
	Stereotyp úchyla			
	Agresor jako blízká osoba			
	Koukat do vlastních řad			
Pedofil	Pedofil v oddíle	Na základě důvěry se svěří		
		Kvůli důvěře se schová		
	Život pedofila			
	Čokoláda			
Šetření případů sex. zneužívání	Nezavírat oči			
	Citlivý přístup	Není třeba hned policie		
	Nezavírat oči			
	Přehlížení sex. zneužívání			
	Křivě obvinění	Ztratil deset let života		
Výchova Vzdělání Prevence	Kultivace volních vlastností	Učit se říct ne ostatním i sobě		
		Čokoláda – děti		
	Práce s chybou			
	Demokratické vedení oddílu			
	Výchova v různých etapách		Příprava instruktorů pro roli vedoucího	
			Vedení mladých vedoucích 18 – 21 let	
			Supervize vedoucích	

5.3.2 Výsledky analýzy případu č. 3

Ve třetím případě respondentka mluvila především o svých zážitcích a zkušenostech, jež formovaly její současný postoj k sexuálnímu zneužívání z pohledu oddílové vedoucí. Žena se k tématu staví velmi otevřeně. Její vnitřní motivace zastávat aktivní postoj proti sexuálnímu zneužívání se nese celým rozhovorem.

Podle respondentky je role vedoucího velmi zodpovědná. Vedoucí by měl být pozitivním vzorem a autoritou pro své svěřence. Jeho úkolem jakožto vedoucího je tak ochrana slabších a ochrana dětí i mladistvých v období rozvoje a dospívání, pro jejichž zdravý osobnostní rozvoj má vedoucí vytvářet bezpečný prostor: „*Autority jsou od toho, aby chránily ty, který jsou třeba menší, slabší, prostě děti zatím v rozvoji... aby se autorita starala o ty lidi, ne aby jim jako prostě přikazovala.*“ V přístupu respondentky se zrcadlí silná empatie, citlivost a otevřenost ke svěřencům i kolegům. Participantka považuje za podstatnou i motivaci k práci na vlastní osobě, sebereflexi a ochotu přiznávat chyby: „*Oni viděj, že jednak my děláme chyby, oni můžou udělat chybu. Je to bezpečné prostředí pro to si ty věci vyzkoušet s tím, že když nedopadnou, tak nedopadnou, tak co.*“ V zamyšlení nad vývojem osobnosti vedoucího považuje

respondentka za problematické období přerodu z pozice instruktora do vedoucího. Za náročné považuje převzetí zodpovědnosti za svěřence i skutečnost, že již sami nejsou dětmi, pro které je připravován program, nýbrž těmi, kdo program připravují: „*Je to pro ty lidi hrozně těžký, protože přitažlivá je ta fáze toho instruktora... potom přijmout to, že je jako bezstarostnost skončila? Tak to je, to je hrozný.*“

Další úvahy účastnice výzkumu se pojily s tématem oddílu. Oddílový život dítěte líčí jako takový život nanečisto v bezpečném prostředí. Zároveň respondentka apeluje na uvážlivé stavění modelových situací pro svěřence. Považuje za zásadní vytvářet pro děti modelové situace, ve kterých se stále pohybují v komfortní zóně či v oblasti učení. Považuje za zbytečně traumatizující vystavovat děti situacím, jež nejsou samy schopny zvládnout nebo je jimi vedoucí neprovedou: „*I ten strach si jde užít, když tam je potom ta after care... člověk jako si myslím, že občas potřebuje tu emoci jako silnou a pak se s ní jako v bezpečném prostředí prostě jako poprat, jo a pak už je člověk silnější, protože ví, že to dokáže.*“ Podle respondentky je oddíl přirozený prostor i pro experimentální období prvních partnerských vztahů, které k dospívání patří. „*Jak jsme všichni vyrostli dohromady a tyhle věci o sobě jako víme, prostě experimentální období tam bylo poměrně dlouhý mezi všema, takže jsme se všichni hodně poznali.*“ Účastnice výzkumu považuje oddíl za bezpečný prostor nejen pro děti, ale i pro vedoucí. Sama vnímá svůj oddíl jako rodinu a je pro ni zázemím. Celkově důvěrné sociální vztahy považuje respondentka za charakteristické pro mnohé oddíly. Za důležitou považuje důvěru mezi dětmi, mezi vedoucími, a především mezi dětmi a vedoucími navzájem. Silnou důvěru spatřuje jako klíčovou pro pocit bezpečí, ale zároveň si uvědomuje i druhý pohled. Silná důvěra může být i faktorem, kvůli němuž nedojde k odhalení rizikového chování: „*Ano máme ty vztahy nadstandardně blízké, což si myslím, že je rys mnoha oddílových skupin...když se tyhle věci rozvinou, tak si myslím, že o to těžší je to odhalit, že když to ten člověk opravdu chce schovat, tak to prostě schová.*“

Respondentka je členkou oddílového společenství od dětství a své zkušenosti uvádí do historického kontextu. V dřívějších dobách byly ženy v rámci organizace v podřadném postavení: „*V tehdejšími mezioddílovém prostředí byly opravdu ženy brány jako podřadní tvorové, který jsou tam prostě pro dvě věci a jedna z nich byla mytí nádobí.*“ Sexuální obtěžování i násilí bylo společensky akceptované, nepotírané. Lze jej označit za patologickou společenskou normu. Účastnice výzkumu celkově považuje dřívější náhled společnosti na sexualizované násilí za bagatelizující: „*Věci, který já jsem si z dnešního pohledu nechala líbit, z tehdejšího pohledu to bylo normální.*“ Za rizikový faktor zmiňuje i alkohol jako nástroj k povolnosti. Jako zlomové popisuje období, kdy společností začaly rezonovat výpovědi obětí sexuálního zneužívání

slavnými osobnostmi. Participantka uvádí případ Michaela Jacksona. Podle ní odvaha obětí postupně ničí obraz sexualizovaného násilí jako společenského tabu: „*Viz Michael Jackson... někdo, kdo byl ikonou, tak se jako objevilo, že ta motivace jeho byla jiná. Začalo se o tom mluvit veřejně a na základě toho mi přijde, že i ty lidi jakoby nacházejí tu odvahu, prostě to zveřejnit, říct to, že jim se to stalo.* Respondentka tak věří, že společenské normy lze postupně změnit i v nitru její mateřské organizace: „*změnit velkou organizaci si myslím, že je těžký, ale že to jde, a že to jde postupně.*“

Účastnice výzkumu se v minulosti sama stala obětí sexuálního zneužití. Za podstatný líčí právě tehdejší pohled společenství, ve kterém se pohybovala, na sexuální obtěžování a násilí: „*Kdybych to tenkrát řekla, tak akorát ještě dostanu klidně přes držku i jako holka, jo exkomunikace, což pro mě tenkrát by bylo horší než smrt.*“ Zneužití proběhlo ve zranitelném období dospívání. Zneužita byla osobou jí blízkou a zároveň jakýmsi vzorem jejich společenství: „*To byly legendy, o kterých se teďka tady mluví s úctou a já je pamatuju jako starý prasáky.*“ Podle ženy tehdy nebylo komu se s událostí svěřit. Sankci by pocítila ona sama, nikoli násilník. Respondentka považuje vzájemnou blízkost s agresorem jako silně přitěžující: „*Když na tebe sáhne člověk, kterýho znáš dlouho, tak jako říct ne, to je úplně jedna z nejtěžších věcí.*“ Zároveň poznamenává fakt, že násilným aktem vzájemný vztah nezmizí. Změní se jeho povaha, ale předchozí přízeň neskončí. Vztah oběti k násilníkovi se vyznačuje ambivalencí: „*Nejhorší je mít rád toho někoho, o kom vím, že mi ublížil, a stejně ty emoce nezmizely... když znám někoho od malička a pak se stane něco hnusného, tak prostě ty city předtím nezmizí.*“

Respondentka se dále zmiňuje o náročnosti zaujetí postoje vůči události. Sama se rozhodla vzpomínku vytěsnit a ta ji dohnala až v dospělosti, kdy se následky zneužití projevovaly v respondentčině životě: „*Já se ty věci snažila jako zapomenout, nebo jako je prostě ignorovat. Ale zjistila jsem, že mně si to pamatuje tělo prostě. Jo a na základě toho se mi ty věci začaly vracet jako blbejma flashbackama, ale fakt jako zlejma.*“ Se stejným přístupem se setkala i u dalších obětí. Ty se událost snaží zapomenout, považují ji za neskutečnou či ji na vědomé úrovni vytěsňují. Se stejným přístupem se setkala i u rodičů obětí. Skutečnost zneužití je pro ně tak nepřijatelná, že se ji rozhodnou odmítnout: „*Nejhorší mi připadá, že si to přesně nechtějí z nějakých důvodů, různých, ale že to prostě nechtějí vidět. Radši budou věřit tomu jednoduššímu. Myslím si, že svým způsobem občas tomu chce věřit i to dítě, že to vlastně nic není.*“ Ze stejného důvodu možná přehlížejí sexuální zneužívání i vedoucí. Trauma tak v oběti zůstává neošetřené. Oběti sexuálního zneužívání a násilí obecně pak bojují dále s nízkou sebeúctou a hledají svůj díl viny na činu. Respondentka sdílí i svou zkušenost s terapií.

S traumatem se rozhodla vědomě pracovat v dospělosti. Uvádí, že terapeutické techniky jí nepomáhají: *„Ta racionalita vůbec nepomáhá, vůbec nepomáhají znalosti, vůbec nepomáhají prostě psychologické poučky, práce, cvičení... já to všechno odcvičím, takhle zamávám na tu terapeutku mentálně, ale v tý hlavě se nezměnilo vůbec nic.“* Vlastní zkušenost se zneužitím je pro respondentku velkou motivací k aktivnímu přístupu proti sexuálnímu zneužívání.

Za zajímavost lze považovat absenci označování pachatele. Žena nepoužívá výrazy jako násilník, provinilec, agresor či hříšník. Mluví o „něm“. Za celou dobu rozhovoru zmíní jednou jméno agresora a dvakrát jej častuje nadávkami. Jiný pojem nepoužívá. Rozhovorem rezonuje mocenská pozice agresorů. Ať už v případě Michaela Jacksona či muže, jenž zneužil ji, šlo o osoby působící jako vzor, kteří svou roli zneužili pro naplnění svých potřeb. Rozhovor se vrací i k tématu zneužití blízkou osobou. Ve společnosti panuje jakási stereotypní představa o násilníkovi. Podle respondentky jsou ovšem mnohem větším nebezpečím násilníci z blízkého okolí: *„Je mnohem jednodušší se bránit úchylovi v dlouhém kabátě než kamarádovi tvýho táty jo.“*

V další části dialogu respondentka otevře podstatné téma pro rozhovor, a to pedofilie. Téma je pro účastnici výzkumu významné, jelikož jeden z jejích blízkých přátel a kolegů vedoucích je pedofilní orientace. Respondentka vůči pedofilům vyjadřuje soucit. Považuje za podstatné, aby si pedofil svou orientaci včas uvědomil a začal s vlastní osobou pracovat za pomoci odborníků. Pedofil v tomto rozhovoru není agresorem ani pachatelem: *„Že jsou zlí lidi? To si myslím, že nejsou, ale že jako je potřeba nějak postupovat, nějak se sebou pracovat... protože tohle, je potom celibát... dobrovolné rozhodnutí, že nebudu realizovat svoje prostě potřeby.“* Účastnice výzkumu se nad pedofilií zamýšlela i ve vztahu k oddílu. Uvědomuje si, že díky vedoucímu s pedofilní orientací mají v oddíle nastavenou řadu preventivních opatření. Zdůrazňuje, že právě díky vzájemné důvěře a pevným sociálním vztahům se kolega se svou orientací dokázal svěřit. Na stranu druhou uznává, že pokud by tak sám neučinil pravděpodobně by jej právě díky vzájemné důvěře nikdy neodhalili: *„Možná problém je, jak my si vzájemně věříme, tak kdyby někdo tohleto před náma schovával, tak jako by muselo přijít to dítě asi no. Což jako je i asi jeden z těch důvodů, možná podprahový, proč se snažíme ty děti opravdu v té otevřenosti vychovávat, hlavně vůči nám.“*

V postoji šetření případů sexuálního zneužívání respondentka apeluje na nutnost zabývání se událostmi. Za svou praxi se setkala i s případy, kdy byl vedoucí krivě obviněn. Doporučuje tedy citlivý přístup, který neobnáší kontaktování policie hned v prvním kroku. Pro oběti je ovšem potřebné cítit oporu ze strany blízkých, kterým se svěřili: *„Vím o případu, kdy opravdu to vymyšlené bylo a tomu dospělému to prostě*

vzalo 10 let života, manželství a spoustu dalších věcí, ale prostě myslím si, že pořád je důležitější chránit ty děti. Jo, neříkám, že se to všechno vždycky musí řešit tak, že prostě hnedka budu kontaktovat policii.“ Zpochybňování výpovědí bez jakéhokoli šetření vede k přehlížení sexuálního zneužívání, podpoře patologické společenské normy a prohlubování traumatu případné oběti.

Rozhovorem se prolínaly respondentčiny úvahy o výchově svěřenců, vzdělávání instruktorů i vedoucích a prevenci sexuálního rizikového chování. Účastnice rozhovoru ve své praxi vedoucí oddílu vede děti ke schopnosti kritického myšlení, podávání zpětné vazby, toleranci a otevřené komunikaci. Její přístup k vedení oddílu lze označit za týmový či demokratický. Děti vede také k práci s chybou a kultivaci volných vlastností. Pro respondentku je podstatné, aby její svěřenci dokázali rozpoznat nezdravé vztahy a ohradit se vůči nevhodnému jednání. Jednoduše řečeno, cílem je, aby svěřenci zvládli říct, že se jim něco nelíbí. Pěstování vůle vidí jako podstatné i v opačném pohledu. *„Když zjistí, co se mu líbí, nebo zjišťuje, co se mu líbí, a zjistí, že se mu líbí něco, co není slučitelný tak, aby sám se sebou pracoval... potom se to dá říct i takhle: ,To, že se mi líběj malé děti, tak neznamená, že půjdu a budu na ně šahat.“* Učí děti respektu k ostatním a ke schopnosti vůle k nenaplňování sobeckých potřeb. Pokud by se mezi jejími svěřenci objevila osoba s pedofilní orientací, bude tak vedena k ochraně slabších, nikoli ke zneužívání mocenské role.

Při svém působení participantka uvažuje i nad dalším vzděláváním pracovníků s dětmi a mládeží. Považuje za podstatnou přípravu instruktorů a jejich vedení k získávání kompetencí vedoucího. Zároveň popisuje nutnost silné podpory ze strany zkušených vedoucích v období, kdy se instruktor vedoucím stává: *„Ty lidi, většinou pak mají takový jako depresivní období a potřebují velkou podporu ze strany těch dospělých... pomoci jim, jako si uvědomit právě, že jsou tam v té pozici tohohle, a že už to navždycky bude takový.“* V neposlední řadě považuje za podstatné další vzdělávání vedoucích a uvítala by možnost supervize či platformu pro sdílení zkušeností. *„Ten prostor pro to, aby lidi hledali vlastně, kam chtějí ten oddíl směřovat, a měli šanci to sdílet.“*

5.4 Témata napříč případy

V dalším kroku analýzy dat bylo provedeno hledání témat napříč jednotlivými případy. Etapa odpovídá šesté fázi z navrhnutého postupu IPA podle Smitha, Flowerse a Larkina.

V začátku hledání prolínajících se konceptů jednotlivých rozhovorů badatelka pracovala s prvním stupněm hierarchického uspořádání témat z analýzy jednotlivých případů

Případ č.1	Případ č.2	Případ č.3
Hříšník	Děti	Oběť
Oběť	Násilí	Oddíl
Oddíl	Oddíl	Osobnost vedoucího
Prevence	Osobnost vedoucího	Historický kontext
Vedoucí	Případ sexuálního zneužití	? (hříšník/agresor)
Vyšetřování	Změna/Prevence	Pedofil
		Šetření případu sexuálního zneužití
		Výchova, vzdělání, prevence

Z hlavních témat jednotlivých rozhovorů byly určeny tematické okruhy prolínající se všemi případy. Názvy jednotlivých témat badatelka určila na základě dat z interview a vlastních interpretací.

Hlavní tematické okruhy napříč případy
Hříšník
Oběť
Oddíl
Případy sexuálního zneužívání
Prevence
Vedoucí

Na základě určení a pojmenování hlavních tematických okruhů prolínajících se všemi rozhovory badatelka pokračovala v podrobnější analýze. Výzkum pokračoval opětovným pročitáním prepisů rozhovorů. Výzkumnice pracovala s vytištěnými texty. Pro jednotlivé tematické okruhy výzkumnice určila barvu zvýrazňovače a v textech hledala části odpovídající jednotlivým oblastem. Na základě rozčlenění textů byla rozvinuta jednotlivá témata.

V tabulce níže jsou uvedeny jednotlivé tematické okruhy a jejich struktura vyvstalá na základě analýzy všech textů. Badatelka se rozhodla okruhy seřadit na základě logického uspořádání. První koncept *oddíl* definuje prostředí, ve kterém se na fenomén sexuálního zneužívání soustředíme. Druhý okruh *případy sexuálního zneužívání* je předmětem bádání. Okruhy *hříšník/agresor/?, oběť* a *vedoucí* blíže rozebírají jednotlivé aktéry fenoménu. Poslední okruh *prevence* rozkrývá možnosti, jak s fenoménem nakládat.

Hierarchické uspořádání témat vynořujících se napříč případy			
Oddíl	Bezpečný prostor		
	Uzavřená sociální skupina		
	Zranitelnost skupiny		
	Patologická kultura v oddíle	Historický kontext	
		Krizové faktory	Alkohol
			Slepá důvěra
	Vztahy v oddíle		
Pedofil v oddíle	Kdy se stává pedofil hříšníkem?		
Případy sexuálního zneužívání	Trestné činy		
	Právně nepostižitelné činy		
	Aktéři případů sexuálního zneužívání	Hříšník	
		Oběť	
		Vedoucí	
Hříšník/agresor/?	Pedofil		
	Nevyspělá osobnost		
	Zneužívání autority		
	Hříšník jako kamarád		
	Stereotyp "úchyla"		
Oběť	Vyrovnaní se se zneužitím		
	Motivace k ochraně ostatních		
Vedoucí	Osobnost vedoucího a její vývoj		
	Kompetence vedoucího		
	Hlavní úkol vedoucího		
Prevence	Výchova svěřenců		
	Vzdělávání pracovníků s dětmi a mládeží		
	Komunikace napříč oddíly		
	Iniciátoři změny patologické společenské normy		

6 Výsledky výzkumu a diskuse

Šestá kapitola práce se zabývá výsledky výzkumu a jejich interpretací. Prezentace závěrů výzkumu je založena na analýze jednotlivých případů a identifikaci témat vynořujících se napříč případy. Data z různých interview tematické okruhy navzájem rozvíjí, vytváří rozsáhlý obraz konceptů a nabízí tak široký náhled do problematiky. Respondenti se v některých názorech shodují, jindy nahlíží na problematiku z různých úhlů pohledu, někdy se jejich stanoviska i rozcházejí. Prezentace výsledků výzkumu je rozdělena do šesti podkapitol, ve kterých výzkumnice zpracovává jednotlivá témata a uvádí je do vzájemných vztahů.

Pro prezentaci výsledků se badatelka rozhodla použít výše nastíněnou logiku, viz kapitola 5.4 Témata napříč případy. K ulehčení uchopení problematiky v její celistvosti autorka nejdříve zvažuje prostředí, v němž byla problematika zkoumána, tedy oddíl. Druhá část kapitoly je věnována fenoménu, jenž je předmětem výzkumu, a to sexuálnímu zneužívání. Další části pojednávají o aktérech fenoménu v daném prostředí, tedy o „hříšníkovi“ a oběti. Vzhledem k prostředí je zde aktérem i oddílový vedoucí. Vedoucí je zároveň subjektem výzkumu a jeho hlavním zdrojem informací. Mezi aktéry procesu tak má v představení výsledků jakousi výsadní pozici. Závěry výzkumu uzavírá podkapitola pojednávající o prevenci patologického fenoménu.

6.1 Oddíl

Ve všech případech popisují respondenti oddíl primárně jako bezpečné prostředí plné pevných sociálních vazeb spojených přátelstvím a silnou důvěrou. Vztahy z oddílů často přetrvávají v doživotním přátelství členů. Oddílová společenství jsou zpravidla soudržná, založená na autonomním fungování skupiny. Z těchto vlastností vyplývá i uzavřenost oddílů vůči osobám mimo jejich členskou základnu.

Dále respondenti popisují oddíl jako výchovné prostředí. Lze říci, že oddílová činnost naplňuje kognitivní, psychomotorické i afektivní výchovně vzdělávací cíle, zaměřené na rozvoj znalostí a dovedností, ale i kultivaci postojů a hodnot svěřenců. Holistický výchovný přístup se v rámci činnosti daří naplňovat nejen díky pestrým aktivitám, ale i možnostem dlouhodobého působení na jedince, jež jsou členy oddílu často od útlého věku až do dosažení dospělosti, mnohdy i déle. Oddíl je tak bezpečným prostorem pro učení v různých obdobích života. Děti se učí modelovými situacemi v rámci her a režimu. Dospívající se postupně učí přebírat zodpovědnost díky péči o mladší členy. Činnost pomáhá rozvíjet i osobnost v brzké dospělosti, neboť oddíl bývá pro mladé vedoucí prvním prostředím, kde jsou sami v roli vychovávajícího

a ochránitele i tvůrce bezpečného prostoru pro svěřence. Oddíl je tak pro mnohé členy bohatým zdrojem životních zkušeností.

Dalším charakteristickým rysem oddílů je generační obměna členů. V činnosti se děti postupně stávají instruktory a z instruktorů vedoucí skupiny. Oddíly tak periodicky procházejí dílčí fáze dynamiky skupiny. Jednotlivé pozice a role ve společenství se předávají, mění a skupina se stále cyklicky obměňuje. Respondenti se shodují v nutnosti vedení svěřenců k postupnému získávání kompetencí pro roli instruktorů a vedoucích.

Ve spojení s hierarchií členů oddílu se v rozhovorech objevuje i diskuze nad formami vedení oddílů. Z interview lze sledovat zmínky v podstatě o všech způsobech vedení skupin. Nejčastěji byl kladně popisován demokratický a týmový způsob vedení kolektivu. U ostatních strategií respondenti zmiňovali především nevýhody metod.

Účastníci výzkumu vnímají oddílovou činnost jako silně pozitivní pro rozvoj osobnosti téměř ve všech ohledech. Aktivní oddílovou činnost lze považovat za rozsáhlou modelovou situaci v bezpečném prostředí a přirovnat ji k „*životu na nečisto*“. Pro oddíly jsou typické různé rituály, zvyky, tradice a pravidla. Každý oddíl tak tvoří svou vlastní kulturu – normy a zvyklosti, s nimiž se členové ztotožňují a přijímají je za své. Členové jsou zároveň nositelé i tvůrci oddílové kultury. Ve všech interview se diskuze o oddílových společenstvích stáčely k úvahám nad osobnostními rysy členů oddílu. Právě v tomto momentě rozhovorů probíhala polemika i nad negativy a možnými riziky v rámci činnosti. Účastníci výzkumu komentovali dvě hlavní nebezpečí – patologické rysy v kultuře oddílu a slepou důvěru mezi členy.

Ze zkušeností respondenti líčili různé nezdravé rysy oddílové kultury. První respondent zmiňoval například nevhodné chování se sexistickými rysy vedoucích vůči dívkám. Druhá participantka se pozastavovala nad různými ponižujícími rituály v oddílech a konzumací návykových látek v rámci činnosti. Třetí účastnice výzkumu jmenovala rizikové chování formou sexuálního obtěžování i násilí a užívání omamných látek. Respondentky č. 2 a 3 shodně jmenovaly požívání alkoholu jako faktor zvyšující pravděpodobnost rizikového sexuálního chování.

O nekritické důvěře mezi členy oddílů mluvil především první účastník výzkumu a třetí participantka. Oba označují výrazně pevné a důvěrné vztahy v oddílech jako významnou přednost a zároveň rizikový faktor. Z bezbřehé důvěry si příslušníci často nedovedou představit, natož připustit selhání svých přátel. Daný fakt je rizikový v mnoha ohledech. Vzhledem k záměru této práce je nutné zmínit především skutečnost, že zneužívání v oddíle tak může být dlouhodobě neodhaleno, přehlíženo či dokonce tolerováno.

V tomto ohledu považují všichni účastníci výzkumu autonomii jednotlivých oddílů za problematickou. Sami členové oddílů často nedovedou posoudit, zdali se v jejich kultuře neprojeví patologie či nedochází ke zkreslení náhledu na procesy a vztahy kvůli oné nekritické důvěře. Skutečnost vyplývá z uzavřenosti společenství, časté absence možnosti srovnání s dalšími skupinami či jakýchkoli kritických úvah o nastavení oddílu. Zároveň respondenti označují nezávislost a samosprávu oddílů za problematickou v případě nutnosti zásahu zvenčí. Pokud skupina není schopna sama vyhodnotit rizika či řešit již nastalé krize, k situaci je obvykle povolán konzultant z mateřské organizace. Jeho vyjednávací pozice jako nečlena oddílu je velmi slabá, v podstatě nemá žádné pravomoci a celý proces je tak velmi komplikovaný.

6.2 Případy sexuálního zneužívání

V rámci výzkumu se podařilo zachovat homogenitu vzorku a oslovit respondenty se zkušenostmi s případy sexuálního zneužívání v oddílové činnosti. Všichni účastníci výzkumu se proti sexuálnímu zneužívání silně vyhraňují a vnímají jej jako hrozbu v práci s dětmi a mládeží, již je třeba předcházet a v případě selhání kompetentně jednat.

První respondent v průběhu interview líčil především zkušenosti z vyšetřování jednotlivých případů sexuálního obtěžování i násilí. Aktivně hledá cesty pro prevenci sexuálního rizikového chování a přistupuje i k doposud netradičním přístupům, jako je šíření informací o pomáhajících organizacích pro pedofily. Jeho přístup celkově vede ke zvýšení pravděpodobnosti včasného zachycení pedofila v podpůrné síti dříve, než osobně selže. Zároveň hledá cesty jak řešit sexuální obtěžování, jež není trestným činem.

Druhá účastnice výzkumu sexuální zneužívání uvažuje celkově jako druh násilí, které do práce s dětmi a mládeží nepatří. Apeluje na nutnost ochrany svěřenců před násilným jednáním. V jejím osobním přístupu se toto přesvědčení zrcadlí. Svou vlastní činnost vedla tak, aby násilné jednání pokud možno co nejvíce eliminovala. S případy sexuálního zneužívání se setkala jako konzultant mateřské organizace pro jednotlivé oddíly. Sexuální zneužívání vnímá jako akt, jenž poškodí především oběť, ale zároveň zanechává následky i na agresorovi. V neposlední řadě vnímá čin jako jednání násilně zasahující a rozvracející vztahy v oddíle celkově.

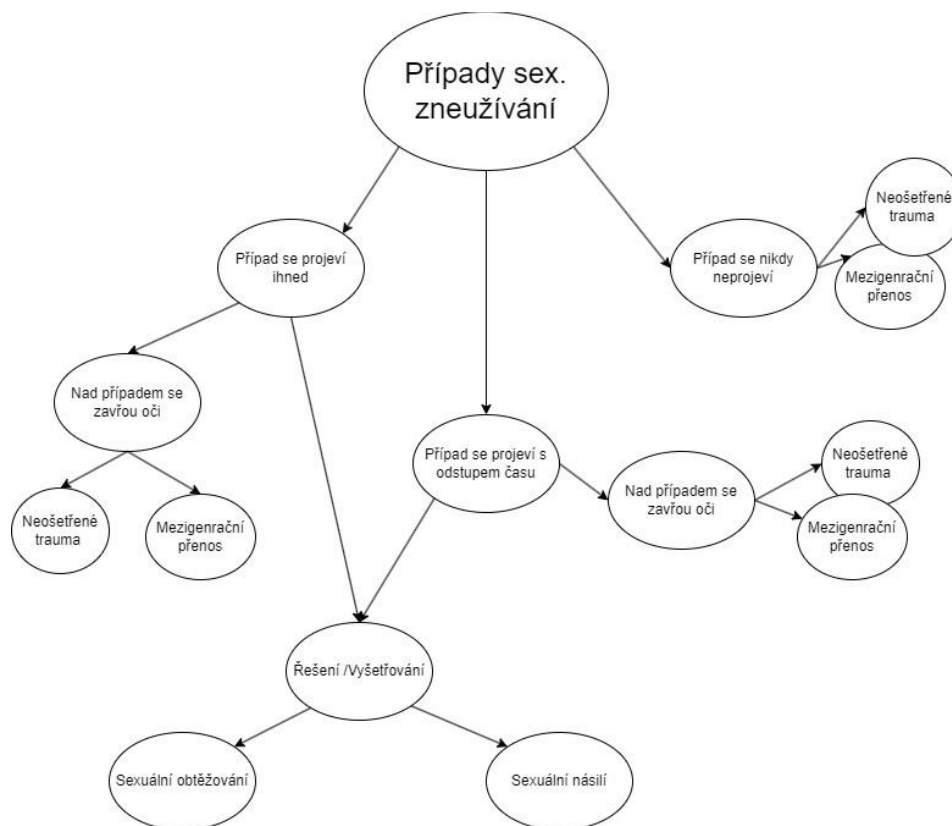
Třetí respondentka sexuální zneužívání uvažovala nejen v oddílové činnosti, ale celkově ve společenském kontextu. Zmiňuje historické souvislosti s vnímáním sexuálního rizikového chování jako patologické společenské normy. Silně se do úvah respondentky promítá vlastní zkušenost se sexuálním násilím. Participantka v činnosti

vedoucí aktivně používá metody primární prevence a roli vedoucího vnímá jako zodpovědnou za udržování bezpečného prostoru pro rozvoj svěřenců.

Z výsledků výzkumu a na základě dalších zdrojů lze potvrdit, že sexuální zneužívání je patologickým společenským fenoménem dále negativně ovlivňujícím oběť v jejím dalším životě. Jev byl zároveň dlouhodobě společensky znevažován, což komentují respondenti a uvádí i zdroje. V neposlední řadě je zde významné prostředí, ve kterém sexuální zneužívání zkoumáme. Oddíl lze považovat za blízké mimorodinné společenství. Členové oddílů jsou si navzájem velmi dobře známi a blízcí.

Ze získaných dat výzkumnice sestavila schéma různých situací, jež mohou v oddílové činnosti v kontextu sexuálního zneužívání nastat. Za první podstatný moment lze považovat časový odstup, se kterým se případ objeví. Další podstatná část procesu je fakt, zdali se je případ řešen či promlčen.

Obr. č. 3 – Schéma případů sexuálního zneužívání, zdroj

V případě promlčení sexuálního zneužití dojde k neošetření vzniklého traumatu. Trauma jako takové se pak dále promítá do života oběti, z výsledků výzkumu i do života agresora. Trauma se u oběti projevuje jako forma posttraumatické stresové poruchy, *rape trauma*. V oběti mohou přetrvávat pocity úzkosti, bezmoci, strachu, dále

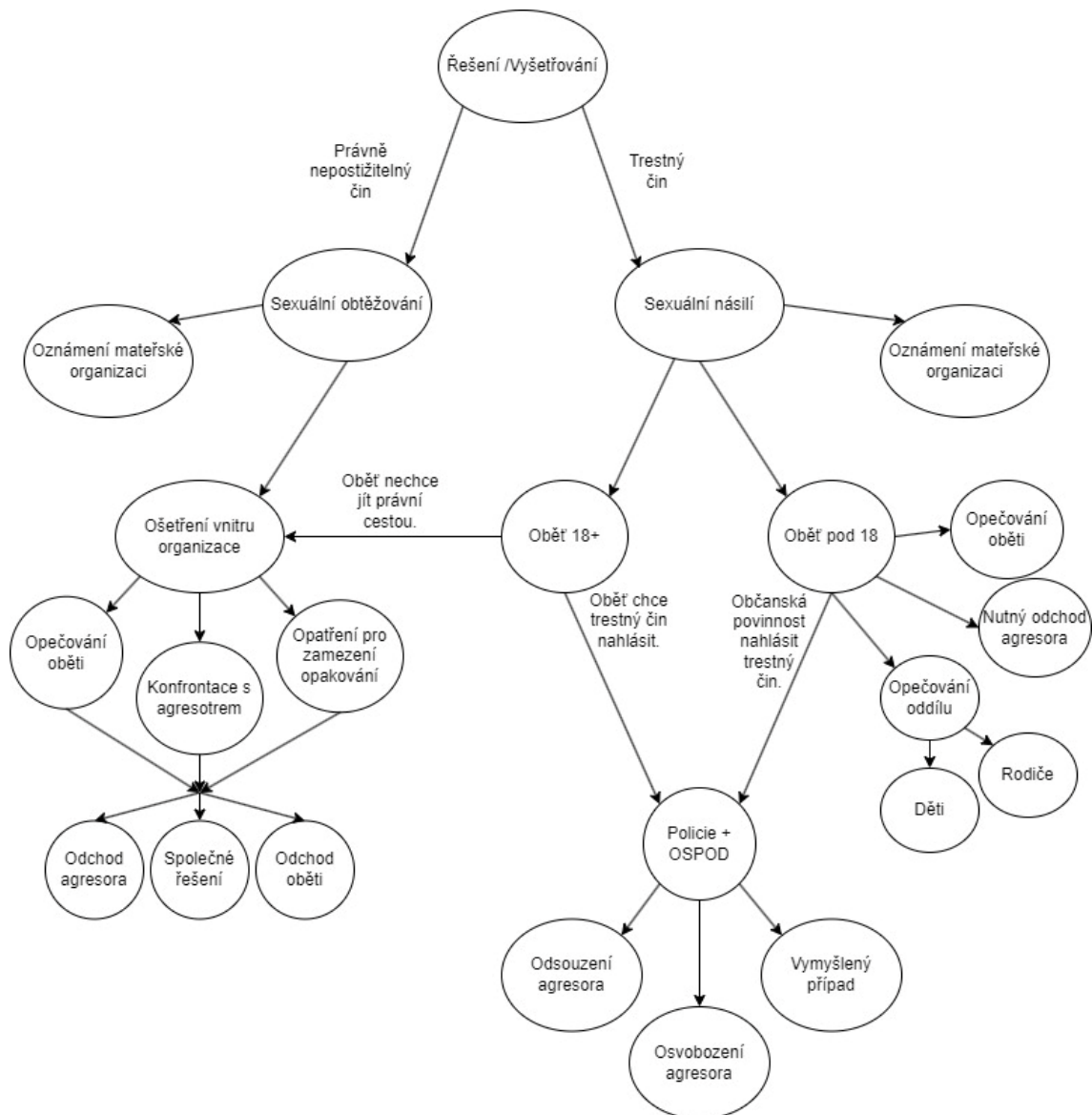
depresivní nálady, labilita, poruchy spánku, noční děsy, flashbacky, disociativní symptomy i panické ataky. Zároveň se mohou objevit patologické ochranné reakce jako sebepoškozování či užívání návykových omamných látek. Na sociální úrovni se u oběti projevují snížené či vymizelé pocity osobního bezpečí, obtížné navazování sociálních vztahů a silně narušený vztah k oblasti intimity. Některé oběti nereagují uzavřením do sebe, naopak se u nich může projevit opačný obranný mechanismus, projevující se například promiskuitou. (PTÁČEK 2009: 268) O traumatu u agresorů neexistuje mnoho zdrojů. Respondent č. 1 uvádí, že hříšník, s nímž se setkal, byl kající. Druhá účastnice výzkumu se domnívá, že situace se musí otisknout do oběti i hříšníka.

Dalším důsledkem promlčeného či přehlíženého případu sexuálního zneužívání může být transgenerační přenos sexuálního násilí, který diskutuje především druhá účastnice výzkumu. Pojem transgenerační přenos bývá používán ve spojitosti s domácím násilím. HARTL (2004: 280) definuje pojem ve Stručném psychologickém slovníku takto: „*přenos určitého jevu z jedné generace na druhou; u týraných dětí bývá často týrání nalézáno v anamnézách rodičů.*“ Z výsledků výzkumu byl oddíl definován jako primární skupina pro své členy. Stejně jako v rodině se zde děti učí nápodobou vzorců chování ostatních členů skupiny. Při nepodchycení procesu se tak patologické chování formou sexuálního násilí může přenášet nejen do dalších oddílových generací, ale i do života členů mimo oddíl. Fenomén se opět týká role oběti i agresora.

V případech, kdy se odhaleným případům věnuje pozornost okamžitě či s odstupem času, hraje významnou roli povaha činu. České právní normy považují za trestné zneužití dítěte a sexuální násilí obecně. O definici trestných činů spojených se sexuálním rizikovým chováním se vede rozsáhlý diskurs, přičemž se mnohé organizace v čele s KONSENT z. s. a proFEM o. p. s. zasazují o redefinici sexuálního násilí vzhledem k současné definici pohlížející na akt především ze strany násilníka nikoli oběti. (Konsent, 2023)

V oblasti sexuálního obtěžování se jedná o činy právně nepostižitelné, jako je například nevídané flirtování, obscénní gesta, sexuální poznámky o něčím těle, dotazování na sexuální a intimní život, vtipkování o sexuální orientaci či genderové identitě, vyprávění urážlivých vtipů se sexuálním podtextem, nevyžádané e-maily, fotografie či zprávy sexuální povahy, osahávání, dotýkání se bez svolení či vynucování sexuálního chování za protihodnotu. (KRIŠOVÁ 2021: 3)

Obr. č. 4 – Schéma vyšetřování případů sexuálního zneužívání, zdroj vlastní

V případě sexuálního zneužívání lze ze sebraných dat vyčíst následující postup. Jednání je třeba nepřehlížet a jako vedoucí oddílu se vůči sexuálnímu obtěžování vyhranit. Je nezbytné ošetřit a opečovat oběť a zároveň je nutné konfrontovat agresora. V neposlední řadě je potřeba nahlédnout na dosavadní pravidla fungování oddílu a provést změny předcházející opakování takového jednání. Výstup celé situace má tři možné podoby: první možností je nalezení společného řešení všech aktérů, další je odchod agresora a v poslední řadě odchod oběti. Všichni respondenti v případě sexuálního obtěžování hovoří o oddílové kultuře. Ačkoli může být hledání společného řešení situace náročné, považuje jej respondent č. 1 za možné. Další možností je odchod agresora z oddílu. Participantka č. 2 by ze svého pohledu takového člena vyloučila. Všichni účastníci výzkumu považují případný odchod oběti ze společenství jako výsledek nezvládnuté situace. Ačkoli může být odchod pro oběť snazší, pravděpodobně se tím neřeší reálný problém. O situaci v oddíle by měla být informována mateřská organizace.

Komplikovaná situace nastává v případě sexuálního násilí, jež je trestným činem. V tomto případě je věk oběti významným faktorem. V případě, že je oběť plnoletá a rozhodne se případ neřešit právní cestou, je nutné podle respondentky č. 2 respektovat její rozhodnutí a k případu přistoupit podobným procesem jako u sexuálního obtěžování. Pokud se oběť rozhodne jít právní cestou, je nutné nahlásit čin na policii.

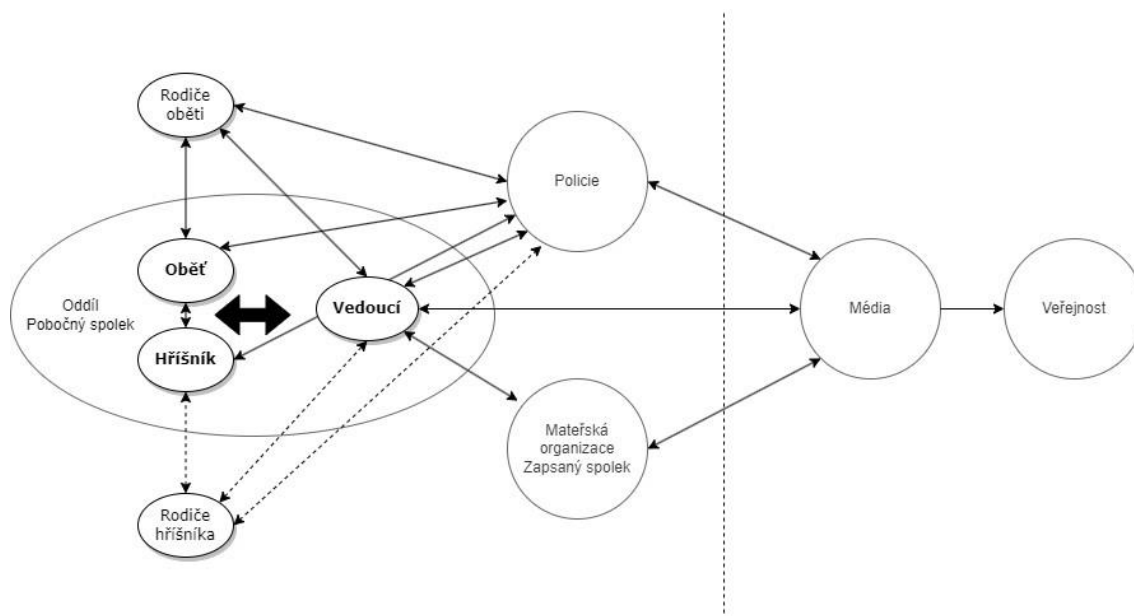
Specifický případ nastává v momentě, kdy je oběť mladší osmnácti let. Je-li si vedoucí vědom sexuálního zneužití dítěte, je vázán ohlašovací povinností na základě trestního zákoníku, §367 a §368. (ČESKO znění od 1. 7. 2023.) Postup je zde odlišný. V první řadě je třeba zamezit přístup agresora k oběti, tedy vyloučit jej z oddílu. Dalším významným krokem je poskytnutí péče oběti sexuálního zneužití a v neposlední řadě je nutné opečovat oddíl jako takový. Při intervenci v oddílu je vhodné komunikovat nejen se svěřenci, ale i s jejich rodiči.

Policejní vyšetřování bývá zpravidla dlouhodobý proces. I zde je více možných závěrů události. V případě dostatku důkazů bude násilník odsouzen. V případě nedostatku důkazů může být případ uzavřen před soudním procesem či agresor soudem osvobozen. Pokud se podezření neprokáže, situace se komplikuje v případě recidivy. Pro opětovné obvinění již osvobozeného je situace mnohem komplikovanější. Ze zkušeností respondenta č. 1 je nutná výpověď více obětí. V neposlední řadě může nastat i možnost, kdy vyšetřování odhalí vykonstruování případu a potvrdí krivé obvinění, jak zmiňuje respondentka č. 3.

6.3 Aktéři případů sexuálního zneužívání

Z výsledků analýzy dat lze označit za silné téma výzkumu *aktéry případů sexuálního zneužívání* v oddílovém prostředí. Pro větší názornost je zde uvedeno schéma vytvořené na základě analýzy prvního případu.

Obr. č. 1 – Aktéři případů sexuálního zneužívání, zdroj vlastní

Situace případu se týká ve výsledku mnoha osob i skupin – oběti, agresora, vedoucího, oddílu, zákonných zástupců, mateřské organizace, veřejnoprávních orgánů a v důsledku medií i veřejnosti. Respondenti považují za podstatný především okruh aktérů v rámci oddílu. Akt sexuálního zneužití je nutně interakcí mezi agresorem a obětí, nicméně v ohledu šetření případů sexuálního zneužívání v oddílové činnosti vnímají vedoucí sami sebe jako významné aktéry. V této kapitole jsou blíže popsáni jednotliví aktéři na základě výsledků výzkumu.

6.3.1 Oběť

Všichni účastníci výzkumu se shodují na nutnosti opečování oběti. Za podstatné považují pojetí řešení situace tak, aby si ji oběť nedávala za vinu. Participant vidí zároveň jako podstatné budování důvěrných vztahů v rámci oddílu tak, aby případná oběť cítila, že má možnost se svěřit.

Z jednotlivých rozhovorů se ukázalo, že všichni účastníci výzkumu jsou oběťmi sexuálního zneužívání či násilí. Jejich postoje k události se liší. Respondent č. 1 nemá potřebu se k události vracet, a naopak pro svou osobu nevidí jako přínosné připomínání události. Druhá participantka byla obětí především domácího násilí a z rozhovoru

vyplynulo i sexuální zneužití. Žena líčí zkušenost jako nesmírně zraňující, jako akt ztráty vlastní důstojnosti. Považuje za podstatné s traumatem dále pracovat, aby se vzniklá zranění zahojila a neprojevovala negativně v jejím dalším životě. Rozhovor s třetí účastnicí výzkumu je obsáhlým svědectvím o traumatu vzniklém sexuálním zneužitím. Respondentka se snažila nejdříve na zneužití zapomenout, dlouhodobě jej v sobě popírala. Trauma se přesto projevovalo v jejím dalším životě. Druhá i třetí respondentka shodně uvádějí náročnost vyrovnání se se zneužitím a přetrvávající vnitřní negativní pocity i přes velké úsilí a zapojení terapie. Respondentka č. 3 považuje ze své zkušenosti oběti práci s traumatem za podstatnou, nicméně za velmi dlouhodobou a náročnou.

Shodným rysem respondentů je vysoká motivace k primární, sekundární i terciární prevenci sexuálního zneužívání. Lze říci, že vlastní zkušenost je silným podnětem k boji proti danému jevu. Právě oběti jsou zřejmě částí lidského kapitálu, která je klíčová pro změnu společenského postoje k sexuálnímu zneužívání.

6.3.2 Hříšník/agresor/?

Pohled na hříšníka, jenž odhaluje výzkum, je netradiční a vychází především z principu důvěrných a přátelských vztahů v oddíle. Všichni účastníci výzkumu jsou v určitém směru k agresorům otevření. Participanti se shodují, že agresor nikdy není principiálně pouze zápornou postavou a v oddíle má své místo mezi přáteli.

První respondent líčil v případě zneužívání dětí pedofilem naopak odmítnutí vyloučení hříšníka ostatními členy oddílu. Zřejmě se jednalo o oddílově velmi aktivního člena, jenž byl u mnohých oblíbený. Druhá respondentka se domnívá, že akt zneužití zanechává následky na oběti, ale i násilníkovi. Ošetřit tak dle jejího názoru potřebují ve výsledku oba aktéři. Třetí respondentka zmiňuje fakt, že ani na straně oběti se předchozí kladný vztah k agresorovi nepřeklopí čistě do nenávisti. Přetrvávají i kladné pocity vycházející z předchozího přátelství. Obraz o hříšnících, provinilcích, agresorech či násilnících tak není černobílý.

Z rozhovorů lze vysledovat tři typy provinilců – osoby zneužívající mocenské role, nevyzrálé osobnosti a pedofily. Diskurs o zneužívání v oddílové činnosti vede často k tématu zneužívání dětí. První respondent se právě s případem dlouhodobého zneužívání pedofilem setkal. Podle jeho rozprav s hříšníkem si muž nevěděl sám rady a dlouhodobá frustrace vedla k fatálnímu osobnímu selhání a dlouholetému zneužívání dětí.

O autoritách a vzorech zneužívající svou roli promlouvá respondentka především v druhém interview. Tento profil predátorů využívá své společenské postavení k manipulaci a zneužívání slabších, jako jsou mimo jiné i děti a dospívající. Vzhledem k hierarchickému uspořádání oddílů je uvažování o tomto typu podstatné. S tím souvisí i třetí profil agresorů a tím jsou nevyzrálé osobnosti. Mnohdy se tyto dva typy spojují. Pro uvedení příkladu si lze představit dva zástupce – muže ve středních letech, jenž zneužívá mladistvé dívky, či velmi mladého jinocha se stejnou cílovou skupinou. Starší muž z individuálního důvodu cílí na zranitelnou snadno dosažitelnou skupinu. Jeho motivací může být nízké sebevědomí, patologicky nastavený žebříček hodnot či osobnostní porucha. U mladého, čerstvě plnoletého vedoucího zase může jít o dosavadní nepřijetí dospělé zodpovědné role, kdy si neuvědomuje, že rok navíc vystavěl právní hranici k intimním vztahům s mladistvými, obzvláště v práci s dětmi a mládeží. Stejně tak mohou jednat i ženy. V obou případech je možné, že jsou predátoři nevyzrálí a zároveň zneužívají své role oddílové autority. Stejně tak je možné sledovat kombinace profilů osob zneužívajících mocenskou roli, nevyspělých osobností i pedofilů.

6.3.3 Vedoucí jako aktér případu

Jak bylo již výše zmíněno, vedoucí považují sami sebe za významné aktéry v šetření případů sexuálního zneužívání v oddílovém prostředí. Ze své pozice mají primárně sexuálnímu zneužívání předcházet. Pokud k aktu přesto dojde, shodují se respondenti na nutnosti jednat. Vedoucí má být podle účastníků výzkumu ochráncem slabšího, oporou oběti a rozhodným elementem, který řídí další proces. Vedoucí má být dostatečně uvědomělý, aby zvládl negativní konfrontaci i s osobou sobě blízkou. Agresor bývá zpravidla v blízkém sociálním vztahu s celým oddílem, tedy i s vedoucím. V neposlední řadě musí být vedoucí připraven jednat i za cenu vlastní újmy. Celá situace je velice nepříjemná, konfrontace s dalšími aktéry procesu může přinášet další konflikty, policejní vyšetřování může vyžadovat jeho přímou spoluúčasť.

Vedoucí jako aktér případu sexuálního zneužívání musí být ochoten přijmout zodpovědnost, již role vedoucího obnáší. Zároveň by měl být dostatečně informován o svých právech a povinnostech v dané situaci a vědět, kam se může obrátit pro pomoc.

6.4 Vedoucí

Dalším významným tématem napříč rozhovory je postava vedoucího nejen ve vztahu k případům sexuálního zneužívání. Z jednotlivých interview lze vysledovat představy o pozici vedoucích, jejich roli a charakteru, a požadavky na ně.

Problematicke se věnuje především účastnice v druhém rozhovoru. Nad tématem se zamýšlí i třetí respondentka a úvahy lze spíše v kontextu rozhovoru sledovat i u prvního participanta. Podle výsledků výzkumu je oddílový vedoucí dospělá osoba doprovázející své svěřence, zaměřující se na jejich holistický rozvoj v rámci oddílu. Funkce vedoucího spočívá ve vytyčování a ochraně hranic bezpečného prostoru pro osoby dané mu do péče. Jeho hlavním úkolem je tedy pomáhat slabším a ochraňovat je. Oddílový vedoucí má být pozitivním vzorem skupiny se silným vnitřním morálním kompasem. Jeho jednání tak má být etické, zodpovědné a vědomé veškerých práv a povinností, jež role vedoucího obnáší i přes dobrovolnickou povahu činnosti. K významným osobnostním vlastnostem vedoucího by měla patřit empatie, citlivost, všímavost a schopnost sebereflexe.

Vzhledem k nárokům na osobnost vedoucího se účastníci výzkumu zamýšlí i nad jeho vývojem. Členové přichází do oddílu s daným lidským kapitálem. Postupem času dojde k enkulturaci jedince do oddílové skupiny a zapojení do silných důvěrných interakcí skupiny. Oddíl tak má dále značný podíl na kultivaci jeho osobnosti. Všichni členové oddílu se nestanou nutně vedoucími. Obvykle člen vstoupí do oddílu jako dítě, v období dospívání se stane instruktorem a po dosažení dospělosti může usilovat o vstup do vedení oddílu. V některých oddílech se instruktor stává vedoucím automaticky, jinde je pozice výběrová. Z výsledků výzkumu je možné identifikovat několik zdrojů získávání kompetencí oddílového vedoucího. Primárním zdrojem je rodinné zázemí: v interakci s vrstevníky i dětmi jedinci tak, jak se naučili chovat napodobováním chování svých rodičů vůči jim samým i mezi sebou. Dalším významným vzorem jsou oddíloví vedoucí a instruktoři, jež na jedince působí. Jedinci často napodobují oddílové authority. Z těchto dvou zdrojů jedinci čerpají díky základnímu typu často bezděčného učení – napodobou. Respondenti se shodují na nutnosti záměrného a dlouhodobého rozvíjení vedoucích kompetencí, k němuž má docházet především v instruktorském období. Instruktory lze vést například postupným předáváním zodpovědnosti a participací na chodu oddílu. Proces učení již často neprobíhá pouze v nitru oddílu, ale odehrává se i na přípravných kurzech například pro zdravotníky zotavovacích akcí, vedoucí, lanové instruktory apod. V neposlední řadě se jedinci učí na základě svých vlastních zkušeností – zkouší různé přístupy, nahlíží na dění kolem sebe a utvářejí si vlastní postoje.

V tomto směru označuje druhá i třetí respondentka za problematickou nevymahatelnost vzdělávání vedoucích. Požadavky na vedoucí si často stanovuje sám oddíl a přes doporučení mateřské organizace nejsou vždy adekvátní. Kvalita přípravy vedoucích tak stojí na zodpovědnosti přístupu vedení jednotlivých oddílů. Druhá participantka dodává, že příprava bývá často nedostatečná, nepromyšlená a v krajních případech jsou někteří lidé jmenováni vedoucími oddílu bez potřebného vedení a vzdělání.

Třetí účastnice výzkumu v rozhovoru diskutuje jako náročné období pro vedoucí první rok až tři poté, kdy pozici převezmou. Přechod z role instruktora do role vedoucího bývá nárazový a rozdíl v činnosti je velký. Jako instruktor je člen oddílu stále dítětem. Program je připravován pro něj a postupně přebírá více kompetencí. Jako vedoucí už hry pro ostatní pouze vytváří, jen málokdy má prostor si sám hrát a bavit se, zvláště vzhledem k četným povinnostem pro zajištění chodu oddílu. Respondentka považuje za podstatné poskytnutí podpory ze strany zkušenějších vedoucích k pomoci překlenutí zlomového období.

Ve vztahu k sexuálnímu zneužívání je nutné pohlédnout na vedoucí jako na lidský kapitál oddílu. Právě vedoucí mají tu nejsilnější pozici pro tvarování kultury oddílu. Aby byla oddílová kultura příznivá pro zdravé sociální interakce, musí být vystavena na kladných hodnotách. Právě tato odpovědnost za kulturu oddílového prostředí klade vysoké nároky na osobnostní charakter a vlastní hodnotovou orientaci vedoucích.

6.5 Prevence

Každý respondent vkládá naději do prevence sexuálního rizikového chování a klade si otázku, kam prevenci cílit, jak má být prováděna a co má být jejím předmětem. Výsledky výzkumu odhalily mnohá východiska pro prevenci sexuálního zneužívání.

Silným tématem rozhovorů byl oddíl jako prostředí. Respondenti často problematizovali uzavřenost jednotlivých oddílů, nevýhody jejich autonomie a bezbřehou důvěru mezi členy. Přílišná konformita skupiny může vést k přehlížení či popírání sexuálního zneužívání, tak aby nebyla narušena shoda ve skupině. Pro zdravý rozvoj skupiny a snižování rizika sexuálního zneužívání je vhodné zachovávat diverzitu jak v konformitě oddílu, tak v postojích a potřebách členů, aby se posouvala dál.

Za podstatný považují účastníci výzkumu mezioddílový dialog, aby členové oddílů měli možnost srovnání, sdílení zkušeností s ostatními a vykročení z uzavřené skupiny. Novotná popisuje jev jako přemostění sociálního kapitálu mezi skupinami. Volání po komunikační platformě mezi oddíly vychází z vědomí nízké propustnosti skupin.

Oddíly často směřují důvěru pouze do nitra svého společenství, což je podle respondentů komplikací při řešení patologií, jakou je sexuální zneužívání. Komunikace mezi oddíly tak zvyšuje míru prostupnosti skupiny a otevírá společenství změnám. Důvěra se tak částečně orientuje i mimo oddíl, díky čemuž dochází k její generalizaci – rozptýlení mezi subjekty v externím prostředí. Částečnou orientací důvěry i mimo oddíl může dojít ke zlepšení vztahu oddílu vůči vnějším subjektům i mateřské organizaci a oddílová autonomie tak ztrácí na negativěch. Oddíl na jednu stranu potřebuje zázemí silných, důvěrných interakcí pro zachování své podstaty, ale zároveň mu prospívá i důvěra v subjekty mimo něj. Ideálním je tak střed mezi čistou uzavřeností a naprostou otevřeností skupiny.

Z analýzy případů sexuálního zneužívání vyplývají dvě výzvy pro prevenci, a to ošetření vzniklého traumatu a přerušení transgeneračního přenosu. Participanti výzkumu považují přehlížení případů sexuálního zneužívání a jejich promlčení za nejvíce rizikové pro jejich opakování. Oběti mohou být zneužívány opakovaně či se mohou v obranném mechanismu samy proměnit v sexuální predátory. Agresoři nejsou konfrontováni se svými činy a v podstatě nemají zábrany v recidivě. K přerušení cyklického řetězce sexuálního zneužívání je významná jeho netolerance a aktivní postoj v řešení událostí případů.

Dále se respondenti shodují na nutnosti zaměření prevence na potenciální aktéry sexuálního zneužívání formou výchovy a vzdělání členů oddílu, tedy na kultivaci lidského kapitálu skupiny. Smyslem kultivace lidského kapitálu oddílů je vytváření základu pro zdravou oddílovou kulturu. Potenciálním aktérem je v podstatě každý člen oddílu, ať už v roli oběti, agresora či vedoucího. V rozhovorech účastníci výzkumu zmiňují význam vedení svěřenců k bezúhonnosti, disciplinovanosti, empatii, laskavosti, odhodlanosti, odvaze, otevřenosti, soucitu, toleranci, všímavosti, zodpovědnosti atd. Obecně lze předchozí výčet shrnout jako vedení ke smysluplným hodnotám a na základě jejich osvojení směřování k etickému jednání.

Účastníci výzkumu považují za významné nejen vzdělávání dětí a instruktorů, ale i vedoucích. Všichni respondenti apelují na nutnost získávání kompetencí k práci s dětmi a mládeží formou základního doporučeného vzdělání ale i dalšího rozšiřování znalostí pro sledování současných společenských trendů. Jako další možnosti osobnostního růstu vedoucích navrhuje třetí respondentka například supervize. Ačkoli se jedná o dobrovolnickou činnost, participanti zmiňují potřebu určité míry profesionality oddílových vedoucích.

Z líčení respondentů lze sledovat i změnu paradigmatu v jejich přístupu k primární prevenci sexuálního zneužívání. K tématu se vyjadřuje především první participant a třetí účastnice výzkumu. Dřívější přístup popisují jako prevenci před nebezpečím zvenku s konvenční představou „*úchyla v parku*“. Po vlastních zkušenostech respondenti změnili přístup k primární prevenci v rámci své činnosti. Dále se snaží šířit povědomí o sexuálním obtěžování a násilí, ale upozorňují i na rizika uvnitř oddílu. Otevřeně se staví k diskuzím o pedofilní orientaci tak, aby šířili povědomí o záchytné síti pro pedofily. Snaží se tak předcházet frustraci vedoucí k patologickému jednání. Z pohledu oběti otevřeně komunikují složitost odmítnutí blízké osoby a participanté vedou děti pomocí nácviku ke schopnosti vytyčení vlastních hranic a podpoře ve zvládnutí říct ne. Pro děti zároveň vytváří bezpečný prostor, kde se mohou svěřit a případné zneužívání tak odhalit.

Všichni účastníci výzkumu spatřují naději ve změně společenského postoje vůči sexualizovanému násilí. Za hybnou sílu změny považují mladé lidi. Často právě instruktoři a mladí vedoucí se staví do aktivní role v boji proti sexuálnímu násilí. Účastníci výzkumu v nich spatřují velký potenciál, odhodlání a sílu. Současná společenská nálada jde vstříc boji proti sexuálnímu zneužívání a tato mladá generace se zřejmě chopila své příležitosti.

Závěr

Současné společenské nastavení vůči sexuálnímu zneužívání dává prostor k otevřeným diskuzím problematiky. Téma je živé v mnoha prostředích a přináší s sebou často nepříjemná odhalení. Stejně tak je tomu i v oblasti práce s dětmi a mládeží. Postupně přibývá výpovědí obětí o zkušenostech se zneužíváním a organizace společně s jejich pracovníky jsou vybízeny k zaujetí postoje vůči tématu a vyzývány k aktivní činnosti v boji proti tomuto druhu násilí. V prostředí formálního vzdělávání je téma dlouhodobě řešené a preventivní přístup k sexuálnímu rizikovému chování je ukotven již v rámcových vzdělávacích programech představujících hlavní kurikulární dokumenty pro institucionální výchovu. Pole neformálního vzdělávání je v tomto ohledu mnohem hůře obhospodařovatelné vzhledem k decentralizovanému systému organizací nabízejících volnočasové aktivity. Nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží si proto hledají cestu k tématu po vlastní ose. NNO pro práci s dětmi mládeží zpravidla fungují na principu dobrovolnosti a vedoucí aktivit jsou tak často laiky nadšenými pro práci. Absence odborného zázemí organizací klade do cesty k řešení problematiky mnohé nástrahy a proces je tak velmi náročný.

Stejně tak je tomu i v činnosti oddílových vedoucích. Autorka práce se s problematikou setkává ve svém působení oddílové vedoucí a rozhodla se tématu přispět díky poznatkům studovaného oboru pedagogika volného času. Hlavním motivem ke zpracování práce bylo badatelčino přesvědčení o nutnosti zabývat se sexuálním zneužíváním, aby bylo možno jevu předcházet. Pro uchopení problematiky byla za cíl práce stanovena analýza vnímání fenoménu sexuálního zneužívání oddílovými vedoucími. Na intelektuální rovině je záměrem studie poukázat na skutečnost, že sexuální zneužívání je patologií, s níž se pracovníci s dětmi a mládeží v oddílech setkávají, přinést dílčí poznatky o tomto fenoménu a blíže je rozebrat. Praktickým úmyslem práce je uvést získané poznatky do kontextu rozvoje primární, sekundární i terciární prevence sexuálního zneužívání. Autorka práce se fenoménu věnuje dlouhodobě, a proto bylo jejím osobním cílem skrze zpracování tématu provést sebereflexi vlastního přístupu k tématu.

Cesta k naplnění cílů práce byla pro autorkou výzvou a významnou badatelskou zkušeností. Zaměření výzkumu na prožívání jedinců vyžaduje hluboké porozumění jednotlivým případům, jež vedlo ke kvalitativnímu pojetí studie. Z podstaty předmětu výzkumu bylo třeba zvolit způsob sběru a vyhodnocení dat přistupující citlivě k problematice, umožňující zaměření výzkumu na prožívání osob a zároveň přiznaný

osobní vhléd badatelky na oblast. Formulovaný cíl práce vedl k dialogické formě sběru dat nestrukturovanými hloubkovými rozhovory. Získaná data si tak zachovala plně autentický rozměr umožňující vhléd do hloubky vnímání fenoménu respondenty. K vyhodnocení byla použita interpretativní fenomenologická analýza, dále jen IPA. Metoda se ukázala jako velice výhodná ke zpracování dat. Smyslem IPA je porozumění žité zkušenosti člověka a procesu utváření významu daného prožitku. Procesu napomáhá výzkumníkova dostatečná znalost problematiky a prostředí, ve kterém jev sleduje. Zvolená metoda vyhodnocení dat tak nejen umožňovala autorčinu subjektivitu, ale dokonce z ní těžila. Při zpracování rozhovorů se badatelka k materiálům opakovaně vracela a zaměřovala se na sdělení jednotlivých respondentů. Po podrobném prozkoumání případů výzkumnice přikročila ke spojení poznatků z interview a hledání témat prolínajícími se napříč případy. Z opakovaného navracení se k datům a pečlivému propojení sledovaných jevů výzkumnice sestavila prezentované výsledky.

Pro usnadnění uchopení problematiky čtenářem autorka představila výsledky výzkumu postupným rozkrýváním identifikovaných fenoménů a jejich spojitostí. Prezentované okruhy se v první řadě věnují prostředí, ve kterém bylo sexuální zneužívání zkoumáno, tedy oddílu. Další část popisuje předmět výzkumu, jev sexuálního zneužívání v praxi oddílových vedoucích jako takový. Pro bližší porozumění fenoménu se projevila potřeba věnovat pozornost i subjektům, které byly z výsledků výzkumu identifikovány jako hlavní aktéři případů sexuálního zneužívání. Rozbor jednotlivých oblastí problematiky otevírá cestu k nastínění možných postupů k prevenci sexuálního násilí.

Z výsledků výzkumu lze popsat oddíly jako bezpečné prostředí s pevnými, důvěrnými sociálními vazbami a výchovným potenciálem soustředícím se na holistický rozvoj osobnosti. Oddíly naplňují zájmy a potřeby svých členů, čímž vznikají vlastní zvyklosti a normy jednotlivých skupin. Na základě sociálních interakcí členů a historického kontextu skupiny se tvoří oddílová kultura. Podle charakteru členů může skupina stavět na zdravých základech anebo se morální nedostatky skupinového kapitálu mohou projevit ve vzniku patologické oddílové kultury. Závěry bádání zdůrazňují rizika spojená s uzavřeností a nekritickou důvěrou uvnitř skupiny, což může vést k toleranci patologických jevů, jako je sexuální obtěžování či konzumace návykových látek. Z jednotlivých rozhovorů lze sledovat potřebu nutnosti kritické reflexe a zvýšené transparentnosti v řízení oddílů pro minimalizaci možných negativních vlivů a rizik.

Další identifikovaná oblast popisuje závěry výzkumu zabývající se sexuálním zneužíváním v oddílové činnosti a jeho dopady na oběti i agresory. Účastníci výzkumu

se jednoznačně staví proti sexuálnímu zneužívání a vnímají ho jako vážnou hrozbu v práci s dětmi a mládeží. Této hrozbě lze čelit aktivní prevencí, ochranou svěřenců i uvědoměním si zátěže historického podceňování závažnosti tohoto jevu.

Výzkumnice z analýzy dat identifikovala možné situace sexuálního zneužívání v oddílech a zdůrazňuje význam jak okamžitého zásahu, tak prevence. Důsledky sexuálního zneužívání u obětí jsou podle respondentů i teoretických zdrojů trvalé a závažné. U agresorů je situace složitější a o možnosti vzniku traumatu na jejich straně autorka získala informace pouze ve vlastním výzkumu. Z výsledků rovněž vyvstává diskuze o právních aspektech sexuálního zneužívání a jsou navrženy postupy pro zacházení s případy v rámci oddílu v závislosti na věku obětí a charakteru činu.

Obecně lze říci, že výsledky výzkumu zdůrazňují význam prevence, rychlého zásahu a spravedlivého zacházení s případy sexuálního zneužívání v oddílech, pro zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, mládeže a celkově všech členů oddílu. Důsledkem promlčení či nepostizení případu může být další šíření násilí formou recidivy či transgeneračního přenosu. V případech, kdy je oběť mladší osmnácti let, je povinností dospělého hlásit případ a zajistit ochranu oběti. Jedním z klíčových bodů je změna pravidel v oddílu a péče o oběti i oddíl jako celek.

Výsledky výzkumu zaměřeného na případy sexuálního zneužívání v oddílovém prostředí dále poukazují na rozmanitost aktérů těchto situací. Jako hlavní aktéři případů byli identifikovány oběti, agresoři, ale i vedoucí oddílů. Péče o oběti a budování důvěrných vztahů v rámci oddílu jsou klíčové pro zvládnání těchto situací. Respondenti se liší ve svých postojích k událostem, přičemž oběti hrají důležitou roli v prevenci sexuálního zneužívání. Vlastní negativní zkušenost se sexuálním zneužíváním je silně motivuje k ochraně ostatních. Pohled na agresory není černobílý, a lze rozlišit různé typy hříšníků, včetně těch zneužívajících mocenskou roli, nevyzrálých osobností a pedofilů. Vedoucí oddílů jsou vnímáni jako klíčoví aktéři v předcházení zneužívání a ochraně obětí. Je nutné, aby byli připraveni na konfrontaci s agresory, ačkoli se může jednat o jejich přátele, a aby přijali zodpovědnost za řešení těchto situací. Celkově lze říci, že analýza poskytuje hlubší porozumění dynamice a rolím různých aktérů v případech sexuálního zneužívání v oddílovém prostředí a zdůrazňuje potřebu komplexního přístupu k prevenci a řešení těchto situací.

Pozice a role vedoucích se ukázala být stejně významným konceptem výzkumu jako oddíl. Zatímco oddíl je prostředím, ve kterém se problematika odehrává, vedoucí je hlavním tvůrcem toho prostředí. Vedoucí oddílů hrají významnou roli nejen v kontextu případů sexuálního zneužívání, ale i ve formování kultury oddílu. Jejich role

spočívá v poskytování ochrany a pomoci slabším členům a ve vytváření bezpečného prostředí pro své svěřence. Vedoucí by měli být pozitivními vzory skupiny s vysokou morální integritou a schopností empatie a sebereflexe. Výzkum ukazuje, že proces vývoje vedoucích je závislý na jejich osobnostních vlastnostech, rodinném prostředí a interakcích v oddílu. Kvalita přípravy vedoucích je klíčová, ale často nedostatečná, a proto je nutné zaměřit se na poskytování podpory a vzdělávání v období přechodu z role instruktora na vedoucího. Vedoucí mají významný potenciál ovlivnit kulturu oddílu tak, aby podporovala zdravé a pozitivní mezilidské vztahy.

Ze závěrů výzkumu lze vyjádřit naději v prevenci sexuálního zneužívání v oddílové činnosti. Respondenti i badatelka si kladli otázku, jak přistupovat k prevenci, kam ji cílit, jak ji provádět a co má být předmětem prevence. Výsledky odhalily mnohá východiska pro prevenci sexuálního zneužívání, včetně dílčích rizikových faktorů a možností jejich prevence. Diskutuje se o výzvách v prostředí oddílu, kde je důležité zachovávat diverzitu v konformitě skupiny a podporovat mezioddílový dialog pro sdílení zkušeností a překonávání uzavřenosti kolektivů. Vystávají také výzvy v prevenci sexuálního zneužívání, včetně ošetření traumatu obětí a přerušování transgeneračního přenosu nezdravých vzorců chování. Účastníci výzkumu zdůrazňují potřebu zaměřit prevenci na výchovu a vzdělání členů oddílu a aktivní zapojení vedoucích. Z rozhovorů lze sledovat změnu paradigmatu v přístupu k primární prevenci, která je nyní více zaměřena na povědomí o sexuálním obtěžování a násilí i uvnitř oddílu. Všichni účastníci vidí naději ve změně společenského postoje vůči sexuálnímu násilí, přičemž mladí lidé, zejména instruktoři a mladí vedoucí, jsou považováni za hybnou sílu v boji proti němu.

Na základě výsledků výzkumu se podařilo naplnit stanovené cíle práce. V praktické části studie byla provedena podrobná analýza výpovědí oddílových vedoucích o svém náhledu na sexuální zneužívání v rámci činnosti. Rozborem se podařilo identifikovat dílčí oblasti problematiky, blíže je rozebrat i ukotvit v teoretických zdrojích. Nejen díky rozšíření analyzovaných konceptů o vědecké poznatky se podařilo vytyčit možná východiska pro prevenci sexuálního zneužívání, a to na primární, sekundární i terciární úrovni. Pro badatelku byl významný osobní přínos v reflexi vlastního náhledu na problematiku. Tento cíl byl naplněn více prostředky, jež nabídlo zpracování této závěrečné diplomové práce. Badatelka vedla rozsáhlé rozhovory s kolegy vedoucími a na základě zaměření na jejich postoj se obohatila o jejich úhly pohledu. Dialogy s respondenty pokračovaly i mimo účely sběru dat. Interpretativní fenomenologická analýza výzkumnici umožnila konfrontovat svůj náhled s líčením účastníků výzkumu skrze interpretaci dat. Výsledky výzkumu jsou pro autorku velice obohacující především

díky úvahám o prostředí oddílu, pozici a roli vedoucích a změně paradigmatu v dosavadním přístupu primární prevence v oddílové činnosti. Téma přesto nadále vyvolává v autorce mnohé otázky jako například: „*Proč k usvědčení agresora jedna oběť nestačí? Jak více pomoci obětem sexuálního zneužívání vyrovnávat se s traumatem? Co všechno může způsobit transgenerační přenos?*“ a mnohé další.

V neposlední řadě byly v průběhu výzkumu objeveny oblasti, jež by si zasloužily další pozornost. Vzhledem k možnostem rozsahu diplomové práce některá témata nebyla dále rozvíjena. K dalšímu bádání se nabízí koncepty jako pozitivní metody vedení oddílu, vztahy v oddílu či osoby s pedofilní orientací v oddílové činnosti. Ke krátkému diskursu o vztazích či přístupu k vedení skupin byla sesbírána data v rámci výzkumu, nicméně motiv pedofilů v oddílech lze označit za téma ke zpracování samostatné diplomové, možná i disertační práce. Ačkoli tato studie nabízí mnohá východiska, jedná se především o otevření dalších dveří v průzkumu problematiky sexuálního zneužívání v práci s dětmi a mládeží v oddílech. Mnoho dalších nepoznaných oblastí stojí stále před námi.

Seznam použitých zdrojů

- BENEDICT, H. a KORBELÍK, M. 2003. *To není vaše vina!* Praha : One Woman Press, 2003. ISBN 80-86356-17-5.
- ČESKO. znění od 1. 7. 2023.. § 367 zákona č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník*. [Online] AION CS 2010–2024, znění od 1. 7. 2023. Dostupné na WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p36>.
- EDDLES-HIRSCH, K. 2015. Phenomenology and educational research. *International Journal of Advanced Research*. 8, 2015, Sv. 3.
- EGER, L. a EGEROVÁ, D. 2022. *Metodologie výzkumu*. Plzeň : Západočeská univerzita v Plzni, 2022. ISBN 978-80-261-1108-5.
- FLICK, U. 2014. *An introduction to qualitative research*. London : SAGE, 2014. ISBN 9781529781328.
- GAVORA, P. 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GROTH, N. 2002. *Men Who Rape*. New York : Perseus books, 2002. ISBN 0738206245.
- HARTL, P. 2004. *Stručný psychologický slovník*. Praha : Portál, 2004. ISBN: 80-7178-803-1.
- HENDL, J. 2008. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
- KERLINGER, F. N. 1972. *Základy výzkumu chování. Pedagogický a psychologický výzkum*. Praha : Academia, 1972. bez ISBN.
- Konsent. 2023. Chce to souhlas. Za nápravu chybné definice znásilnění. *konsent.cz*. [Online] 2023. Dostupné na WWW: <<https://konsent.cz/souhlas/>>.
- KOUTNÁ KOSTNÍKOVÁ, J. a ČERMÁK, I. 2013. Interpretativní fenomenologická analýza. [autor knihy] T. ŘICHÁČEK, a další. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno : Masarykova univerzita, 2013, stránky 9-43.
- KRIŠOVÁ, D. a POLÁČKOVÁ, M. 2022. *Děti to chtějí vědět taky. O respektujících vztazích a sexuálním zdraví*. Praha : Konsent, 2022. ISBN: 978-80-11-02449-9.

- KRIŠOVÁ, D. 2021. Sexuální obtěžování. *Lekce sexuální nauky pro vzdělávání*. Praha : Konsent, 2021.
- LANGMEIER, J. a KREČÍŘOVÁ, D. 2006. *Vývojová psychologie, 2., aktualizované vydání*. Praha : Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.
- MAŇÁK, J. a ŠVEC, V. (ed.). 2004. *Cesty pedagogického výzkumu. Pedagogický výzkum v teorii a praxi*. Brno : Paidea, 2004. ISBN 80-7315-078-6.
- MAXWELL, J. A. 2005. *Qualitative Research Design : An Interactive Approach*. London : Thousand Oaks, 2005. ISBN 0761926089.
- NOVOTNÁ, H. a ŠPAČEK, O. a ŠŤOVÍČKOVÁ, M. (ed.). 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha : FHS UK, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.
- Oddíl Poutníci. Hierarchie. *Oddilpoutnici.cz*. [Online] Asociace TOM ČR. Dostupné na WWW: <<https://oddilpoutnici.cz/hierarchie/>>.
- Pionýr. Opravdu dobrý oddíl. *Pionyr.cz*. [Online] Pionýr z. .s. Dostupné na WWW: <<https://pionyr.cz/rodice/dobryoddil/>>.
- PTÁČEK, R. 2009. Rape trauma – klinické a forenzní souvislosti. *Psychiatrie pro praxi*. 10, 2009, 6.
- PUNCH, K .F. 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.
- SMITH, J. A. a OSBORN, M. 2003. Interpretative Phenomenological Analysis. [autor knihy] J. A SMITH. *Qualitative Psychology: A Practical Guide to Methods*. Londýn : Sage, 2003.
- SMITH, J. A. 2004. Reflecting on the development of interpretativ phenomenological analysis and its contribution to qualitative research in psychology. 2004, stránky 39-54.
- SMITH, J. A., FLOWERS, P. a LARKIN, M. 2009. *Interpretative Phenomenological Analysis*. Londýn : Sage, 2009. ISBN 978-1-4129-0833-7.
- ŠVARŤÍČEK, R. a ŠEĐOVÁ, K. a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- VAŇUROVÁ, D. 2015. *Seznam se bezpečně 3*. Seznam.cz a. s., 2015.

Seznam příloh

Příloha I. Ukázka přepisu rozhovoru s respondentkou č. 3

Příloha II. Vzor pro informovaný souhlas

Příloha I. Ukázka přepisu rozhovoru s respondentkou č. 3

Pohlaví respondenta: Žena

Délka rozhovoru: 1:08h

00:00:00 Respondentka

Z rozhovoru pak vypadlo, že ona sama má zkušenost ze svého tábora, na kterém byla. To bylo teda těžce neoficiální kafe na jedné konferenci. Tak jsme jenom o to cinkly. Tak jsme se na sebe jenom podívaly, jako že máme asi podobný ty zážitky, když jsme byly malé a že jo, že ona se mě ptala jakoby trochu neoficiálně jako.

00:00:16 Výzkumnice

Jak je to opatřené nebo?

00:00:18 Respondentka

Já jsem říkala, že změnit velkou organizaci si myslím, že je těžký, ale že to jde a že to jde postupně, zvláště u organizace, která je tak punkově nastavená, jako jsme my. A kde spousta těch věcí dosud je normou, to je nejhorší.

00:00:33 Výzkumnice

Tak.

00:00:34 Respondentka

Jo že změnit tu normu je těžší si myslím, než vydat etický kodex jako takovej soubor pravidel, to dokážeme všichni to se dá napsat od stolu a i se to schválí od stolu reálně když jako zapracujeme. Ale aby to přijali ti členové, nebo aby vůbec začali řešit to, co je vlastně normální. To, co je přípustný, to co je přijatelné, tak to je, to je proces na dlouho, jo, ale je to reálný to udělat, ale nebude to hned.

00:01:02 Výzkumnice

Hele to je stejný jako všechny ty témata jako o genderu a podobně, že jo, hodně se o tom mluví, protože je to teď kon hodně vidět. No a tady to jako taky se vyloupává. Jsem to zrovna dneska ráno, říkala příteli. Já jsem nikdy neslyšela o tolika případech, aby jako děti chodily do diagnostíku, do těch výchovňáků a co toho a teď kon, jako co se nám valí všechno za případy říkám, tak buď jsme na to nekoukali, už jsme to jako nechtěli vidět a nebylo to ošetřené. A nebo to fakt jako narůstá jako ve strašný normě.

00:01:33 Respondentka

Ennm. A nebo mi to fakt přestáváme brát jako normál spoustu těch věcí, který já jsem si z dnešního pohledu nechala líbit z tehdejšího pohledu to bylo normální.

Předpokládalo se, že to snesu, že jako nebudu nic říkat, nebo vůbec to řešit asi tak, tak dneska jsou věci, které já učím děti jako ve chvíli, kdy se s něčím takovýmhle setkáte, tak prostě červená vlajka a stop a konec. Jo a oni už jsou schopný jako říct, já něco nechci, tohle se mi nelíbí. Tohle prostě je špatně, je někdo na mě šahá pomoc! Jo nějakou z téhle variant a to to mi přijde hrozně jakoby posun, kterej třeba odstartoval tím, že se začalo mluvit o extrémních případech, nebo že vůbec viz Michael Jackson a prostě je jo, tak pro mě třeba tohle začalo, jakoby jsem si to naplno uvědomila na případě Michaela, kterého, když jsme byli v 5. Třídě 6 na základce nebo možná ještě dřív, tak milovali naprosto všichni. Byť hudba byla zběsilá, ale prostě show byli krásný, jo, jako bylo to něco, co nebylo a tak. A jakoby byla to opravdu jako masová věc mezi těma dětma máma spolužákama. No a o 20 let, po pětadvaceti, dobře jakoby je dokument, kterej, kde se popisuje to, jak on šíleným způsobem zneužíval děti. Byl za to odsouzen, jestli si to dobře vybavuju. Ještě za života nebyl, až po smrti a možná až po smrti, protože oni s tím přišli až po jeho smrti. Vlastně to dokázali říct, ale že vlastně někdo, kdo byl ikonou, tak se jako objevilo, že ta motivace jeho byla jiná. Začalo se o tom mluvit. veřejně a na základě toho mi přijde, že i ty lidi jakoby. Nacházejí tu odvahu, prostě to zveřejnit, říct to, že jim se to stalo, a i se poprat s tím, že, což bojují i já v tomhle, že prostě ano, mně se tohle stalo a teď cejtím takovej jako blbej pocit za to, že kdybych to tenkrát řekla. Jo, možná by to bylo jiný.

00:03:26 Výzkumnice

To si člověk asi nemůže vyčítat.

00:03:28 Respondentka

Na druhou stranu prostě byla jiná doba, a kdybych to tenkrát řekla, tak akorát ještě dostanu v tehdejšího světě klidně přes držku i jako holka jo exkomunikace, což pro mě tenkrát bylo horší než smrt, protože prostě ano. Oddíl byl moje rodina vždycky jo, a prostě ty lidi, který jsem uznávala, vlastně byli ty lidi, kteří se chovali špatně a já, jak jsem zažila jakoby tu komunikaci s lidmi, ne, nebo prostě ten jakoby život s lidma na té základně, tak to byly legendy, o kterejch teďka tady mluví lidi s úctou a já je pamatuju jako starý prasáky. Teda pardon, že to říkám takhle, ale v podstatě jo. Takže jako to mám, se přiznám trochu bordel v hlavě. I když o nich mám teďka mluvit zdvořile a uznávat je jako praotce zakladatelé nebo praotce pokračovatelé zakladatelů a já je znám prostě z pozice patnáctiletý holky, jo.

00:04:19 Výzkumnice

Z pozice ty podle mě nejtěžší a nejhorší.

00:04:22 Respondentka

Jo, no je člověk, je zranitelný prostě a v tenkrát u nás byly opravdu ženy brány jako podřadní tvorové, který jsou tam prostě pro dvě věci a jedna z nich byla mytí nádobí. Jo konkrétně na týhle základně. Jo tohle za tohle jsem ráda, že si myslím, že je posun za těch dvacet, no dvacet pět, třicet už skoro let si myslím, že v tomhle se měníme. Na druhou stranu, neměníme se dost pořád, ještě je to tempo je pomalý.

00:04:52 Výzkumnice

Tam jako je strašně důležitá jedna věc a ty si toho jako svědectvím, že dospíváš a teď jsi schopná se na tohleto retrospektivně jako podívat. Jo a nějak o tom přemejšlet, ale zároveň jako spoustu lidí samo sebe do tady těch vod nepustí, protože by se tím zranili, jako když kouknou jakoby na to, co se jim dělo. A nechtěj na to koukat těma jako kritickýmma očima a radši si to jako idealizují, že jo?

00:05:16 Respondentka

No a tady to, co se snažíme jako třeba v oddíle... Nebo takhle já mám, že jo dva oddíly. Jeden svůj, který jsme založili, jako malý Cvrčky, tady omloucký na celoroční činnost a Stínadla, osadu, ze které jsem vyšla a výhoda naší osady byla v tom, že nás vedly osvícený lidi, na tu dobu hodně. Jakoby genderový, jako že tam ta genderová vyváženost byla, že prostě jakoby nás učili od mala to, že holky jsou rovnocenné klukům, nebo, respektive neprosazovali ty chlapi, jo jakoby na tu dobu docela bylo, bylo osvícený byt' ano na těch akcích jako celý organizace, kam my jsme moc nejezdili pravda, tak jako nás na druhou stranu nechránili jo. Takže ty Stínadla pro mě představovaly to hájenství. Takovej ten domov, kde prostě to bylo všechno jako jakžtakž prostě demokraticky, jakžtakž dobrý, nastavený. Ale jakmile člověk se dostal na akci jako celý organizace, kam na jednu stranu, všichni mluvili o těch lidech jako o legendách, o tom, co dělají, jak je to skvělé. Takže člověka to je jako táhlo a přiznám se, že mě tam zatáhnul tehdejší partner prostě Bombič. Já nevím, jestli jste se potkali někde něco spolu tenkrát jako byli a on jakoby tu legendu tý velký organizace konkrétně šířil jakoby u nás, jak je to prostě legendární místo, jak ty lidi jsou skvělí, prostě znalci přírody a učitelé, a tak, a pak člověk přišel a zjistil, že jako to tak úplně není ani odborně a natož pak lidsky. Takže jakoby jo, že já jsem tam šla trošku jako husa z dnešního pohledu v tom smyslu, že jsem jeho měla ráda. Chtěla jsem bejt tam, kde on jo, což jako asi je normální. A ano bylo tam to, že on nechtěl vidět v tý době,

když to řeknu blbě, nebo nevím, jestli nechtěl vidět, ale neviděl to jakoby to, že tam člověk prostě v patnácti přijde a je lovná zvěř pro tehdy čtyřicetiletý, padesátiletý chlapi, který okolo tam byly. A jak jsem tam prostě chtěla být s ním, tak jsem si nechala líbit věci, které mi z dnešního pohledu přijdou úplně jako... Jo a ano jakoby tápu mezi tím odsouzením sama sebe a z druhé strany si říkám jako v patnácti, co sakra jako. Jo, takže jakoby vím, že když jsem pak zpátky vrátila do těch Stínadel, tak jakoby jsem se ptala těch starších dospělých, co jsem k nim měla důvěru, jako jiným jsem jako se to snažila nějak tohle říct, že ta zkušenost byla vlastně ve svý podstatě hrozná, tak jako co s tím teda a jako rada byla, prostě to je důvod, proč mi na ty velké akce nejezdíme. A proč Stínadla jsou jako obrovskej klub, ale odděleně prostě nebo obrovskej, prostě reálně tam je vždycky pak padesát dospělých a sto dětí.

00:08:04 Výzkumnice

To je velký.

00:08:04 Respondentka

Oddíl jako velkej oddíl jo, a tenkrát tehdejší prostě vedení řeklo jakoby hele prostě tak se na to vykašli. Na ty akce nejezdí. Akorát já jsem prostě byla zamilovaná do Miloše, takže prostě jo, jsem si jako dalo by se říct nedala říct od nich, jo, ale pamatuji si, že ty varování tam byly byť oni, jak tam nejezdili, tak nevěděli, jak moc zlé to tam jako je. Jo že, že prostě a jak Stínadla byli ekonomicky soběstačný, tak prostě, sice jsme pod tou organizací byli, ale nebyli jsme v tom režimu, jakože kdo nekamarádil s hlavní partou, neměl peníze.

00:08:37 Výzkumnice

Takže.

00:08:37 Respondentka

Takže prostě jako nezávislý vztah, to nezávislej vztah a tím pádem jakoby i ta edukace v Stínáčích ve smyslu tohohle jako nebyla taková, protože my jsme to v tom údolí úplně nepotřebovali, protože jak ta skupina byla nastavená jako přirozeně

00:08:53 Výzkumnice

Teď myslíš ve směru nějaký, teda jako to obtěžování a nebo jako těch tábornických věcí?

00:08:58 Respondentka

Jako obtěžování myslím. Jo je že jakoby, když to vezmu jakoby z toho pohledu, co já třeba dneska říkám ve Cvrčcích automaticky, když se bavíme o světě, nebo hrajeme nějaký prostě hry, jako nejsme profici, ale snažíme se taky, tak děti jsou z většího města, takže si myslím, že je potřeba jim trošku některých věcí vysvětlovat, aby aby se pohybovali po Olomouci relativně bezpečněji. Takže to děláme a tohle třeba my jsme v těch Stínadlech jako nedostávali jako děti, protože k tomu prostě nebyl tam jako důvod.

00:09:28 Výzkumnice

To se nedělo podle mě jako nikde. Protože na to nebyli zvyklí, že by něco takového se mělo předávat.

00:09:34 Respondentka

A že by to vůbec vlastně se s tím ty děti potkaly jo, že my jsme vlastně přišli tam potom jakoby, když jsme ty Stínadla jakoby začli vést ta moje generace, tak jsme přišli do situace, kdy jsme zažili ty věci, jako to jsem nebyla jediná samozřejmě jako takhle zasažená. A ano, byly to i kluci takhle zasažený, nejenom jako holky, tak prostě kdy, jakoby my jsme měli ten zážitek, ale vůbec jsme nevěděli vlastně jak jako pomoci, jako ani sami sobě. Natož pak ještě třeba ty děti, ale rozhodně jsme chtěli, aby ty naše děcka v Stínáčích jako nezažily to, co my to bylo asi jako důvod, proč jsme se o tom začali my víc bavit. Jakým způsobem třeba zapojíme do programu nějaký jako takovéhle věci bez znalosti jako odborných, jakýchkoliv publikací nebo něčeho, že akorát jsme si říkali, jako je potřeba naučit říkat, ty děti ne, jo, aby dokázaly si říct selskej rozum, prostě jenom, když jí něco nepříjemné, tak to říct a taky taky, aby to dokázali říct i nám, což bylo jako nejtěžší. V podstatě v těch dětech, jakoby jak ty vztahy tam máme blízké, tak jako říct. Hele, i když já udělám něco, co se ti nelíbí, tak mi to prosím tě řekni. Nesnášej to, protože víš, že si, nebo že jsem to já, a že si myslíš, že by se ti u mě to líp jako nelíbilo. Kdybys ty mi řek, že tohle nechceš? Jo, a to to byl proces, který trvá furt jo, že třeba týká se to her, že já mám jako občas radost v tom, když ty děti řeknou jako hele, tohle prostě je na mě moc, tohle je na mě moc kontaktní, tohle prostě hrát nechci jít, tak řeknu jako okay, dobře jo a tohle trvalo, než nám ty děti, jakoby byly schopný, začali jsme zpětnými vazbami. Takovými vtipnejma papírkama prostě nějaký ksichtíky, smajlíky A nich to jako lezlo postupně až teprve, když zjistili, že fakt to říct můžou, fakt na ně nebudou našťvaný, tak pak začli říkat, že některý hry jsme úplně přestali hrát, protože to těm dětem prostě vadilo a přitom to byly nejoblíbenější hry našeho dětství. Jo že prostě.

00:11:25 Výzkumnice

Hele a tady ty nové hry, to jste hráli ve Stínadlech nebo teďkon se Cvrčkama?

00:11:30 Respondentka

Ve Stínadlech. Jakoby děti je hodně, i když tam jedem na víkendovku, tak je tam třeba třicet děcek. Jakoby na víkendovky berem děti, já nevím od třinácti vejš. Jo Cvrčci jsou mrňavej sousedskej oddíl, kdy jsou to vlastně děti našich sousedů. Vzniklo to za covidu, že jsme se scházeli v altánku a rodiče vyšilovali z toho, jak jsou děti doma, tak jsme tam začali dělat na zahradě programy a zjistili jsme, že jako vlastně nás to takhle baví dohromady, takže to byl úplně jako takovej projekt, kterej jako nebyl plánovanej, ale prostě postupně se z toho vyvinul jako oddíl. Takovej, že bychom chtěli začít tábořit jako indiáni v malé skupince. Prostě to, co ve Stínadlech jsme jako neměli prostor dělat, protože tam těch lidí bylo hodně.

00:12:24 Výzkumnice

Když se ještě vrátím k tomu, jak si říkala, že jste jako vedli děti, aby vám byli schopni dávat tu zpětnou vazbu na ty hry, to je strašně atypický přístup. Nevím, zdá se mi. A kdy jako? Řekla bych, že celkově tady takový jakoby kumulíšťe takových těch jako občas osvěcených nápadů, který někdo přijme, někdo ne, ale když a když jako kouknou na jinou oblast, tak to, že by si děti říkaly, co se jim líbí, nebo ne, to to to jako dost často bych se spíš bála, že mi vedoucí řeknou, no, přece si děti nemůžou vybírat, co budou hrát. Jo.

00:13:05 Respondentka

No a tomhle systému já jsem právě jako holka to v těch Stínadlech bylo, a to byla ještě jedna z těch věcí, kdy jsem si říkala, že tohle až budu, protože jsem jako dítě chtěla dělat ten program. Prostě to byl můj sen dělat tu hru, prostě vymyslet ten příběh a teď prostě jo, teď to tam prostě udělat ty kulisy a teď, aby to prožívali všichni, aby prostě měli tam ty, jako aby se trošku báli, ale pak to vždycky dobře dopadlo a prostě pohádky. No a tohle se mi nelíbilo. Pokud mi to někdo jako lajnoval jako pravidla hry OK jo v normálním sportovní zápas prostě jsou nějaký pravidla. Hraje nějaký sport, takhle jsem to brala, ale jako ve chvíli, kdy by někdo říkal, co mám cítit a nebo že něco cejtít nemám, tak já jsem se stavěla na zadní jako sama v sobě, ale ale měla jsem tam to, že tohle nechci způsobovat těm dětem, že třeba v nich ty emoce chci probouzet. To jo, ale jako nechci, aby to pak pro ně ten výstup byl negativní a prostě ano, brala jsem to tak, že někdo reaguje na věci, takže se směje, někdo se sesype tak. Taky nechci přikazovat, všichni se smějte, všichni brečte, jo, prostě chci nechat ten prostor, aby si to každý odžil. A ano, pak jim taky umět pomoci, protože jako holce se mi stalo x krát, že jsem někde někoho, prostě, jak jsem tehdy měla ráda, tak mě tam jakoby spoustu věcí nevadilo, ale byly děcka, který třeba i prostě brečeli po nějakých hrách nebo prostě po bojovce, že třeba bojovku prošli, je ale pak se za hodinu to dítě vzbudilo a řvalo ve stanu, a my jsme většinou s kamarádkou měli hlídku, že se to vždycky potkalo, že jsme pak jakoby dvě hodiny po bojovce to dítě teprve odžívalo ten stres. Jo a pamatuju si, jak mě to prostě hrozně jsem si říkala, že to je úplně jako nezvládnutý, že to je blbost, že prostě to dítě to bolí zbytečně, že? Přece si to máme jako užít. I ten strach si jde užít,

když tam je potom ten jako ta after care nebo prostě je to dobrý, jo že člověk jako si myslím, že občas potřebuje tu emoci jako silnou a pak se s ní jako v bezpečném prostředí prostě jako poprat jo a pak už je člověk silnější, protože ví, že to dokáže, ale ale tam to bylo, nebo neošetřené, a to mě tenkrát hrozně jako štvalo, ale to už jsem byla jako v pubertě, kdy už jsem fakt natvrdo přemýšlela o tom, že jestli se tam jako udržím v té struktuře těch vedoucích, takže chci dělat ten program jako tu hru. No a jako pak v tomhle duchu jsem se to snažila dělat. No dál já a jakoby i ty moje kamarády vlastně ty můj věkovou skupinu, co byly jako mladý vedoucí oddílu, tak jim jako říkat, že tohle je prostě potřeba, že je potřeba řešit, co ty lidi cítí, i když to třeba je nepohodlný, je to náročnější. Časově je to prostě o tom, že člověk milionkrát to neodhadne a pak se cítí hrozně blbě, že někomu způsobil nějaký trauma, jo to, že to tam všechno je a že je tohle mnohem těžší, než prostě to vzít jako autoritativně a prostě prostě neřešit vůbec. Jenom mě přijde, že ten autoritativní přístup prostě potom neřeším vůbec ty dopady, že je to vlastně jednodušší cesta. Jo že jako?

00:15:54 Výzkumnice

Jako no. Celkově když to pak jako stočíš jako k tomu původnímu tématu, tak nejde jako komunikace nastavit na dvou řadách. Tak buď to jako mě váš hlas a váš názor. Zajímá a chci ho znát ve všem a nebo mě zajímá v tomhle, ale v tomhle to ne v tom se ty děti jako nemají šanci vybrat, že jo? Jako jestli člověk chce mít tu důvěru s těma dětma, aby byli schopní přijít a říct, svěřit se, co se děje, co se nelíbí, tak to nejde dělat jako jenom v určitých oblastech.

00:16:27 Respondentka

To ne. No co co jsem tak jakoby průběhu jsme naráželi na to, že jsme se snažili těm dětem jakoby přijmout nebo přijmout, vyzývali jsme je k tomu od začátku, prostě, že nás zajímá to, co si myslí, ale že to jako neznamena, že vždycky bude po jejich, že se jim ten výstup vždycky bude líbit to zaručit nemůžeme z různých důvodů, ale že vždycky vyslechneme ten názor a nikdo se nikomu za něj nebude smát, nebo ho nějakým způsobem perzekuovat, aby oni prostě přišli. A ano, pak je tam nějaký prostor pro to vysvětlování vzájemný, kdy i z druhé strany, oni když jsou děti malé, tak dokážou pochopit jako úměrně tomu věku. Asi nějaké důvody, proč Prostě my občas řekneme, ne, i když oni přijdou a prostě, jež by já nevím. Většinou teda je to ve fázi, kdy řeknou, že by něco chtěli hrát a my jim řekneme, ne jo, že když někdo přijde a řekne, že něco nechce hrát, protože se bojí, tak ho nutit nebudu, jo tam jakoby jo, ale že občas ty hranice prostě vymežíme my jako z důvodu já nevím bezpečnostních, nebo prostě jinech dramaturgických a ale snažíme se o to, aby oni pochopili aspoň částečně proč my to děláme. Jo že, že aby ta komunikace byla vzájemná, aby i oni rostli, my rosteme tím, že oni nám říkají to, co se jim líbí, nebo ne. A oni zase myslím, že rostou tím, že vidí ty reakce a že pak dokážou i o těch důvodech přemejšlet o těch našich jo.

00:17:46 Výzkumnice

To co ty máš jako popisuješ, tak je podle mě jako budování zdravého vztahu k autoritám. To je jako, co řešíme hrozně často, že ty děti mají prostě odpor k poslouchání, protože nechápou, k čemu to poslouchání je, protože jako v mnoha jiných prostředí, ve kterém se děti pohybují, tak mají poslouchat jenom proto, že mají poslouchat dospělí, ale není vůbec tam nepocitují jako ten důvod toho, že to je z velké části ochrana pro ty děti, že buďto je tím, něco učíš, nebo je nechceš jít do nějaké nechat jít do nějaké nebezpečné zóny, ale takovejhle. Víš to nebo to, aby měli prostor pochopit, proč to ty dospělí dělají? To je za mě hrozně jako opomíjený. Víš, že vždycky a pak jako se třeba jsem se o tom bavila jako s nějakýma starýma učitelkama a teď jim to říkám, úplně jsem to objevila jako heureka oni, no a k čemu jinému by to autority jako byly a říkám ty děti, to ale neví.

00:18:42 Respondentka

Jo jako třeba jim dát jako ten čas, protože ne každé všechno pobere hned taky. Ano, prostě nikdo není dokonalej. Jasně, že je jednodušší na ty děti zařvat jo prostě. A ano, tam si myslím, že taky. Jako pro mě osobně ta těžká část, někdy je to si říct, jako takto si řeknu hned, že jsem kráva většinou v tomhle, ale taky jako ano ošetřit to jít za těma dětma a říct hele, prostě já nevím, spala jsem 3 hodiny, prostě jako mrzí mě to, co jsem udělala, a prostě důvody si myslím, že jsou takhle. Nechci se na ně vymlouvat, ale jenom realita je takováhle, fakt mě to mrzí a budu se snažit, aby to už nebylo. A tohle jim jako nabídnout, což v případě pubertáku, někdy se mi taky vrátilo pěkně jako facka, že jsem úplně viděla, jak jako si to takhle v těch hlavičkách. Jako zapisu a počkej počkej příště ale je pravda, že většinou pak za rok třeba s těmahle pubertáka, který kdysi byli pubertáci. Dneska jsou vedoucí v tom oddíle a oni pak občas říkali, že tohle pro ně bylo důležité, že viděli udělat tu chybu a nějak to vyřešit? Jo že i ta autorita může udělat tu chybu, že že prostě zas ta jakoby, že že pak o to víc toho člověka respektujou jeho názor, když viděj, že chybuje, ale že s tím dokáže jako nějak pracovat dál, že to není o tom slepém poslouchání. Jo že, jak o těch lidí potřebuji, aby i když jim něco řeknu já z pozice autority tak, aby mu tam přemejšleli, protože každé dělá chyby a čím výš člověk je v tý jakékoliv společnosti, tak tím větší dopady, pak ty chyby mají. A to, co je tady teďka tady odskočím do práce prostě a na to, co je tady teďka. Já když něco pokazím tak jakoby tu já nemám supervizi. Jo, mám ji od Wildy zaplat' pánbůh aspoň trochu v tom projektu, ale pořád tady jsou velké velké velké oblasti, kde když prostě já něco podělám, tak to ta organizace odskáče a není nikdo, kdo by jako mi dělal druhý oči zatím ještě jo, ono se to lepší, ale pořád ještě jen to na můj vkus trochu hodně volné a všichni jako spoléhají na to, že Linda něco řekne, tak mi to takhle uděláme, ale já někdy potřebuju taky jako ty děti na tom táboře, který za mnou příručky, ale tady ty pravidla, ale když tady udělám tohle, tak to takhle jako celý skončí, ta hra za dvacet minut. To to chceš pubertáci? Jo si říkám no to nechci prosím.

00:20:52 Respondentka

Jo díky, říkám si ty ježišmarja že jo, člověku je trochu trapně, ale prostě jako jo, cením si toho a tohle si myslím, že taky je jakoby produkt té otevřenosti nebo produkt té komunikace. Jo a ano, autority jsou od toho, aby chránily ty, které jsou třeba menší, slabší, prostě děti zatím v rozvoji. Ale ano, je to o té ochraně, je to o té zodpovědnosti. Je to, aby se autorita starala o ty lidi ne, aby jim jako při jako prostě přikazovala. Nebo nějak?

00:21:23 Výzkumnice

Jako neřkuli zneužívala, že jo jo zase tak jako tak. Tak jak si to říkala jako v té původní, staré organizaci, tak tam si myslím, že to je úplně jako zjevný jako zneužívání té autority, že jo?

00:21:37 Respondentka

Tam tam bylo a bylo to i tou dobou, že jako když si to prostě zpětně promítám, tak si říkám někdy, jako to, že bych chtěla mít dnešní jako mozek a dnešní mysl svojí možná v těle tý patnáctiletý holky, co byla na té akci, akorát ano, byla jsem tam, byla bych sama v té chvíli jo že, že prostě dneska doufám, že už ty lidi jsou dál, že? Kdyby tam současní vedoucí nebo současná naše parta jela, tak co mi vlastně bránilo tomu chlapovi strelit, že by upadl vždyť fyzicky, jsem na to měla. Víš, že jakoby hrála jsem tenis, že prostě jsem měla jako fyzickou kondici slušnou jako i sílu, že to nebylo o tom, že by se člověk jako neubráníl těm chlapům, ale ta hlava prostě povolila jo nebo, nebo mě to vůbec nenapadlo? Vlastně že, že, že to je, jako že mě bylo vevnitř hrozně hnusně, ale byla jsem úplně ztuhlá. Jo, a ještě si říkám, jakože prostě jako jo že že ano, říkám si ježišmarjá, proč jsi mu vlastně jednu nestrelila, nebo jako jo, nebo ho neodstrčila, kopl ho do koulí cokoliv úplně jo, že člověk na to není nastavený prostě.

00:22:43 Výzkumnice

Není, mně jako přijde, že ono jako svým způsobem člověk, kterej jako má jako jeden obranný mechanismus jako nastavený jako další násilí, tak jako sám možná má taky problém. Ale to je prostě jako otázka právě toho, že co teda pak jako člověk si to. Já si osobně myslím, že člověk si to zpětně jako nemůže vyčítat moc jako nemá, nemá jak jako, protože člověk měl v té době jako jiný myšlenky. Byl jinak vyspělý, ale i zároveň já to vnímám tak, že tam se to bralo jako normální. Teď jako už jenom ten pohled těch ostatních lidí, i kdybys byl ten jednorozec, který si bude myslet, že je to špatně, ale když všichni ostatní na to budou nahlížet, že to je v pohodě. Tak jak si budeš v tu chvíli jakoby připadat, že jo, tak za koho bys tam jako byla?

00:23:37 Respondentka

No prostě nebyla bych, protože ta skupina by prostě toho člověka úplně vyloučila. Proč? Jo a ano nejhorší bylo vidět, jak oni některý měli dcery, že jo? A přivedli je tam do té party a pak se prostě smáli tomu, když prostě, jako Kentán vzal takhle, holt měl v oblíbě

prostě poplácávat po zadku a různý takový ty dotyky jako prostě fuj, tak když ty dcery těch. Trempů starejch tam prostě že jo myly nádobí, protože holka tam vždycky šla ke dřezu a oni prostě na to koukali. Ty jejich fotri já nemůžu říkat tátové, tak to už je prostě jo a byli s tím klidu. Hmm. Jo jako hmm to jo a dej si panáka budeš povolnější a jo.

00:24:25 Respondentka

Hmm. A ten rodič stál prostě tři metry tý kuchyni a dal si toho panáka s nima. Hmm, to je prostě jako to. Jo to prostě. Jo takže ano jedna z motivací, co jsem si říkala, že chci, aby ty jakoby lidi, který dejme tomu projdou Stínadlami, neříkám honosně, že učím, ale prostě, že chci, aby ty děti, který nějakým způsobem jim něco dáváme, tak jsme je naučili. Dali jim toho, aby uměli říct ne, aby prostě fakt tohleto, aby byli jednorožci, jo to prostě. A ano, ve chvíli, kdy potkají toxickou skupinu tak, aby tam prostě nebyly, aby uměli kriticky jako odhalit dřív to, že prostě, i když o něm říkají, že je autorita, tak prostě je to buď to prasácký. Tak se s ní prostě bavit nebudu.

00:25:15 Respondentka

Jo byť ano, organizace se od té doby opravdu posunula, nebo aspoň tak jasně tam vymřeli. Jo a. Tak biologický řešení, ale prostě obecně jakákoliv skupina, aby aby ty naše děti ze Stínade, uměly tohleto prostě nastavit si tu hranici, kam až jim to příjemný je a dál nešli ani o vteřinu, i kdyby to byl člověk, který ho uznávají, protože si myslím, že proti lidem jako z venku, proti klasickým násilníkům, co nás učili ve škole, prostě úchyl v dlouhém kabátě, tak je mnohem jednodušší se bránit úchylovi v dlouhém kabátě než kamarádovi tvýho táty jo.

00:25:52 Výzkumnice

Protože má nálepkou úchyl.

00:25:53 Respondentka

Tak jo jo, ale prostě když na tebe sáhne člověk, kterýho znáš dlouho, tak jako říct ne, to je úplně jedna z nejtěžších věcí. Jo, a to prostě je.

00:26:04 Výzkumnice

Hele jsme tady to řešili i s prvním respondentem jo vlastně říkal, že jako na školení to školili, že jo, a jak se k tomu stavět a jak ty lidi vypadaj? On říká, hele, mě by jako mě nikdy nenapadlo, že ten člověk jako bude mezi náma jo, že tam říkáš nějaký jako ideální případy toho prostě přesně, co, jako se popisuje jako úchyl s kabátem jo v parku, ale to si myslím, že je ještě ta míň nebezpečná verze toho, to je fakt. Pokud tě někdo takhle jako svým způsobem zradí jako z tvýho důvěrného okolí? Těžko to jako posoudíš, možná zpětně, možná zpětně, ale jako jako kdo z nás má tu sílu, aby to posoudil v té situaci neřkuli, že ty lidi většinou používají jako nějakého zranitelného věku, kdy ten člověk je teprve v rozvoji a snaží se dělat nějaký obraz o tom světě.

00:26:55 Respondentka

Jo a prostě jakoby vím, že pro mě jako nejtoxičtější místo, kterým jsem prošla, byla ta stará organizace byť v kontextu dalšího dění ve Stínadlech vlastně jako na klasického jako člověka, s jakoby se sexuální orientací, která je mimo legál, jsem vlastně nenarazila, zatím co v Stínadlech, to víš, že jo, prostě ano, jakoby pedofila tam máme. A prostě jezdí s náma, je to náš kamarád. No jo různých jiných orientací a důvodem té otevřenosti možná je to, že Stínadla nikdy úplně nebyly klasicky jako jako monogamní hetero. Skupina ani v našich lidech, kteří nás vychovali, takže možná i proto se tam ta výchova dělala jako jinak. Jo že ty lidi sami věděli, že nejsou jako úplně uniformní za komančů kor, teda to jako tam to muselo bejt pro ně i zlé. Prostě jakoby lidi s jinými odchylkami nebo s jinými preferencemi je tam spousta i teď ale prostě možná i proto, jak jsme všichni vyrostli dohromady a tyhle věci o sobě jako víme prostě experimentální období tam bylo poměrně dlouhý mezi všema, takže jsme se všichni hodně poznali minimálně ta skupina, co nám je teďka okolo já nevím pětadvacet až pětadvacet no padesát, dobře jo, takže i ta znalost vzájemná. Možná nás malinko jako chrání, nebo já nevím, jak to mám říct, prostě jenom zase z druhé strany, kdyby tam byl někdo jako. A kromě teda Evžena, nebo jak jsem mu říkala v tom příběhu, tak tak asi možná nevím, jestli bychom to dokázali jako včas poznat. No jo, to prostě se přiznám, že zas na druhou stranu. Možná problém je, jak my si vzájemně věříme, tak kdyby někdo tohleto před náma schovával. Tak jo. Tak jako by muselo přijít to dítě asi no, což jako je i asi 1 z těch důvodů možná podprahový, Proč ty Děti se snažíme opravdu v té otevřenosti vychovávat hlavně vůči nám, nebo jako aby si, aby si dávali pozor přímo na nás, ale prostě jo, my jsme fakt blízky tak, aby prostě uměli říct, i když blízká osoba udělá něco, co se nelíbí, tak, aby to prostě řekli, protože jako. Jinak jinak to nejde, no jo, protože ano máme ty vztahy nadstandardně blízké, což si myslím, že je rys mnoha oddílových skupin, že přece jenom v tomhle nejsme státní jo, nebo jako nejsme DDM nejsme prostě jo, k sobě máme blízko, takže pak, i když se tyhle věci rozvinou, tak si myslím, že o to těžší je to odhalit, že když to ten člověk opravdu chce schovat, tak to prostě schová.

00:29:53 Výzkumnice

Odhalit nebo si to přiznat?

00:29:55 Respondentka

Ano. Jo. Protože ano, myslím si to, že jakoby jedna věc je, že učíme děti jakoby to post, aby aby to prostě odhalily to nebo aby to odhalili, aby dokázali říct, že se jim něco nelíbí. Ale myslím si, že druhá stejně důležitá půlka je, aby ten, kdo má tyhle sklony, tak si sám sobě to vydiagnostikoval včas a něco se sebou dělal, aby to prostě vůbec neudělalo. Jo ať už nevhodné doteky na děti, což ano, občas člověk neodhadne ani při hře nevhodný dotek. Takže jako beru, že to prostě se stát může jako ve smyslu. Někdo na někoho šáhne při hutu tutu a pak je taky dobré si říct jako hele promiň, nebyl to

úmysl, ale ano, když na někoho někdo šahá po tom, co ho dává k spát do stanu, tak prostě tam už je to jasné tak, aby ti tyhle těch případů bylo prostě málo i v tom, aby ten člověk přišel včas, když zjistí, co se mu líbí, nebo zjišťuje, co se mu líbí, a zjistí, že se mu líbí něco, co není slučitelný tak, aby sám se sebou pracoval, což jakoby je, až to říkáme, jež jako starším dětem nebo mladším dětem to říkáme i v tom režimu s čokoládou, že prostě je to, že vidíš čokoládu a hrozně jí chceš sníst, neznamená, že to musíš udělat. Ty přežiješ, když tu čokoládu nesníš, sice to bude bolet, ale jo, ale myslím si, že takovejhlema srandama to začíná a ono to potom jako jak ty děti dospívají a občas se bavíme většinou v noci u ohně jako s pár malejma skupinkami. Tak potom se to dá říct i takhle je to, že se mi líběj malé děti a tak neznamená, že půjdu a půjdu na ně šahat. Jo že, aby i oni se necítili zle, když jakoby zjistí, že mají orientaci, která jako je blbá.

00:31:32 Respondentka

Jo nebo jasně, že se budou cítit zle, ale spíš aby jako to nebrali tak, že jediné východisko je smrt nebo nedej bože nějaký prostě sebepoškození, nebo jo že to automaticky znamená, že jsou zlí lidi? To si myslím, že nejsou, ale že že jako je potřeba nějak postupovat. A nějak se sebou pracovat jo a začíná to tím, že si člověk dokáže odříct malou věc, protože tohle, je potom celibát v podstatě jo, potom jako. Když se to vezme kolem a kolem dobrovolné rozhodnutí, že nebudu realizovat svoje prostě potřeby, tak jo, někdo to má s čokoládou. To je ta lepší varianta, ale někdo to má s malejma dětma. No jo, to. Ale tohle samozřejmě ne jakoby si nedělám iluze, že jako oddílový vedoucí dokážeme do 100% Nemáme na to ani odbornost. Pokud někdo není prostě psycholog nebo nebo nevím, nebo kdo by to řešilo sexuolog reálně?

00:32:24 Výzkumnice

To tady to je jako velká otázka. Kdo to na pomezí řeší furt jako jo, není na to jednoznačná odpověď, jo? Já si myslím, že furt jako si člověk musí uvědomit, že jsme v dobrovolnické organizaci a že? Jako z toho, co co, jak jsem nad tím přemýšlela, že nad tím víc jako cítím je, že člověk. Se snaží být co nejlepší člověk jako sám v sobě vůči druhým a to samý to samou myšlenku tu touhu po tom být dobrým, jako se snažím předávat dál.

00:32:54 Respondentka

Jo.

00:32:55 Výzkumnice

Protože já víš třeba jako tím, jak v práci mám působit jako takovej odborník a vždycky jako říkám, že po roce praxe si nebudu říkat odborník. Prostě jako, ale vím, že ten přístup je tam diametrálně jinej. Ale já jsem jako tím systémem, se kterým jsem jako, ve kterým pracuju tlačena úplně k jinému chování, než je pro mě třeba ve výchově lidský AA je to třeba i kvůli tomu, že ty děti jsou tam často úplně mimo hranice toho, s čím já se normálně setkávám, a to chování k tomu. Prostě musím jako nějak upravit a pak

hlavně ve vztahu toho, že jsme jako nějaké výchovných opatření, ale když to beru jako v rámci toho oddílu, tak já tam mám mnohem větší.

00:00:44 Výzkumnice

já jsem se chtěla vrátit k té myšlence toho, že jako v tom oddílu já mám mnohem větší jakoby prostor i jako nahlížet na sebe. Přesto jako jak se chovám k těm dětem, protože třeba jim dneska řeknu, hele, jako jasně, tak dneska vám dělám hlavní vedoucí na táboře, ale tak si jakoby vzpomeňte, když jsem byla rádce, jak jste mě jako nesnášeli a co jsem dělala a jako já zpětně třeba teď už vím, že se mi to nelíbí a že to dělat nechci a že to dělat nebudu, ale zaprvé tam je otázka toho, že já to dokážu přiznat, že i vy si můžete v pohodě přiznat, že něco, co jste dělal, jako nebylo dobře, ale je to otázka toho, že jako se vyvíjíte vy jako člověk dospívá, ale i toho, že to je, jako je schopnej člověk, nebo se to snaží zpětně vykomunikovat. I říct třeba hele já vím, že jsem to nedělala, nedělal dobře a promiň za to jo.

00:01:49 Respondentka

A to je důležité si myslím jakoby jednak jednak že oni se budou míň bát zkoušet nové věci, když budou vědět, že chyba je opravdu košér, ne jenom že se to řekne, ale že opravdu, jako je to v pohodě udělat chybu, byť v té chvíli, třeba to může mít nějaký blběj důsledek typů přesolíme čaj. Jo, když to vezmu jako náš hlavní vedoucí do 50 litrového čaje 2 kila soli

00:02:12 Výzkumnice

ooooo mňamka

00:02:12 Respondentka

Tak se mu smějeme už je to takovejch 10 let do teďka. Ale ale co prostě? Stane se jo jako jakože jo a myslím si, že pro ty děti je dobré, když oni viděj že, že jednak my děláme chyby, oni můžou udělat chybu. Je to bezpečné prostředí, protože furt chci, aby tábor nebo jakákoliv oddílová akce byla bezpečné prostředí. Pro toho si ty věci vyzkoušet s tím, že nedopadnou tak nedopadnou, tak co jo jakoby z pohledu těch dětí samozřejmě dospělých. Beru, že tam ty nároky jsou vyšší, jako tam je to vytvořit bezpečné prostředí pro děti, ale pro ty děti, že můžou fakt zkoušet, že je to takovej jako trénink pro ten život jo a myslím si, že oni si pak budou víc věřit, když když budou vědět, že ty věci vyzkoušeli, i když jim to třeba nedopadlo napoprvý, tak to dopadne na na po 50 a že pak oni jsou prostě sebevědomější a čím sebevědomější ten člověk je, tak tím prostě, jako si myslím, že je to lepší pro ten a tím víc dokáže vyjádřit svůj názor bez toho, že by se bál, že za něj bude perzekuovanej a tak a my jim k tomu jako poskytujeme trénink, no. Jo to mi přijde důležitý jako jako pro tu nebo výchovu já jakoby nemám úplně se trochu bráním tomu říkat tomu výchova, protože pořád to fakt to beru, že jsme v režimu dobrovolnické práce nejsme profesionálové, jo, jakoby děláme to relativně s těma dětma trávíme jako málo času. V tom procentu toho třeba

času, který oni mají, nebo ve škole v rodině. A tak ale pořád můžem bejt jako jedna z těch důležitých složek, no.

00:03:43 Výzkumnice

Jo to osobně čím dál tím, míň se toho naopak jako bráním, protože víc a víc dospívám k tomu, že je možná jako naopak potřeba to jako pojmenovávat.

00:03:55 Respondentka

Říkat to, že že.

00:03:56 Výzkumnice

Protože mám pocit, že spousta lidí si neuvědomuje, že opravdu jako vychovává a že je v pozici toho vzoru. A že to, jak on působí tak ty děti, se kterými pracuje, tak je to formuje, je to tvaruje a co jiného, než to tak je jako výchova. Víš, že spousta lidí to bere? Vždyť já jsem jako jedou, jenom na víkend si natáhnout nohy jo, ale jako i tak já si vždycky pamatuju jako i na ty kluky, který prostě přijeli jenom na víkend, jak já nevím jako třeba bylo jim dvacet byly pěkný, člověk na ně kouká, většinou já nevím, naši kluci jako mně se vždycky hrozně líbili. A teď na ně koukáš jako co tam vlastně dělají a nenápadně na ně koukaš zespoda, jak teda jakoby nakládají s tím svým časem, jak se vyjadřují, co dělají, jak se k tobě chovají? A vlastně ledas kdy jsem měla pocit, že to mělo občas jako větší. Takovej ten nárazový efekt než u těch lidí, který s námi byli pořád jo, protože najednou přijeli jako na chvíli a o To byly vzácnější, že? Jo, tak já se jim to snažím třeba dneska mladým jako říkat víc a víc. Hele koukni, ale co co ty jim tímhle tím říkáš, to je v pohodě a je to za tebe v pohodě. Je není, jako pojďme se o tom pobavit že jo?

Příloha II. Vzor pro informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době vypracovávám závěrečnou práci, v rámci které provádím výzkum na téma sexuální zneužívání očima oddílových vedoucích. Cílem výzkumu je analyzovat pohled oddílových vedoucích na sexuální zneužívání v rámci činnosti.. Pro sběr dat byla zvolena metoda hloubkového rozhovoru, který bych s Vámi ráda provedla. Plánovaná doba rozhovoru se pohybuje kolem 60 - 90 minut. Z účasti na výzkumu pro Vás vyplývají tyto skutečnosti: získaná data budou zpracována analýzou pro provedení výzkumu, veškeré citace a použitá data z rozhovoru budou anonymní. Téma výzkumu diskutuje citlivý obsah, jenž bude předmětem rozhovoru. Účast na výzkumu vám může přinést nový vhled na problematiku sexuálního rizikového chování v rámci praxe oddílového vedoucího. Vypracovaná práce bude veřejně přístupná.

Prohlášení

Prohlašuji, že souhlasím s účastí na výše uvedeném výzkumu. Studentka mne informovala o podstatě výzkumu a seznámila mne s postupy, které budou při výzkumu používány, stejně jako se skutečnostmi, které pro mne z účasti na výzkumu vyplývají, včetně případných výhod a rizik.

Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování závěrečné práce studentky. Měl/a jsem možnost vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Měl/a jsem možnost se zeptat na vše pro mne podstatné a potřebné. Na tyto dotazy jsem dostal/a jasnou a srozumitelnou odpověď.

Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním svých údajů v rozsahu, způsobem a za účelem uvedeným v tomto informovaném souhlasu.

Jméno a příjmení účastníka výzkumu:

Datum:

Podpis účastníka výzkumu:

Podpis vedoucí výzkumu:

Abstrakt

MACÍ, L. *Sexuální zneužívání očima oddílových vedoucích*, České Budějovice 2024, Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce S. Suda

Klíčová slova: sexuální zneužívání, oddíl, oddíloví vedoucí, prevence, oběť, agresor, případy sexuálního zneužívání

Abstrakt

Předmětem práce je kvalitativní výzkum sexuálního zneužívání pohledem oddílových vedoucích. Výzkum na třech participujících oddílových vedoucích provádí fenomenologickou interpretativní analýzu jejich pohledu na problematiku sexuálního rizikového chování v rámci oddílů. Výsledky výzkumu ukazují roli oddílového prostředí a oddílové kultury, závažnost případů sexuálního zneužívání pro konkrétními aktéry, především oběť, agresora a oddíl jako celek. Závěry výzkumu poukazují na cestu aktivní prevence sexuálního zneužívání pomocí práce s členy oddílu, instruktory i vedoucími, kterou může podpořit celospolečenská debata a otevřená komunikace především nastupující mladé generace.

Abstract

Sexual abuse through the eyes of troop leaders

Key words: sexual abuse, troop, troop leaders, prevention, victim, aggressor, cases of sexual abuse

Abstract

The subject of this thesis is qualitative research on sexual abuse from the perspective of troop leaders. The research on three participating troop leaders conducts interpretative phenomenological analysis of their perspectives on the issue of sexual risky behaviour within troops. The research findings reveal the role of the troop environment and troop culture, the severity of sexual abuse incidents for specific actors, particularly the victim, the aggressor, and the troop as a whole. The research findings point to an active prevention of sexual abuse through work with troop members, instructors and leaders, which can be supported by a society-wide debate and open communication, especially with the emerging young generation.